

DE INVJURIS.

HAUD RARO NOVIS NUPTIS;

I. Per Sparsionem Dissectorum culmorum frugum Germ.

Durch das Herderling = Streuen/

II. Per injustam interpellationem ulterioris proclamationis,

Durch ungebrührlichen Einspruch/

III. Per ligationes Magicas,

Durch das Nestel = Knüpfen/

inferri solent,

Quas

Adiectis Summariis & Indice,

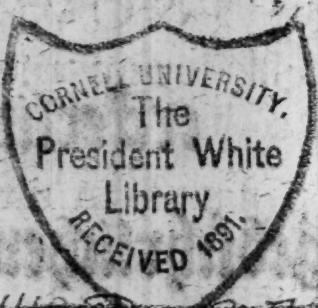
Per varias quæstiones practicas tractavit, examinavit, & præjudiciis hinc inde illustravit

Patronus Nupturientium.

Sumptibus. Gottlob Ernsti Strunzi, Quedlinburg. & Altonensis
Bibliopol. ANNO M DC XCIX.

80.
F

7440 27

A.7021.

BK

PROOEMII

S U M M A R I A.

*Injuria est delictum atrox, & invi-
sum Theologis, & JCis 1.
Cui graves pœna statuta. 2.*

*Qvæ injuria hic tractentur 3.
Injuria h. l. in tribus membris pro-
ponuntur. 4. 5. 6.*

Quam freqvens & atrox sit delictum injuria, constat non i-
tantum ex Sacris literis,

Psalm, 52.

Syrac. 27, v. 16, & c. 22, v. 30.

Et octavo præcepto Decalogi,

Sed & ex textibus juris

t. r. ff. & C. de Injur.

ex traditis Theologorum

*Dunte in Casib. Conscient. tit. Vom Götlichen Geseze sect. 2,
qvest. 115.*

Et JCtorum

Harprecht. §. 10. Inst. de Injur. n. 63.

Berlich. part. 5. Concl. 62. n. 1. seqq.

Carpzov. pr. Crim. qvest. 94. n. 13.

ut hinc eidem non immerito à Principibus graves sint indictæ &
statutæ pœnæ.

*Const. Carol. art. 110. verb. fin. soll demnach der Aufrüffer sol-
cher Schmach nach Vermögen der Rechte und Ermaßigung
des Richters gestraffet werden*

Ordin. Camer. part. 2. tit. 28. §. und sonderlich sezen
Const. Elect. Saxon. 42. part. 2.

Braunschweigische Landes-Ordn. §. 75.

Anhaltische Landes-Ordn. tit. 40.

3 Animus autem pro tempore non est in genere de Injuriis, cœu ma-
teria ubivis obvia differere, eorumque species exponere, sed tan-
tum illas describere, quæ novis nuptiis interdum inferri solent, ex
4 quibus hasce tres præcipuas latem elegi, I. quæ sit per sparsos dis-
5 lectos frugum culmos durch das Heckerling streuen II. per injustam
interpellationem ulterioris proclamationis durch ungebürlichen Ein-
6 spruch III. per Ligulas Magicas durch das Nestel Pnupfen: De qui-
bus singulis speciales quasdam quæstiones in foro haud infrequen-
tes horis succisivis elaboravi, & hisce pagellis inclusi. Deus autem
ter Optimus Maximus sospitet meos conatus, quo feliciter navi-
gem, & portum exoptatum attingam.

M E M B R I P R I M I

De Sparfione disectorum culmorum frugum. Von dem Hes- ckerling streuen.

SUMMARIA.

Scortis & prostibulis relegandis im-
ponuntur sarta straminea

Stroh-Kranze. I. & quare. 2.

Unde ortum traxerit das Hecker-
ling streuen. 3. 4.

Sponsa persentit exinde injuriam
sive sit nocens, sive innocens. 5.

6. 7.

I. Q. An sponsa contra taliter de-
linquentem competit actio in-
juriarum. 10. & quare II. 12.

Nuptia vocantur Hochzeitlich Ehe-
ren- und Freuden- Tage 14.

Putant, quod per hoc factum indi-
cerur defloratio Sponsa hastenus
occulte habita. 17.

Declaratio de bona Sponsæ fama
non liberat injuriarem. 20.

& 26. Si civiliter sit actum 29.

& in injuriis realibus 30.

An nocentium peccata liceat pro-
palare. 22. 38. 39.

Focus non excusat 24. & dist. n.

45.

neg. protestatio. 25.

Conversatio in meliorem partem
interpretanda, ut delictum ex-
cludatur. 31.

Virginitas presumitur in puellis,
divitibus & pauperibus. 32.

Virginitas à natura proficiuntur.

34.

Trans-

Transfert onus probandi in adversarium. 35.
Diffamatio liberat à Calumnia pœna, sed non ab actione Injuria. 40.
Fama est fallax & mendax. 41.
Quomodo reales fiant injuria. 47.
Sponsa si nolit agere non subit periculum fama. 49.
Crudelis est, qui famam negligit. 51.
Injuria diffamari, non infamari. 54.
Et 91.
Quomodo vita & fama pari passu ambulent. 55.
Bona fama dependet ab honestate. 56.
Sponsa etiam potest Magistratui indicare ad inquirendum. 57.
II. An Sponso ob hoc delictum detur actio Injuriarum? 58.
Sponsa in favorabilibus equiparatur uxori. 60.
Ex una injuria interdum quadruplex oritur actio. 66.
Defensio competit Sponso, qua Sponso, non ex potestate Maritali. 67.
Quotuplex consummatio Matrimonii. 68.
Hac injuria mediate afficit Sponsum. 69.
An Sponsus teneatur retinere defloratam 70. et si vi sit compressa, quid si stupri gnarus corruptam cognoverit. 71.
III. An Sponsus verberans depre-

hensum in altu spargendi, ut post aliquot dies moriatur, ordinaria homicidii pœna sit plebendus N. 72.
Homicidium non est dolosum, sed culposum, quod non capitale. 73.
In lethalitate vulnerum Medici sunt consulendi, 75.
Quibus dissidentibus standum illorum sententia, qui vulnerus non lethale, afferunt. 77.
Pro gravitate culpa sponsus puniens. 78.
Ignoscendum est ei, qui se ulcisi voluit provocatus. 79.
Difficilimum justum temperare dolorum. 80.
Regula wer Menschenblut vergeust / dessen Blut soll wieder vergossen werden / procedit in homicidio doloso, non culpo. 84.
IV. An Sponsus propter hoc factum Sponsam posse repudiare? N. 86.
Culpa debet tenere autores. 89.
Sicut malevoli homines verbis injuriosis non possunt infamare Sponsam, ita nec factis. 90.
Sicut existimationi illius, qui laudatur ab eo, qui nulla laude digno parum aut nihil accedit, ita de honore & existimatione Sponsa nihil detrahitur verbis injuriosis à levi quodam homine prolatis. 92.

*A verbis injuriosis licet argumen-
tari ad injurias reales. 92.*

*Ob mores sponse improbos, ad Ma-
trimonii consummationem spon-
sus cogi non potest. 94.*

V. *An secundo Marito competit
actio injuriarum, si uxori, cum
primo nuberet Marito, hac inju-
riosa sparsio si facta? N. 100.*

*Ubi nulla injuria effectualiter est
dicta vel facta, ibi nec dabitur
injuriarum actio. 102.*

*Secundus Maritus succedit ex jure
singulari. 104.*

Rauff gehet vor Miethe. 106.

VI. *An secundus Maritus tertium
mediante injuriarum actione
cogere possit, ut manifeste delin-
quentem? N. 108.*

*Intetest Reip. ut delicta puniantur,
modo sint vera delicta. 111.*

*Injuria ex sparsione facta cum uxor
primo Marito nuberet, non per-
tinet ad Maritum. 114.*

VII. *An non actio injuriarum wes-
gen des Heckerlings streuens
etiam competit patri filia. A.
117.*

*Si filia cum Marito iam egit inju-
dicio, pater ab actione Injuria-
rum excluditur. 125.*

VIII. *Quomodo investigabitur au-
tor hujus delicti. 126.*

*Cum sit difficultis probationis, recur-
rendum erit ad Conjecturas. 127.*

Et quæ ha. 128.

Tortura hic non habet locum. 135.

*Alias quis gravius puniretur in mo-
do probandi, quam ex modo con-
demnandi. 136.*

*Artibus Magicis & diabolicis non
licet inquirere in autorem hujus
delicti. 137.*

*Non sunt facienda mala, ut eveniant
bona. 137.*

IX. *An pro investigando hos deli-
cto, Reo possit deferri juramen-
tum dist. 138.*

*Reo indiciis gravato deferri potest
juramentum purgationis 141.*

X. *Quanto tempore hac injuria
prescribatur. 142.*

*Injuria realis extra corpus est anna-
lis: In corpus est perpetua. 144.
145.*

XI. *Quomodo hic delinquens erit
puniendus. 146.*

XII. *Quomodo puniendus, qui vilem
hominem mercede conductus ad
hoc facinus perpetrandum 148.*

*Mandans homicidium cum homi-
cida parem sustinet poenam 150.*

*Rei turpis nullum est mandatum.
151. dist. inter interesse Man-
dantis, & Mandatarii, & nulla
est obligatio, & interesse lesi &
Reip. & obligantur ambo. 152.*

*Mandans & Mandatarius ratione
pena aequiparantur 154.*

An non autem & quomodo basce
Injurias avertere & impedire pos-
sint 155.

1. Custodibus nocte constitutis 156.
2. Si benedictio Sacerdotalis fiat
in eisdibus privatis 157.
quocasus specialis dispensatio impe-
tranda 158.

Affinia 1. ratione sponsi, si ipse nocte
nuptias praecedente exponatur in-
fans ante fines domus, wen dem
Bräutigam des Nachts vor
der Hochzeit ein Kind vor die
Thür gesetzt wird 159.

1. An hac expositio sit licita 160.
Natos parere, postmodum autem
exponere & nutritire nolle, non
solum à sensu humano, sed &
ferarum bestiarum natura alienum
est: 160.

Rationes obstantes ponderantur n.
162.

Qua infamiam evitare vult, deber
vita honesta studere, & evitare,
ne impragnetur ib.

Honor non servatur ei, qui se sedu-
xit in seclus. 163.

Stuprum reddit infamem 164.
Per expositionem parum occultare
non licet 165.

Omnino hic magna subest impietas.
167.

Honor proprius in stuprata praten-
di non potest, qui fundamentum
habet virtutem & virginitatem
168.

Veritas magis amica 169.

Mater misericordiam non inveniet
in aliis, quam ipsa penes se non ha-
bet. 171.

2. An hoc factum sit injuriosum
172.

Ex facto ignominioso inferar inju-
ria. 173.

3. An Sponso competat actio injuri-
arum contra exponentem 174.

Exponens potest cogi, ut infantem
tollat 175.

Si exponens ignoretur infans voca-
tur expositus Ein Findel-Kind.
176.

Jus tollendi & educandi competit
Magistratu, altam Jurisdic-
tionem habenti 177.

Si exponens indagetur, temporale
relegatione puniri solet. 178.

An liberis expositis possit recusari
receptio in Collegia Opificum Ob-
sie bey den Gilden und Zunf-
ten können auf und angenom-
men werden. 180.

Pater est is, quem nuptia demon-
strant. 183.

Receptos ramen excludere non pos-
sunt. 185.

2. Quoad Sponsam affinis erit inju-
ria, quando primo nuptiarum
die Corona Sponsalitia des Hoch-
zeit-Krankes privata, & ipse
vitta imponitur, wen sie vor der
Zeit gehäubet wird, 186.

Qvod

I. **Q**uod prostibulis & scortis relegandis, in quibusdam Civitatis
bus serta straminea imponantur, müssen Strohfränge tragen/ est in aprico

Bechman: *dissert. de Jur. Numellar. cap. 4. §. nle.*

Dæpler, in *Theatro pœnar. cap. 20. p. 750.*

2. quæ propter venalem pudicitiam meritam luunt pœnam: Sed un-
3. de ortum duxerit pessima hæc consuetudo, vel potius perversitas,
4. quæ novis nuptiis malevoli homines, nocte nuptiales solennitates
præcedente, prope illarum ædium limina culmos dissectos spar-
gunt, & sparitione usque ad templum continuant, inquirere non po-
5. tui; Nisi forte eo intendant, quod sicut culmus aristæ adhuc jun-
ctus est signum integritatis, ita dissecti culmi Sunt signum corruptio-
nis, & hinc indicare velint, quod sponsa de virginitate amissa sit su-
specta, quod factum vulgo vocatur der Braut Heckerling streuen

Hoppins *dissertat. de joco cap. 5. §. 15.*

6. Utroque autem casu sponsa, sive sit nocens, sive innocens, tantam
persentit injuriam, quæ extra corpus vix poterit esse atrocior, &
7. majot: Et quidem illo casu, quatenus peccatur in modo impudiciti-
am manifestandi; Hoc vero tanto magis, quod delinqvens inno-
centi non pepercerit

Hoppins *d. l.*

8. Et hinc non dubitatur, quin temerarius hic Reus ad satisfactionem
debitam hinc inde possit conveniri. Melioris autem ordinis gratia
9. dicenda in dodecate quæstionum proponam. Quæritur itaque
I. An non sponsæ contra taliter delinqventem, wieder den/ so ihr Hes-
slering gestreuet/ competit actio Injuriarum? Aff. cum hoc factum
sit quædam maxime injuriosum, tendatque in perpetuam Sponsæ igno-
miniam

arg. §. 1. de *Injur. v.* vel si quis ad infamiam alterius; item dolo-
ve male fecerit, quo quid eorum fieret

L. item apud. 15. §. 27. ff. eod v. si quis fecerit ut alium infameret

12. crescatque 2. injuria, quod delictum factum sit in platea, seu loco
publico: Reputatur enim atrocior, quæ sit in loco publico

Farin. pr. Crim. quest. 105. n. 186.

& quæ

& quæ multis adstantibus & videntibus tempore lætitiae, & gaudii publici facta.

Farinac. d. l. n. 100.

siqvidem hoc tempus vulgo vocari solet der hochzeitliche Ehren & 14
und Freudentag

Speidel. in Specul. Jurid. Jurid. Polit. Lit. H. vol.

Hochzeiten 136.

Qvod gaudium 3. hoc facto quam maxime contristatur & turbatur. 15
Insimulque 4. exaggeratur haec injuria ex vulgi fama, quæ diffundi- 16
tur non tantum per totam Civitatem, sed & per regiones adjacen- 17
tes. Plerique enim sibi perswasum habent, qvod per hoc factum
indicetur defloratio sponsæ hactenus occulte habita, & qvod virgi-
nitas ipsius sit suspecta. Obligavit Injuriarum atrocitatem nemo 18
denegabit Sponsæ actionem Injuriarum, maxime cum de dolo so in-
juriantis animo non possit non constare

L. 3. §. 1. ff. & L. 5. C. de Injur.

Nec liberabunt reum (quæ etiam in sequentibus quæstionibus re- 19
currere possunt) exceptiones I. Si se declareret de bona Sponsæ fama, 20
utpote quæ declaratio in foro recepta, maxime si fiat ante litem
concessitam, eaq; acto nolens volens contentus esse cogatur,
nec ulterius admittatur, si actionem injuriarum continuare velit,

Beust. ad L. si postquam q. q. si damnare in v. circa quam do-
20. 11. est. etiam. ff. de injur.

Moller part. 4. Const. 24. n. 32. seqq.

Carpzov. part. 2. quæst. 97. 1. 12. 13. 14. & lib. 6. R. 110. n. 1. seqq.

Mevius Conf. 13. n. 40.

Nec 2. qvod Sponsa de conversatione liberiori sit suspecta, & hinc 21
infamaverit nocentem, allegando pro se

L. enim qui nocentem 18. ff. de injur.

cujus haec sunt verba: Eum qui noctatem infamavit, von est æ-
quum, ob eam rem condemnari: peccata enim nocentium nota
esse & oportere, & expedire. Nec 3. qvod diffamatio vulgi præ- 22
cesserit, ex qua fama divulgata. Nec 4. ipsum excusabit, qvod jo- 23
co hoc fecit

L. 3. §. 3. ff. de Injur.

cujuſ hæc ſunt verba: Si qvis per jocum percutiat, injuriarum non tenetur. Et qvod perjocum fit, non eſt ſinistra interpretandum

Tabor in Barbos. locuplet. lib. 9. cap. 83. aꝝ. 2.

25 Nec ſ. qvod ſponsa in corpore non ſit læſa. Nam nꝫ, ad i. qvod declaratio, de bona actrice fama, in atrocioribus injuriis locum non habeat, diſſentiente actrice.

Carpzov. d. qvæſt. n. 16.

Finckelthau Obſ. 50. n. 25.

Mevius d. Conf. n. 46.

27 Cum & protestatio utut ſolenniſſima ab injuria non excuſet, aut qvaqꝫam ratione officere valeat, ut per ſe injuriola graviter non offendant, ſive præcedat, ſive ſeqvarur protestatio.

Mevius d. l. n. 48. ubi Bald. Jason. & alios allegat consentientes.

28 & hinc per declaracionem non promiſcue omnes injuriæ tollantur
Carpz. Finckelth. d. l.

29 Deinde declaratio ceſſat, ſi civiliter & aſtimatoric fuerit aſtum
Carpzov. lib. 6. R. 110.

30 Prout nec declaratio obtinebit, Si injuriæ fuerint reales, ut hæ ſunt; cum nec in realibus obtineat aſtio ad palinodiam; Qvid enim reuſ in his recantaret

Eckolt in Pandect. ad lit. de Injur. §. 24.

31 Ad 2. R. qvod conversatio, ſi fiat cum honestis, & honeste, ſit res adiaphora & indifferens, qvæ in meliorem partem interpretanda, ut delictum excludatur

Paaiam. de probat. lib. 2. cap. 25. n. 37.

32 & in virgine potius virginitas, pudicitia & honestas præſumatur, qvod non ſolū verum eſt in puellis, & mulieribus divitibus & 33 ſplendidis, ſed etiam in vilibus & pauperculis. Nam & hæ virgines & honestæ præſumuntur, qvoniam inter pauperes & humiles, dummodo ſint honestæ, & inter ingenuas & opulentiores nulla eſt diſtantia

L. humilem. C. de inceſt. nupt.

Carpzov. pr. Crim. qvæſt. 68. n. 81. & 28.

34 maximè cum virginitas ſit qyalitas, qvæ a natura proficiſcitur.

Pacian. lib. 2. cap. 2. n. 6.

Et hinc grave onus probandi transferat in adversarium

35

Carpzov. d. l. n. 82.

36

Et posito, quod Sponia aliquo modo hilior, vel etiam nocens fuerit, tamen delinqvens hoc peccavit in legitimo manifestandi modo, qualis non est sparsio culmorum dissectorum, tempore imminentium nuptiarum facta, & pravus animus injuriose revelantis rem efficit iniquam 37

c. cum minister. & c. relegantes. 23. quest. 3.

Harpreech. §. 1. Inst. de Injur. n. 106.

Nec ei patrocinabitur

L. eum qui nocentem ff. de Injur.

Cum veritas convitii non excusat delinquentem,

38

Farinao. pr. Crim. quest. 105. n. 247.

Carpzov. quest. 96. n. 73. qui Gail. Moller.

Schneidev. & alios allegat consentientes.

Qvo & inclinat Constitut. Carol. art. 110. in fin.

Und ob sich auch gleichwohl die ausgelegte Schmach der zugemasten That in der Wahrheit erfinde / sol dennoch der Ausrufer solcher Schmach nach Vermögen der rechte und Ermäßigung des Richters gestraffet werden. Unde & qui se

in d. l. eum qui nocensem d. t.

Fundare vult, varia reqvisita observare debet, 1. ut crimen verificari possit, 2. ut publice vindicari Reipublicæ intersit, 3. ut non denuncietur ex vindicta privata, nec in alterius contumeliam, sed utilitatem publicam. 4. ut adjudicem deferatur, nec alibi propaletur, 5. ut fiat legitimo modo 39

Mevius part. 3. decis. 357. & part. 5. decis. 389.

Branneman ad d. l. n. 34. & conf. 105. n. 21. seqq.

Cum itaque haec reqvisita omnia in praesenti casu deficiant, dicta lex huc non poterit applicari. Ad 3. & 4. diffamatio & similes cause liberant quidem à Calumniæ poena, sed non ab actione injuriarum. 40

Mevius Conf. II. n. 117.

Et in simul fama, si non initium cepit ab honestis personis & fide

dignis, sed inimicis, malevolis & levibus hominibus, est fallax, fallax & mendax, quæ tale est malum, quod eundo vires acquirit, ac mendaciis & conjecturis eorum, ad quos pervenit, increasere fo-
42 let, vel cui malignitas dedit initium, incrementum autem creduli-
tas

Carpzov. part. 3. quest. 120. ad 25.

43 Et quisnam deliquenti dem Heckerling Streuer dedit potestatem, super diffamatione cognoscendi, & illegitimo modo exequendi.
44 Ad 4. R. quod hoc factum nullatenus ad jocosum referri possit, sed sit, maneatque injuriosum, ut appareat ex ante dictis. Deinde distingendum erit inter jocum licitum & moderatum, & inter jo-
45 cum illicitum excessivum & mordacem. Ob hunc enim omnino
46 competit actio injuriarum

Hoppe de joco c. 5. §. 15.

47 Ad 5. R. quod cum non versemur in injuriis verbalibus, sed realibus, ubi injuria fit, vel extra corpus, personam injuste arrestando, vel pudicitiam attentando, quo & noster casus referendus; vel in
48 corpus, ut si quis aliquem pulset, vulneret, vel verberet: Ulroque autem casu competit injuriarum actio. Ergo Reus sese hisce exceptionibus, ab actione injuriarum à Sponsa instituta, nullatenus liberabit

49 *Lauterbach dissert. de Injur. §. 24.*

Quod si vero Sponsa vel ob potentiam veldivitias Adversarii, vel ob inopiam vel metum multarum expensarum agere nolit, vel non possit, non subit periculum famæ

Carpzov. quest. Crim. 95. n. 90.

50 Nec potest quis invitus ad persecutionem illatae injuriæ sub poena cogi

Klock. vol. 3. Cons. 185.

In contrarium reponi non poterit, quod ianocentiae suæ nimium
51 fidens, & famæ mendacia ridens, famam magis contra se concitet,
& crudeiis sit qui famam negligat

c. non sunt audiendi II. quest. 3. c. nolo 12. q. 2.

Si quidem vita & fama paribus passibus ambulent

L. isti quidem 8. §. 2. ff. quod minus causa.

Unde

Unde & dicere solemus;

Omnia si perdas, famam servare memento. Nam contradicentes hisce vindictæ cupiditati speciose blandiuntur, & imperitis hanc inferunt opinionem, quasi turpe & ignominiosum sit, non vindicare illatas injurias; ast perperam, & fallaci ratione. Pium enim & Christiano homine dignum est, sacra Scriptura judice patienti animo excipere, perferre, & contemnere injurias

Matth. 5. v. 44.

Insimul injuria qvidem diffamat, sed non infamat, nihilque nocere potest his, qui sua laude celebres, & sua conscientia innocentia sunt

L. si non es §. 3. C. de Injur.

Mevius Cons. 13. n. 124. ad fin.

Neque hæc regula, qvod fama & vita pari passu ambulent, simpli- citer & absolute, sed tantum secundum qvid vera est. Vita enim ablata reparari nequit: Fama vero, cum per convitia ne qvidem revera laeditur [bona enim fama à vitæ honestate, & bonis moribus dependet, & hinc neque nisi malis moribus, & vitæ turpitudine laeditur

Esbach in not. ad Carpzov. part. 4. Const. 10. def. 6.)
per varia juris remedia reparari potest

Carpz. part. 4. C. 10. def. 6. ibique Esbach qui Hahn Struv.

Bruuneman & alios allegat consentientes.

Interim tamen Magistratui hoc factum Sponsa denunciare, & ad inqvirendum indicare poterit.

Martin. in Comment. forens. in rubricam Ordin. Jur. Sax. n.

27. ubi Berlich. & Carpz. allegat. consentientes.

Q. II. An non Sponso ob hoc delictum detur actio injuria- rum? Affirm. per textum expressum

in L. item apud 15. §. sponsum 12. ff. de Injur.
cujus hæc sunt vcrba: Sponsum quoque ad injuriarum actionem admittendum puto, etenim Spectat ad contumeliam ejus injuria, quæcunque Sponsæ ejus fit.

Cum injuria fiat vel immediate, vel mediate

§. patitur. 2. Inst. de Injur.

scil. per illos, qui nostrae potestati, vel affectioni sunt subjecti,

d. §. 2. ibid. Stryk. & SchneidW.

maxime cum Sponsa scil. non in odiosis, sed favorabilibus, quo & referri potest defensio,

Esbach in not. ad Carpz. part. 3. Const. 19, def. 10.

60 æqvi paretur uxori,

Carpzov. lib. 5. R. 108. n. 2.

& hinc æqve ac uxor sit defendenda

§. 2. I. de Injur. v. mariti nomine tecum injuriarum agi potest.

61 Hinc & JCti promiscue statuunt, quod sponsus ad actionem injuriarum, ob injurias sponsæ illatas, sit admittendus

Schurff. vol. 2. Cons. 57. n. 4.

Farinac. pr. Crim. quæst. 105. n. 271.

Harprecht ad § 2. ff. de Injur. n. 34.

62 Nec obſt. 1. quod juxta præcedentem quæſtionem Sponsa ipsa hujus facinoris ergo agere, & ſe iplam defendere poffit, 2. quod 63 tempore ſparſionis Sponsa nondum fuerit ſub potestate maritali, quam demum conſequitur Maritus post benedictionem Sacerdota- 64 lom, & tunc demum fit uxor Mariti. 3. Quod hæc Sparsio non 65 tam attingat ſponsum, quam ſponsam. Nam R. ad 1. quod hæc 66 actio & defensio non excludat defenſionem ſponsi, cum ex una injuria interdum quadruplex oriatur actio

Harprecht d. §. 2. n. 34.

67 Ad 2. R. quod omniuo defensio ſponsæ competat Sponſo, quâ Sponſo

per text. L. 15. ff. de Injur.

68 & non oriatnr ex potestate Maritali, uſque ad benedictionem Sacerdotalem ſuſpensa: Inſimulque ſciendum, quod JCti maxime Saxonici triplicem statuant consummationem Matrimonii; Primam ratione tutelæ, & vindicationis injuriarum, ſponsæ illatarum. Quam primum enim mulier viro eſt deſponsata, in ejus tutelam transit, ad hoc, ut vir eam contra injurias defendere poffit.

Lib. 3. Landrecht art. 43. v. Der Mann iſt ſeines Weibes re. adeoque hujus respectu, contractis statim ſponsalibus, in foro Saxonico consummatum dicitur matrimonium

Pensold in addit. ad Coler. part. 2. decis. 285. n. 230.

Secundam per iogressum thori conjugalis, ratione successionis. Ante concubitum enim in foro Saxon. nec Maritus dotem, nec uxor portionem statutariam lucratur: Tertiam per benedictionem Sacerdotalem, respectu scilicet juris hypothecæ, qvæ mulieri, in bonis Mariti, ratione dotis illatæ competit, & ab eo tempore incipit, qvo copulatio Ecclesiastica facta est

Carpzov. part. 3. Const. 19. def. 10.

Ad 3. qvod omnino hæc sparsio afficiat Sponsum, si non immediate, tamen mediate, ut ostensum supra: Incusatur enim tacite, qvæsi duxerit defloratam, qvam retinere non cogitur 69

Nicol. de repud. part. 2. cap. 3. n. 42.

Richter part. 1. decis. 90.

Finckelthaus Obs. 30.

Carpzov. lib. 2. Const. def. 193.

licet stuprum sit violentum, & sponsa vi rapta, & compressa sit, wenn sie wider ihren Willen genothzüchtiget worden/ 71

Nicol. de Repud. part. I. c. 2. n. 52.
nisi stupri gnarus eandem duxerit, vel corruptam ante vel post nuptias ut Maritus cognoverit

Nicol. Carpzov. Richt. d. I.

vid. inf. membr. 2. n. 106.

Q. III. An si Sponsus deprehensum in ipso actu spargendi 72
auff handhaffter That/ daß er die Nacht vor der Hochzeit Heckelring
streuet / verberet, ut post aliquot dies moriatur, ordinaria homi-
cidii poena , sit plectendus?

Putò qvod non: qvia hoc homicidium non est dolosum, nec ex 73
proæensi, sed saltem culposum, qvod non solet esse capitale 74

Carpz. pr. Crim. quest. 27. n. 33. seqq.

Deinde respiciendum erit an uulnus sit lethale, vel non 75

Carpz. quest. 26. n. 19.

In qvo Medici sunt consulendi

Carpz. d. q. n. 24.

Qvibus in arte Medica peritis credendum,

Farinac. pr. Crim. quest. 127. n. 102.

Carpz.

Carpz. d. l. n. 33.

77 Hisce autem dissentientibus illorum sententiae standum, qvi vult.
nus non lethale in favorem rei asserunt

Klock. vol. 3. Cons. 193. n. 5. ubi Cravett.

Bald. Dec. allegat consentientes.

& tunc mitior poena dictari solet

Carpzov. d. l. n. 38.

78 3. Inqvirendum, qvanta sit culpa, & hinc pro ejusdem gravitate
& levitate sponsus poena afficiendus

Carpzov. quast. 27. n. 28.

Attamen 4. sponsus ad deductionem innocentiae erit admitten-
79 dus, qvod scilicet ignoscendum sit ei, qvi se ulcisci voluit provo-
catus,

L. qui cum Major 14. §. si libertus 6. ff. de bon. libertor.

80 & qvod difficillimum sit justum temperare dolorem.

L. si adulterium 38. §. Imperator 8. ff. ad L. Jul. de Adulter.

Cothman Respons. 59. n. 186.

81 cum vix major injuria excogitari possit; qvam hæc, qva sponsus
& sponsa in festivitate nuptiali dehonestantur

ut supra dictum n. 5. 14.

82 & vita & fama pari passu ambulent, sed de vero hujus regulæ sen-
su dictum supra n. 55. Qvæ exculpationes qvidem excusant in-
cantum, sed non intotum. Unde cum non sit omni culpa vacuus,
sponsus extra ordinem, pro gravitate culpæ erit puniendus

Carpzov. pr. Crim. quest. 27. n. 24. ubi

Gomez. Clar. Menoch. Farinac. Ayrr. allegat consentientes.

83 Nec obstat regula: Wer Menschen- Blut vergeust / dessen Blut
soll wieder vergossen werden / qvlicunque effuderit sanguinem hu-
manum, effundetur ejus sanguis

Gehes. c. 9. Levit. 24.

Carpz. pr. Crim. quast. I. n. 10.

84 Cum hæc regula tantum obtineat in eo, qvi dolo, & ex proceresi
alterum occidit, non vero qvi provocatus, vel defensionis mo-
dum excedendo, per culpam, mortis causam dedit

Esbach

46) 17 (50)

Esbach in not, ad Carpzov. part. 4. Conſt. 43. def. 5. & ad Carpzov. part. 4. Carpzov. part. 4. Conſt. 8. def. 6.

Culposum autem homicidium extra ordinem punitur 85

Carpzov. quæst. 27. n. 24.

Q. IV. An autem Sponsus propter hoc factum, daß ihr Hs. 86
ckerling gestreuet worden / sponsam possit repudiare ? Neg. Cum
certe tantum repudiandi causæ, in Jure sicut præscriptæ,

Novell. 22. cap. 15. & Novell. 117. cap. 7. & 8.
obqyas viro uxorem repudiare, & uxori à Marito divertere licet

Nicolai tract. de reprobatis cap. 3. v. 11.

qvas ad tria summa capita reducit, nimirum ad vicia & mala animi 87
2. corporis & 3. fortunæ

Nic. d. l. n. 13. ubi Bronvver. allegat. conscientiam.

ad quas haec causa non potest referri

2. qvia hoc factum plane fit extra sponsæ culpam, qvæ nullatenus 88
concurrit in hoc delicto, & si ob hoc repudiaretur, 3: puniretur ex 89
facto mero alieno, cum tamen culpa debet tenere suos Autores

Et sicut malevoli homines verbis injuriiosis non possunt infamare 90

sponsam, ita nec factis: Convicta enim non imminuunt existimationem, nec maculam incurunt, quia non eadem in possessione bona famae maneat.

L. 17. §. 12. ff. ad Municipal.

Priscb. tract. de Coll. Opif. cap. 4. n. 23.

Injuria enim diffamat quidem, sed non infamat 91

Mevius Conf. 13, n. 126.

quæ diffamatio nihil nocere potest his, qui sua laude celebres & sua conscientia innocentes sunt

Si non es 3. C. de Injur. (1) o que é o que se entende por

Quemadmodum enim existimationi illius, qvi laudatur ab eo, qvi 92
nulla laude dignus est, parum aut nihil accedit, ita de honore &
existimatione sponsæ nihil detrahitur verbis injuriosis, à levi quo-
dam homine, in eum prolatis.

Moller part. 4. Conſt. 42. n. 6.

Carpzov. pr. Crim. quæſt. 95. n. 92.

Licet autem à verbis injuriosis qvoad juris effectum argumentari
93 ad injurias reales. Nec obſt. 1. qvod tamen Sponsa hac ratione
94 arguatur impudicitiaz, & qvod 2. ob mores Sponsæ improbos ad
Matrimonii consummationem Sponsus cogi non posſit

Coler. Conſ. 18. n. 13.

95 maxime 3. si Sponsæ prohibuerit, conversari cum certo & ſuſpecto
juvenc

Coler. d. l.

96 Nam 1. si ſufficeret incuſare, qvis innocentis foret

*Nathe in Jufitia vulnerata Christiane Juridice & politice ex-
rata tit. 3. cap. 6. n. II.*

97 & cum ſparsio ſit facta à malevolis hominibus & inimicis, non po-
terit eadem maculam inurere Sponsæ innocentis

nt dictum ſupra n. 91.

98 Pari ratione 2. Improbi ſponsæ Mores nondum ſunt probati, ſi qvi-
99 dem ex hac ſparsione nullatenus probantur. Ad 3. 1. qvod caſus
hic ſit in diuersis terminis, & arguat non tam ex ſparsione, qvam
ex praecedente prohibitione conuerſationis ſuſpectæ. Non ergo
dabitur medium concludendi aptum ad praesentem caſum
vid. tract. de ſtatu viduor. in Iur. part. 4. cap. 6. n. 23.

100 Q. V. An autem ſecundo Marito competat actio injuriarum, ſi
uxori, cum primo nuberet Marito hæc injuriosa ſparsio fuit facta?

101 Neg. cum ſecundo Marito, tum temporis, neq; ve immediate, neq;
mediate facta fuerit injuria

per §. partitnr 2. I. de Injur.

Non immediate, qvia de ſecundo Marito tum temporis non fuit
coſitatum. Non mediate, per ſponsam, utpote qvæ ipſius non-
102 dum, ſed primi Mariti potestati fuit ſubiecta. Ubi autem nulla
injuria effectualiter fuit dicta, vel facta, ibi nec dabitur injuriarum
actio

Marant. in Specul. anſr. part. 4. ad iſt. 1. n. 104.

103 Nec obſt. 1. qvod tamen ſecundus primo inoceſſit Marito. 2.
qvod Sponsæ competat actio. Nam 1. qvod ſecundus Mar-
tus

tus quidem succedat, verum non ex jure hereditario, sed singulari. 104
Singularis autem successor, neque active neque passivo obligatur
ex facto antecessoris, neque activo neque passivo. Unde nec enim 106
torteneturflare locationi à venditore factæ, sed ipsum ex prædio
expellere potest: Si quidem constat dicterium Rauff gehet vor
Miethe

Carpzov. part. 2. *Const.* 37. *def.* 5.

Harprecht. §. 6. *Inst. Locat.* n. 3. 9.

Ad 2. q. quod sponsæ quidem competit actio, sed non Sponso se. 107
cundo, ob rationes supra allegatas, nisi ex mandato ejusdem agat
autorisante Curatore: Tunc autem non ut Maritus, sed ut Manda-
tarius, in genere consideratur.

Carpzov. part. 1. *Const.* 1. *def.* 32.

Q. VI. An secundus Maritus tertium mediante injuriarum actione 108
cogere possit, ut manifestet delinquentem? Er soll sagen, ob er
nicht wisse / wer seiner Frauen bey ihrer ersten Verheyratung He-
ckerling gestreuet? Neg. Cum in tertio deficiat animus injuriandi

L. 3. §. 1. ff. *de Injur.*

Tabor, in Barbos. *locuplet.* lib. 9. cap. 62. *af.* 2.

Licet enim ironice, & inter pocula dixerit reus, se scire autorem, 109
magis tamen attendenda est veritas.

a. r. C. plus valere quod agitur quam quod similate conci-
pitur.

& si denuncians innocentem denunciat, puniretur, nisi deli-
ctum probet

Klock. vol. 3. *Conf.* 185. n. 39.

Nec obstat, quod intersit Republicæ, ut delicta puniantur

HO

Martin. *Comment.* *far.* *tit.* I. §. 5. n. 6.

3. Sed & vera delicta sunt præsupponenda, & probanda, & eo re-
ipiciendum, ne innocentes suppressantur, sed saltē nocentes
puniantur

III

L. *absentem* s. ff. *de pæn.*

Tabor in Barbos. *locuplet.* lib. 9. cap. 63. *ax.* I.

Lubet hic addere præjudicium, quod hanc & præcedentem quæ-
stionem quam maxime illustrabit: Rauff Klage/ Antwort/ geführten

Beweis und erfolgte Gesetze in Iujdrien Sachen Andreen Mohrs vor sich und wegen seines verstorbenen Eheweibes / Dorotheen Sophien Brinck's Klägers an einem / Paul Drosels Beklagten andern Theils / so dieselben Uns samt denen ergangenen Aeten zugeschickt / und sich des Rechten darüber zu belehnen gebeten haben / Sprechen wir Thurfürstliche Sachsische Schöppen zu Leipzig vor Recht : Daraus soviel zu befinden / daß Beklagter von angestellter Klage zu entbinden und los zu ziehen / beydeseits auffgewante Unkosten aber werden aus bewegenden Ursachen gegen einander compensirt und auffgehoben V. R. W.

Thurfürstl. Sachsische Schöppen
zu Leipzig.

Publiciret in Thurfürstl. Sachsischen
Erb- Voigten zu Quedlinburg 6.
Octobr. 1697.

Rationes decidendi.

Ob wohl die von Klägern producirte Zeugen eydlich bejahen / daß Beklagter an Johannis Quartal 1696. in Friederich Wends Bahausung bey öffentlicher Versammlung des Böttiger Handwerks gesaget / er wüste wohl / wer Dorotheen Sophien Brinck an ihren Hochzeit - Tage Heckertling gestreuet / und auff wessen Anstiftung solches geschehen / auch da ihm einige Meister ermahnet / damit stille zu schweigen / dennoch geantwortet / es möchte gehahnet werden / oder nicht / gnug wäre es / daz er es wüste / wer es gethan / über diß wegen Wiederholung solcher Reden die Zeugen dafür halten / daß durch dieselben ernannte Dorothea Sophia Brincken von Beklagten beschimpft worden / zumal er sie aus freyen ungezwungen Willen her- 113 ausser gestossen / und ihm niemand darzu genötiget hätte / in übrigen ein Ehemann die seinem Eheweibe angethanen Injurien zu anthen wohl befugt / diesemnach erscheinet / daß Kläger dasjenige so ihm zu erweisen afferleget / und sich angemasset / zur Nothdurft erwiesen / deros wegen Beklagter wo nicht zu leistung eines öffentlichen Wiederrufes / doch einer Christlichen Abbitte / und Ehren Erklärung / mit Erstattung 113 der Unkosten zu condemniren sey : Dieweil aber dennoch Beklag- ter /

ter / als er vormahls auff Klägers beschehene denuntiation als ein Zeuge eydlich abgehöret worden / deponiret, daß als sie die Morgen- sprache gehabt / der Brincken Bruder / Valtin / von den Heckerlings streuen gedacht habe / und vorgeben wollen / als ob er den Thäter halb und halb wisse / worüber er mit selbigen in Wortwechsel kommen / bey welcher Bewantniß denn Beklagter sich in effectu vermittelst Eydes gereiniget / daß er zu dergleichen Reden durch Klägers Eherweibes Bruder veranlasset worden / folglich daß die Reden / so an sich selbst ¹¹⁴ nicht schimpfflich / er wisse / wer Heckerling gestreuet / injuriandi animo nicht geführet / Kläger auch selbst nicht deutlich darauff / daß er von Beklagten durch mehr besagte Worte beschimpfet worden / libelli- ret / sondern nur auff den Fall / wenn Beklagter den Thäter nicht er- öffnen wolte / noch könnte / ihn zu einen Wiederruff anzuhalten geben / also das Factum des Heckerlings streuens / so seinen verstorb- nen Eherweibe vormahls / als sie mit ihren ersten Ehemanne copuli- ret / zum Schimpff geschehen / anthen wollen / so aber ihn selbst nicht ¹¹⁵ angangen / in übrigen dessen Eherweib bey ihren Leben / ob sie gleich wie aus der Registratur zu sehen / von dem / was Beklagter bey der Mors- gensprache gesaget / gewußt / wider denselben keine Klage erhaben / und ¹¹⁶ also wenn gleich eine Injurie vorhanden gewesen wäre / dennoch die Remission wegen ihres erfolgten tödlichen Hintrits zu præsumiren, So ist von uns gesprochener massen billig erkant worden. Hacte- nus dictum, qvod ob hoc delictum actio injuriarum detur Sponsa & Sponso, sed jam porro qværitur VII. An non wegen des Hecker- ling streuens actio injuriarum etiam competit patri filiæ? Omni- no, qvia & pater per filiam mediate injuria afficitur.

d. §. patitur I. de Injur.

L. 1. §. ult. ff. & L. 2. C. cod.

imo ex miseria filiæ magis contristatur, maxime cum tempore ¹¹⁷ nuptiarum patria potestas nondum fuerit sublata

L. si uxorem. C. de condit. insert.

insimulque arguitur pater neglectæ & licentiosæ educationis, ob qvam spud viros honestos male audire posset, cum ab educatione tota ferc hominis yita pendeat

Bonifac. tract. de furt. §. est. n. 35.

121 Nec obſt. qvod ratione filiæ, per nuptias, finiatur patria potestas
Carpzov. part. 2. Conſt. 10. deſ. 2.

122 Nam & qvod nuptiæ tum temporis, da der Heckerling hie Nacht
vor der Hochzeit gestreuet ward / nondum erant consummatæ, imo
ne quidem inchoatæ, sed tantum præparatoria ad nuptias facta,
& sic sponsa adhuc qvam maximæ erat in patria potestate, vi cuius
competit patri hæc actio

Schneidev. ad §. patitur. 2. 1. de Injur. n. II.

123 Nec obſt. 2. qvod filiæ & Sponſo jam ſint concessæ actiones &c. ex
124 una inuria pluribus quidem competunt actiones

Harprecht. d. §. patitur. n. 34.

ita tamen, ut si unus egerit, reliquias gere non possint, ut appetet
ex L. 17. §. 21. ff. de Injur.

ubi si filius egit, patri non datur actio injuriarum, qvod obſer-
vavit

Meier in Colleg. Argent. tit. de Injur. §. 25. n. 1.

125 & si filia cum Marito jam egit in judicio, pater ab actione Injuri-
arum excluditur

Mervius Conf. 42. n. 93.

126 Sed quæritur VIII. qvomodo investigabitur autor hujus delicti?
Conſtat, qvod hoc delictum nocte, & clam ſiat, & hinc ſit diſſici-
lis probationis, qvare ad coniecturas erit recurrentum

Bonifac. tract. de furt. §. est. n. 18. qui Bald. Marſil. Novell.

¶ alios allegat conſentientes.
modo ſint probabiles & concludentes

Bonifac. n. 21.

128 ex quibus præcipuæ erunt ſequentes I. si Sponsus habuerit corri-
vales, qui invident Sponſo, qvod à Sponſa magis ametur, & voti
ſui compoſit. Tristem historiam, ubi saltando & gesticulando
corrivalis larvatus in ipſo nuptiarum die comparuit, & Sponſum
à Convivis ſeparatum manuī strangulavit, & ſuffocavit, refert

D. August. Pfeiffer in Evangelischen Erquickſtunden ad

Domin. II. post Epiphan. p. 112.

129 2. forma pedis, ſcu potius ipſa impressio vel vestigium pedis,
qvod

qvod in molli terra, pulvere vel nive relinqvitur, facit indicium
commisi delicti contra eum, cuius pedibus respondet

Mascard. de probat. Concl. 830. n. II.

Bonifac. d. l. n. 54.

Hujusmodi vestigiis Daniel apud Babylonios detexit nequitiam
Sacerdotum, qui devorabant esculenta illa, quae quotidie in tem-
plo apponebat Rex Bel eorum idole, introeuntes noctu in tem-
plum per absconditum & cœcum ingressum, & dicentes, eadem
à Bel coinedi. Daniel enim cibrato cinere per Universum tem-
plum, & obsignato templi ostio Regis annulo signatorio, seque-
nti mane ex virorum, mulierum & infantum vestigiis, in cinere
relictis, illorum fraudem deprehendit, & occidit illos Rex, & tra-
dit Bel in potestatem Danielis, qui subvertit eum, & templum
eius, ut testatur divina Scriptura

Daniel Cap. 14.

3. Si suspecta persona, nocte nuptias præcedente, visa fuerit ali-
quoties ambulare circa domum nuptialem; cum & visus exire da-
mo ubi furtum factum fuit, cum fasciculo sub veste habeat contra
se indicium furti

Bonifac. d. l. n. 55.

prout & indicium contra se habet, qui in loco furti, vel homici-
dii, concurrentibus aliis indicis fuit inventus

Bonif. n. 48.

4. Si quis deprehensus fuerit in flagranti criminis, vel in ipso actu
spargendi

Bonifac. d. l. n. 49.

vel in alicujus vestibus vel calceis deprehensi fuerint dissecti culmi,
wenn in oder an den Kleidern noch Heckerling zu sehen und zu befin-
den. 5. Si eadem nocte quis fuit inventus larvatus, vel alicno ha-
bitu induitus

Bonifac. d. l. n. 55.

vel agnitus ex vestibus e. g. pileo, vel chirothecis, vel aliis rebus
amissis. Res enim inventæ in loco delicti cum reum arguunt,
eius sunt, vel fuerunt propriæ

Mascard. de probat. Concl. 830. n. 10.

6. Si

133 6. Si quis ad hoc delictum se præparaverit, circa illud tempus, emendo vel dissecando culmos frugum.

Farinac. pr. Crim. quest. 125. n. 455. ubi Capoll. Bertazoll.

Mascard. allegat. consent.

134 7. Si quis ex post facto confessus, vel gloriatus de hoc crimine, Confessio enim in delictis occultis, & difficilis probationis, acceptibus quibusdam conjecturis sufficit.

Carpzov. pr. Crim. quest. 60. n. 5.

135 Tortura tamen in hoc delicto locum non habet, utpote quæ tantum obtinet in delicto, pro quo mortis supplicium, vel poena corporis afflictiva est infligenda.

Carpzov. Quest. 1. 6. n. 7.

136 alias quis gravius puniretur in modo probandi, quam ex modo condemnandi

Carpzov. d. l. n. 12.

137 Sed nec licet artibus Magicis & diabolicis inquirere in autorem hujus delicti

Bonifac. d. l. n. 131.

cum non sint facienda mala, ut eveniant bona.

138 Q. IX. An pro investigando hoc delicto wer den Heckerling gestreuet Reo possit deferri juramentum? Civiliter, an criminaliter fuerint actum. Illo casu delatio locum habet, cum in civilibus causis delatio juramenti plerumque obtineat: Hoc non æque

Carpzov. pr. Crim. quest. 95. n. 66. & lib. 3. R. 44. & in process.

tit. II. art. I. n. 41.

Martin. Comment. for. tit. 18. §. I. n. 97. & 98. qui plures alle-

git consentes.

140 ne detur ansa perjurio, quod quovis modo præcavendum

Tabor in Barbo. lacuplet. lib. 14. cap. 23. ax. 7.

141 Interim tamen si reus indiciis fuerit gravatus, ipsi juramentum purgationis deferri poterit, utpote quod & in actione Injuriarum criminaliter intentata decerni potest.

Carpzov. part. 1. Const. 22. def. 2. & process. tit. 12. art. 13. n.

n. 24.

Martin. Comm. for. tit. 32. §. I. n. 17.

Ne

25(100)
Ne delicta manent impunita.

Tabor in Barbos. locupl. lib. 4. cap. 12. ax. 2.

Q. X. Qvanto tempore hæc injuria præscribatur? Puto qvod præ- 142
scribatur annali spatio; Cum tanto tempore etiam præscribatur in-
juria, ob injustam incarcerationem

Berlich. part 5. Concl. 69. n. 34.

Martin. Comment. for. tit. 5. art. 4. n. 129. ad 148.

Nec obstat, qvod hæc injuria sit realis, qvæ præsumitur perpetua 143
dist, inter injuriam realem extra corpus, & in corpus commissam

Lauterbach. dis. de injuriis §. 24.

144

Illa est annalis, e.g. si qvis lingvam exerat os dilatet, manus adver-
sus aliquem qvæli verberaturus levet

L. 15. §. 1. §. 27. ff. de Injur.

vel contumelie causa litem moveat

L. 13. §. 3. ff. eod.

invito domino domum ejus ingrediatur

L. 1. pr. §. 3. & L. 23. eod.

aut alias res occupet, vel arrestando, aut alio injusto modo impedi-
at, qvo minus qvis rebus suis uti possit

L. 13. §. fin. L. 15. §. 31. ff. b. r.

aut personam arrestando detineat

L. 1. §. 6. L. 15. §. 31. eod.

Lauterbach dis. de injur. §. 24.

Hæc in corpus (e.g. Si qvis aliquem pulset, verberet, aut vulneret 145

L. 1. §. 2. L. 5. pr. seq. eod.

Lauterbach. d. l. 1.

est perpetua, qvæliq; & distingvi soleat ulterius inter injurias
reales leves, & atrociores: Illæ præscribuntur anno; Hæ vero
triginta demum annis

Martin. d. l. n. 144. & 152.

Q. XI. Sed qvomodo hic delinqvens erit puniendus? Poenam rele- 146
gationis eidem dictat

*Jacob Döpler in theatro paenarum
cap. 20. §. 7. b. v.*

Zu diesen kan auch gezogen werden / wenn den Bräuten zu Schimpf

D

Hes

Heckersing auf der Gassen hin / oder vor dem Brauthause bis an die Kirchthür gestreuet wird/ so mit Landes- Verweisung zu bestraffen. Sed poena hæc non videtur sufficiens, & huic delicto proportionata, cum scandalum sit nimis magnum, & pro re data in verbalibus etiam injuriis sæpe dictari soleat fustigatio

Carpzov. part 4. Const. 42.

qvanto magis in hac injuria reali, qvam maxime atroci, qvæ bene comparari potest famoso libello; qvanqvam & hæc hodie sit arbitria

Carpzov. quæst. 98.

Struvinus in juris prud. lib 3. tit. 23. § 18.

148 Q. XII Quomodo puniendus, qvi vilem aliquem hominem mercede conduceat ad hoc facinus perpetrandum? ^{Ex} contra eum, qvi conduxit alium, ut tertio faciat injuriam, datur actio injuriarum, æque ac contra illum, qvi perfecit

Schneidvv. ad §. non solum. de injur. n. 2.

149 Sicut & Mandans injuriam, æque tenetur, ac qvi candem exeqvitatur

L. non solum II. §. 3. ff. de Injur.

Cum causa causæ sit etiam causa causati

Tabor in Barbos. locupl. lib. 3. cap. 10. 13.

Si qvidem qvod quis per alium facit, ipse fecisse videtur

c. qui facit. 72. de R. I. in 6.

Unde ambo pari poena afficiuntur

Harprecht. §. 7. I. de mandat. n. 9.

150 prout & Mandans homicidij cum homicida parent sustinet poenam

Carpzov. pr. Crim. quæst. 4. n. 9. qvi Menoch

Farinac. & alios allegat consentientes.

151 Nec obstat. I. qvod rei turpis & prohibitæ nullum sit mandatum

§. 7. I. Mandat. L. 6. §. 3. ff. Mandat.

152 ^{Ex} dicit. inter interessæ Mandantis & Mandalarii, & hunc nulla est rei turpis obligatio, qvianemo ex suo delicto præmium consequi potest

L. I. §. 1. f. de Exopr.

& in-

& inter interessi læsi & Reip. & tunc uterque tam mandans, quam mandatarius obligatur: Ille quidem mandando, hic vero mandatum exequendo, & sic uterque tenetur ex delicto.

Stryk. in axiomat. ad Struv. Jurisprud.

lib. 3, tit. 15, art. 5.

Carpzov. d. q. 4, n. 13.

Nec obstat, 2, quod Mandantis dolus videatur esse major, quam Mandatarii, utpote qui forte delictum non perpetrasset, nisi Mandans, & conducens ipsum ad hoc animasset & instigasset, & hinc horum poena non possit esse æquivalens. Nam & in jure nostro Mandantis & Mandatarii, ut & Conducti factum, ratione poenæ uti jam dictum, 154 æquiparantur

Carpzov d. 1.

An non autem nupturientes hasce injurias avertere & impedire possint? Omnino, scilicet 1. Si aliquot custodes nocte nuptias præcedente constituant, qui vel facibus, vel ad minimum lucerna, placem circa domum nuptiale obambulent, & obseruent præterentes, & ipsorum facta. Hac enim ratione facilimo negotio poterit hæc sparsio impediri

Mascard. de probat. Concl. 320. n. 12.

2. Si benedictio Sacerdotalis non fiat in templo, sed in ædibus privatis. Qvo tamen casu à Principe, qui habet jus Episcopale & dispensandi, specialis dispensatio est impetranda

Carpzov, lib. 2. Conf. def. 144.

Müller dissert. de Benedict. Sacerd.

scit. 4. §. 6.

Supradictis injuriis 1. ratione Sponsi quam maxime erit affine delit. 159 Etiam, quo Sponso nocte nuptias præcedente exponitur infans ante fores domus, wenn dem Brautigam des Nachts vor der Hochzeit ein Kind vor die Thür gesetzt wird: Ubi queritur 1. An hæc expositio sit licita?

2. An non factum hoc sit injuriosum? 3. An non Sponso contra expONENTEM competit actio injuriarum? Ad 1. n. quod expositionem 160 minime probem. Natos enim parere, postmodum autem expondere, & nutritre nolle, non solum à sensu humano, sed & à ferarum

bestiarum natura alienum est

Nov. 153. pr. prafat.

Frinckelthaus Obs. 86. n. 33.

Unde & exponens justæ subjicitur poenæ.

Nec obſt. qvod ſenatus Mediolanensis absolverit pueram, qvæ ad
161 infamiam evitandam partum exponi jufferat, qvam ſententiam
laudando approbat

Menoch. de arbitr. Jud. Cas. 396. n. 6. & ex eo Meier in Colleg.

Argent. tit. ad L. Pompeiam de Parricid. §. 5. n. 6.

addita hac ratione, qvod non tam impietas ipſam moverit, qvam
proprius honor, qvi non modo filiis, Sed & propriæ vitæ antefec-
rendus

Menoch. & Meier d. l.

162 Sed qvod pace dictorum Jētorum dixerim, non videntur stringere
hæ rationes, ſed potius ad majus delictum incitare. Si enim infa-
miam evitare voluiffet, debuiffet vitæ honestæ ſtudere, & non me-
retritiam & in honestam eligere, & ſic evitare, qvod non impræ-
163 gnetur, vel ſic partum edat. Honor enim non ſervatur ei, qvi ſe
deduxit in ſcelus

Tabor in Barbos. lib. 8. cap. II. ax. 7.

164 Et ſtuprum ipſam reddit infamem

Carpzov. dect. 17. n. 9.

Brunneman. ad L. 25. C. ad L. Jul. de Adulter. n. 4. seqq.

165 Qvod ſi post partum editum per expositionem occultare liceret in-
famiam, mater invitaretur ad majus delictum: Ipsi n. ſibi facile
persuadere poſſet infanticidium: Ita enim puerperium & editus in-
fans melius occultari, terræ mandari, & ſic corpus delicti ē medio
166 tolli, omniumqve oculis subduci poſſet. Propterea tamen ipſi ob-
infamiam vitandam poena remitti nullatenus poterit, ſi quidem cri-
men hoc eſt immanc

Frinckelthaus d. obs. 86. n. 33.

167 Et videtur minus religiosus eſſe, qvi ſtatueret vellet nullam hic ſub-
eſſe impietatem. Pietas enim præterqvam erga Deum non po-
te-
168 rit excogitari major, qvam qvæ eſt inter Parentes & liberos. Nec
mater poterit prætendere proprium honorem, utpote qvi funda-

mentum habet virtutem, pudicitiam, & virginitatem

Tabor lib. 8. cap. II. ax. 9.

qvam per in honestam vitam amisit. Nec fundare se poterit in su- 169
pra allegatis traditis Ictorum, cum veritatis sit adhærendum; Sit e-
nim amicus Socrates, sed magis amica Veritas

170

Tabor lib. 19. cap. II. ax. 19.

Nec poterit mater expectare misericordiam, qvasi exposuerit infan- 172
tem, ut alii ejusdem infantis majorēm habeant curam: Qvomodo
enim ipsa misericordiam qværet, & inveniet in aliis, qvam ipsa pe-
nes se non habet? Ad 2. qvæstionem, An non hoc factum, qvate-
nus exposuit infantem ante fores Sponsi nuptias intendentis sit inju-
riosum? & puto qvod sic: Factum enim hoc, qvam maxime tendit
in Sponsi ignominiam, utpote qvem tacite incusat vitæ hactenus 173
non adeo honeste actæ; Ex qvovis autem facto ignominioso infur-
tur injuria

§. 1. Inst. & L. is. §. 17. ff. de Injur. maxime cum infantem exposuerit ante fores sponsi & non alterius
civis, & qvidem tempore instantium uxoriarum: Voluit itaqve 174
sponsum, ut Sponsuū infamare. Unde jam 3. qværitur, an nqñ
Sponso contra exponentem competit actio injuriarum? Aff. cum
exponens habuerit injuriandi animum

L. 3. ff. de Injur. utpote qvi ex facto hoc qvam maxime injurioso præsumitur 175
add. sub. h. memb. n. II. segg.

insimul qve potest exponentem cogere, ut infantem tollat, & aufe-
rat. Si vero exponens ignoretur, infans vocatur expositus ein 176
Kind

Et qvidem tunc jus tollendi & educandi non competit alii, qvam 177
Magistratui, qvi altam habet Jurisdictionem

Brunneman ad L. 2. C. de infante, expref.

Theodosic. in Crim. cap. 7. Q. 4. n. 16.

Carpzov oper. 4. Const. 8. def. 8. v. 10. & quæst. Crim. 10. n. 5.

Frinkelius. Obs. 86. n. 36. non ibidem s. 15. p. 107.

178 | Qvod si postmodum indagetur exponens, temporali relegatione puniri solet

Carpzov. d. q. 10. n. 17.

Qvanquam alii putent, ipsam fustigatione & perpetua relegatione esse punienda m

Moller lib. 4. semestr. 45. n. 7.

Coler decis. 58. n. 2.

Berlich part. 4 Conc. 7. n. 36.

Theodor. Crim. cap. 7. §. 6. Lit. H. n. 74.

179 in mitiorem tamen partem inclinant Practici, si partus conservetur incolumis,

Carpzov. d. l. n. 19.

180 De his liberis expositis queritur, an ipsis possit recusari receptio in Collegia Opificum. Ob sie bey den Gilden und Zunfften können

181 auf- und angenommen werden? Puto, qvod possit recusari receptio, cum se non possint legitimare secundum tenorem statuti, qvod requirit, ut recipiendus exhibeat testimoniales legitimæ natitatis & qvod ex legitimo thoro sit natus, qvas producere non potest, & ita sentiunt mecum

Speidel in spec. Lit. H. voc. Handwercker circa finem

Fritsch de Colleg. Opif. part. 2. cap. 5. n. m. 6.

Bechman diss. de jur. tribuum cap. 2. §. 14.

182 Sunt qvidem, qui expositos pro justis & legitimis liberis habere volunt

jux. Palaeott. de notis & Spuriis cap. 63.

Theodor. Crim. cap. 7. §. 4. n. 16.

Qui Alciat. & Speckhan & alios allegat.

quam item qvidem meam facere nolo, attamen subsisto in sententia, qvod non sint recipiendi, qvia patrem demonstrare non possunt

E. vulgo. 23. ff. de Statu homin.

183 Pater enim est is, quem nuptiae demonstrant

L. quia 5. ff. de injus. vocand.

184 Interim tamen si Collegia Opificum ipsos semel recuperunt, sunt quia in possessione, & postmodum qvis ipsi exprobret natales, propterea ex collegio excludi non possunt, sed Collegium ipsos ut Collegi.

legas tueri, & defendere tenetur. 2. Qvoad Sponsam vero affinis erit injuria, qvando Sponsa primo nuptiarum die corona Sponsalitia des Hochzeit-Kranzes ab aliquo privatur, & loco ipsius vitta vel corophalus imponitur wenn sie vor der Zeit gehaubet wird / eo ipso enim sponsæ imputatur quasi ante nuptias haud pudica vixerit, & indigna sit, ut diutius gestet coronam

arg. l. 15. §. 21. ff. de injur.

Ludu vel exercit. 15. §. 6. Lit. E.

secus erit, si ex consuetudine locorum secundo nuptiarum die hocce peragatur Schöpsius diss. Inaug. de Serto Virginum cap. 2. §. 17. Tunc enim jus, mores, & circumstantia temporis variant. Et hæc sunt, qvæ junctis affinis, de Sparsione cultorum dissectorum frugum wegen des Heckerling streuens in medium proferre, & in hoc membro proponere, & elaborare volui, pergo nunc ad sequentes supra memoratas injurias.

M E M B R I I I.

S U M M A R I A.

Nuptiarum encomium 1.

Nuptia perficiuntur
consensu nuptrientium 2. & parentum.

consummantur qvond
actum primum per benedictio-
nem Sacerdotalem 3.

quoad actum secundum per co-
pulam carnalem. 3.

An benedictio Sacerdotalis sit de es-
sentia Matrimonii 4.

Hodie quoad effectus juris est neces-
saria 5.
in tantum, us ad eam cogi pos-
sunt. 6.

Hancce præcedore solet trinā pro-
clamatio publica das öffentlis
che Außgeboth. 7.
qua vim peremptoria & Edictalis
cicationis habet. 8.

Proclamationis effectus est, ut post
terminum quis non amplius au-
diatur. 9.

Inter proclamationes sit interpellatio
der Einspruch 10.

à loci pastorib 9 12.
Justa II
qua vel à competitoribus
Injusta

Quo-

Quoad pastorem queritur 1. An pa-
stor post primam proclamationem
ulteriorem proclamationem posse
recusare, si ipsis indicetur, quod
nupturientes jam concubuerint,
usque dum concubitum confite-
antur. N. 14. Sponsus & span-
sa presumptionem virginitatis &
castitatis prese fert. 15.

Virginitas est qualitas naturalis 16.
qua naturaliter inesse presumi-
tur. 16.

Neganti virginitatem incumbit
onus probandi. 17.

De occultis non judicat ecclesia 18.

Censura Ecclesiastica non statuitur
nisi in manifestos reos. 19.

Vox vulgi non semper est veritas 20.
quæstio juris non debet dependere
ab opinione vulgi 21.

Pastor si ex praconcepcione opinione
nondum convictum convitetur tra-
ducatur injuriarum conveniri po-
test. 22.

Actus de ventre inspiciendo per-
tinet ad Jurisdictionem. 24.

Ob diffamationem Sponsa nuptia non
sunt tremoranda. 25.

Q. II. An pastor ulteriorem procla-
mationem posse recusare, si ipsi ori-
atur scrupulus, quod ratione con-
sanguinitatis & affinitatis non
possint jungi. 26.

An ratione Consanguinitatis in gra-

du tertio linea & in aequalis sint jun-
gendi. 30.

An ratione affinitatis quis possit Vi-
trici sororem ducere? 31.

Pastor i licet inquirere in proximita-
tem, modo id fiat tempestive 32.

Q. III. An pastor possit recusa-
re proclamationem, si senex ju-
venculam, vel juvenis annosans
fæminam matrimonio sibi jungi
petat? 33.

An senex juvenculam possit ducere
in uxorem? Aff. 34.

Sexagenarti & ulterioris aetatis se-
nes liberos generarunt. 37.

Dist. inter generationis actum & ge-
nerationis effectum. 38.

An senex possit confidere liberis 40.
an ancillis. 41.

Uxor magis sollicita est de Mariti
salute. 42.

Senex eligat fæminam mediocris sta-
tus & aetatis potius, quam juven-
culam. 43.

Senectus tam apta nuptiis, quam
bruma a mesibus. 45 quomodo 47.

Dist. inter matrimonium qua tale,
& inter vilia supervenientia. 51.

An vetula possit nubere juveni
viro. 52.

Matrimonium hoc vocatur mon-
strosum. 53. & quare 59.

Irrationabilis amor pecunia aut of-
ficii cupiditas hic paronymphi esse
50.

solent. 56.61.

Q. IV. An si sponsus in mortis articulo expectat benedictionem Sacerdotalem & copulationem cum Sponsa pastore eandem possit recusare? 65.

Videtur enim preter affectionem conjugalem habere spem salutis recuperanda, & liberorum procreandorum. 67.

In casu extrema necessitatis absq; speciali Magistratus superioris dispensatione, omissa etiam proclamatione novi Conjuges copulari possunt. 69.70.

Q. V. An si Consistorium Pastori mandet ulteriorem proclamationem, hoc non obstante pastor eandem possit recusare? 73.

Mandata superiorum ab inferione corrigi & mutari non possunt. 76.

Lumen majus obfuscatur minus 77.

Q. VI. An pastor possit recusare tertiam proclamationem, si sponsa sit refractaria, & nolit venire ad Pastorem & confessionem fidei Christiane edere wenn sie nicht will kommen, und beten 78.

Non quavis consumacia pro lubitu est punienda. 83.

Consumacia unius alteri nocere non debet. 81.

Q. VII. An pastor possit recusa-

re proclamationem, si nupturientes adhuc sint in luctu? 84.

Viduus ante dimidium anni post mortem uxorius, & vidua intra anni spatium ad secunda vota transire non potest. 85.

Q. VIII. An pastor peregrinos & peregre adventantes possit proclamare & copulare? 89.

Favor matrimonii attenditur in jam junctis, sed non iungendis. 94.

Q. V. ad competitores Q. I.

An interveniens interpellans possit impedire ulteriorem proclamationem, si dicat Sponsum vel Sponsam secum priora contraxisse sponsalia? 96.

Dist. an Sponsalia praeceperint publica, an privata. 97.

Publica preferantur clandestinis & posterioribus. 99.

Quando regula, qui prior tempore, potior sit jure procedat. 101. 102.

Quoties Sponsalia publica & clandestina concurrunt, toties illa preferenda, etiam si hac sint priora. 104.

Contra contractum clam initum militat presumptio doli. 105.

Q. II. An parentes agrotantis nomine filia, potius jus prætendens, possint interpellare ulteriori proclamationi? Aff. 107.

quomodo causa matrimonialis sit personalissima. 110. III.

Q. III. An interpellatio sit justa, si fœmina dicat, se à Sponso esse impragnatam? 112.
dist. an impragnatio sit facta sub, vel sine promissione matrimonii.

113.

Impragnatione sine matrimonii promissione facta, in stupratoris arbitrio positum est, an stupratam dotare, an in uxorem ducere velit. 119. & Magistratus eundem ad ducentum cogi nequit. 120.

Q. IV. An ancilla à Nobile stuprata, possit interpellare, si aliam virginem quarat. 122.

Actio pro dote ipsi competit 123.

Q. V. An tertius interveniens possit impedire ulteriorem proclamationem, si afferat, se carnaliter cognovisse Sponsam? N. 124. Recusans matrimonium præsumitur inimicus. 125.

Interveniens ex suo vito jus habere nequit. 127.

Sacra Scriptura loquitur de fœmina deflorata, non de masculo deflorante. 129.

Diffamantibus pena modo relegationis, modo mulcta pecuniaria est inditta. 132.

Ob Lubricum lingue quis non facile pena est afficiendus. 133.

Quando hoc fallat. 134. 135.

Q. VI. An Sponsus vel Sponsa possit recusare ulteriorem proclamationem, usq; dum persona diffamata se purgaverit à diffamazione dist. 136.

Corruptam pro virgine acceptare non tenetur. 140.

An Sponsa possit recusare Sponsum, quod fœdis libidinibus se maculaverit? 141.

Argumentum à correlatis non procedit, quando in uno correlatorum magna datur disparitas. 144.

Aliud est diffamatio, aliud stuprum. 147.

Si sponsus st̄upri gnarus cognoverit sponsam, eandam postmodum repudiare non potest. 148.

Q. VII. An non fasta interpellatione, Sponsus vel Sponsa præstata cautione impetrare possit continuationem ulterioris proclamationis. N. 149.

Cautio in causa debiti & Civili, sed non in causa matrimoniali locum habet. 151.

ex uxore virgo fieri non potest 152.

Q. VIII. An fœmina interpellando impedire possit proclamationem, pretendens Sponsum ipsi matrimonium promisso, cum ipsius uxor adhuc esset in vivis, & hinc sponsalia sint priora? N. 154.

Promissa sunt servanda 156. nisi sint iuri contraria. 159.

quā-

quando priora sint preferenda. 158.

161.

Q. IX. An non si parentes habeant liberos, & quidem alter filium, alter filiam sed adhuc jacentes in cunabulis, qui paciscuntur inter se invicem de nuptiis ineundis sint jungendi matrimonio, si postmodum a virgo vel filia nubilis alii nubat, alterius filius interpolando poscit impedire proclamationem Neg. 162.

Ob deficientem consensum sponsalia sunt nulla 165.

& non operantur interpellatione 168.

Q. X. An ob injustam interpellationem quis poscit injuriarum conveniri? Aff. 169.

Affinis si casus interveniat, qui præsagiat tristem matrimonii evenitum, vel si præcessisset, non fuisse contracta sponsalia 181.

accidunt tum in bonis animi, tum in bonis corporis, tum in bonis fortuna. 182.

In bonis animi 1. Si furor interveniat 183.

2. Si iniuricitia capitales interveniant. 184.

3. Si fiat hæreticus. 185.

In bonis Corporis 1. Ob fornicationem Supervenientem 186.

2. Ob morbum 187.

1. Si sponsus ad coitum reddatur inepitus, ib.

2. Si fiat contagiosus

3. Ob vitia corporis exterma. 188.

1. Quæ hominem ad expediendanegotia minus habilem reddunt, ib.

2. Quæ fœde hominem destrupant 189.

3. Si sponsa facies deformetur 190.

Ob immutacionem status, si sponsus Crimen aliquod committat 193.

2. Si fiat jactura bonorum 194.

MEMBRUM SECUNDUM.

De Injuriis,

Quæ novis nuptiis fiunt ex injusta interpellatione ulteriores proclamationis.

Durch ungebührlichen Einspruch.

Nuptiæ, quæ sunt mundi elementum, Civitatis principium, hominum officina, Ecclesiæ seminarium, Reip. incrementum & omnisordinis fulcrum.

jux. Mevium Conf. 110. n. 130.

2. contrahuntur & perficiuntur consensu mutuo,

L. 16. §. ult. ff. de rit. nupt.

& libero, t. um nupturientium

c. cum locum. 14. X. de sponsal.

tum parentum, in qvorum sunt potestate

pr. Inst. de nuptiis

Sutholt. dissert. 2. §. 13.

& consumantur moribus nostris, qvoad actum primum per benedi-

3. ctionem Sacerdotalem

Carpzov lib. 3. Conf. def. 68. n. 8. 9.

qvoad actum secundum autem, & plenissimam conjugii consumma-

tionem per Copulam Carnalem

Carpz. lib. 2. Coes def. 66. n. 17.

& lib. 3. def. 68.

Hancce litem autem, an benedictio Sacerdotalis sit de essentia Matri-

4. monii? Jam movere nolo, me remittens, ad

tradit. Hahn in Wasemb. Parat. tit. de Nupt. n. 5.

Müller. dissert. de Benedict. Sacerdotali. sect 1. §. 6. 7. 8.

Interim tamen hodie ex humana Constitutione, ut solennitas es-
5. sentialis & causa efficiens proxima ad verum & ratum Conjugium
inter Christianos ineundum in foro exteriori, & qvoad effectus ju-
ris summe est necessaria, publicæ utilitatis & honestatis causa intro-
ducta, & à plerisque gentibus honestatis amantes recepta

Carpz. lib. 2. Conf. def. 142. n. 14.

Nicol. tract. de divort. part. 2. cap. 4.

n 41. & resol. 5. n. 14. ubi Gerhard. Cypr.

Arnis. & alios allegat consentientes.

6. in tantum, ut omittentes eandem peccent contra publicam hone-
statem, & hinc præter poenam, adhancce Sacerdotalem benedi-
ctionem denuo cogi possint

Müller d. dissert. sect. 1. §. 10.

Eandem regulariter præcedere solet tria proclamatio publica das
7. öffentliche Aufgeborh/ qvæ naturam Edicti ex. L. diffama 21. C. de
ingen. & manumiss. & vim peremptoriæ & Edictalis citationis ha-
bet,

bet, qva incertus qvisqve contradicitor citatur, ut veniat, & im-
dimenta alleget, & in posterum taceat

*Stryk ad Jus Eccles. Brunnem. lib. 2.
cap. 16. §. 6.*

Solet enim sub pena perpetui silentii concipi dasz derjenige so etwas 9
dawieder zusprechen/sich bey zeiten melden / oder hernach stille schwei-
gen solle/ qvæ hoc efficir, ut citatus sciens denunciationem seu pro-
clamationem, post terminum clapsum regulariter non amplius an-
datur

Uerlich. decis. 76.

Struvius in Iprud. lib. 1. tit. 7. §. 3.

Carpzov. lib. 2. Cons. def. 66. n. 20.

Müller d. l. sect. 4. §. 4.

Nicol. de divort. cap. 4. n. 39.

Hasce inter proclamationes interpellatio der Einspruch fieri solet, 10
qvæ vele est justa, vel injusta, respiciendo ad causas. Fit a. vel à Loci 11
Pastoribus, qvæ improprie sic dicta talis erit: Vel à competitoribns 12
porius jus prætententibus, qvæ proprie talis dici poterit. Qvo- 13
ad Pastorem loci nihil aliud erit, qvam recusatio ulterioris procla-
mationis, si forte prætendat scandalum, vel præcedens delictum.
Unde qværitur f. Si pastor prima vice nupturientes proclamaverit, 14
postmodum autem ipsi indicetur, es komt eine Treuscherey darein
qvod ambo jam concubuerint qvod vulgo exprimunt sie hätten den
Speck zu frühe angeschnitten / cujus ergo recuset ulteriore pro-
clamationem, usqve dum ambo confiteantur concubitum: Qvæ-
ritur an hæc recusatio sit justa? Puto qvod non, si sponsus & Spon-
sa concubitum negent, cum præsumptionem virginitatis & casti- 15
tatis præ se ferant.

Kornman tract. de virginit. jur. cap. 7.

& virginitas sit qualitas naturalis

16

Gilhau. Arb. Jud. Civ. cap. 6. p. 7. §. 133.
qvæ naturaliter inesse præsumitur

Pacian. de probat. lib. 2. cap. 2. n. 4.

maxime cum nemo malus dicatur, donec probetur talis,

L. 51. ff. pro socio.

17 Unde & neganti virginitatem incumbat onus probandi
Pacian, d. l. n. 6.

18 2. Cum de occultis non judicet Ecclesia
cap. 33. in fin. X. de Simon,
sed illi committenda, qvi solus novit hominum corda
Can. 20. cauf. 2. quast. 4.
Rhetius dissert. de Occul. in prefat.

19 Unde & censura Ecclesiastica non statuitur nisi in manifestos
 reos
Mevius Conf. 42. n. 23.
Nec patrocinabitur Pastor rumor vulgi R. enim qvod non qvæli-

20 *bet vox vulgi sit veritas, cum fama falsa sæpius, qvam vera sit, nec*
contingat hoc esse, qvod potest abesse seu non esse, cum à posse ad
esse non valeat consequentia
Geddens vol. 4. Conf. Marpurg. 37. n. 825.

21 & cum hæc sit qvæstio juris, eadem non debeat dependere ab opiniōne vulgi
Finckelthaus. Obs. 25. n. 21.
per L. si dictum. 56. pr. ff. de Evid.
 Unde & Pastor, si ex præconcepta opinione, vel vulgi rumore, vel

22 vana persuasione falsa pro veris effutiat, & qvæmpiam convitii non
 convictum traducat, & reum arguat, actione injuriarum conveniri poterit
Mevius Conf. 110. n. 75.

23 maxime si obstetrices & Matronas clanculum substituat, qvæ sponsam inspiciant & tangant
Gilhaus. d. §. 184. n. ult.
 cum actus de ventre inspiciendo pertineat ad Jurisdictionem, qvi

24 non convenit Pastorī
Rhamdohr. dissert. de Ocular. Inspect. §. 5.
 Licet itaque sponsa de stupro & fornicatione fuerit diffamata, pro

25 virgine tamen habetur, usque dum diffamans contrarium proberet,
 nec propterea nuptiæ remorari, vel suspendi possunt
Carpz. lib. 2. Conf. def. 238. n. 8.
 ubi seqvens legitur præjudicium, und wird die Bräut so lange vor
 eine

eine Tumpfer gehalten bis in dem diffamations-proces ein anders wider Sie ausgeführt/ alda im wiedrigen Fall der diffamant Martin Z. der verdienten Straße künftig nicht entgehen wird V.R.W.

Carpz. d.l. n.12.

Q. II. An ulteriorem proclamationem Pastor possit recusare, si post primam ipsi oriatur scrupulus, an ratione Consanguinitatis vel affinitatis possint jungi? Puto qvod non: Cum statum causæ ante primam proclamationem perpendere, & si dubius, Consisto. 26
rio indicare debuisset. Qvod si post primam proclamationem re-
cusetur ulterior, hoc fieret præpostere, & non sine scandalo, & 27
cum injuria nupturientium. Nec obstat, qvod si de impedimento 28
aliquo appareat, novi Conjuges non sint proclamandi 29

Carpzov. lib. 2. Conf. def. 138. n. 4.

& qvidem ratione Consangvinitatis, e.g. An in gradu tertio li. 30
neæ inæqvalis sint jungendi? Aff.

Carpzov. lib. 2. def. 71.

ubi seqvens legitur rescriptum: Im wiedrigen Fall aber da sie eins
ander im dritten Grad ungleicher Linien zugethan/ dem Pfarrer sei-
nen Unfleß in Nachforschung der Verwandtniß vor dem Auffges-
both in Ernst verweisen/ die Copulation aber nichts minder anord-
nen

Carpz. d. l. n. 13.

Et ratione affinitatis; An quis possit vitrici sororem ducere in uxo-
rem? Aff. 31

Richter decis. 10. n. 13.

Müller d. l. sect. 3. §. 3.

Ubi seqvens præjudicium: Dennoch aber weil zwischen euch beyden
keine Consanguinitas sondern nur affinitas in secundo genere, das-
innen die Verehlichung zu rechte nicht verboten/ als seyd ihr auch mit
gedachtes eures Stiefvaters Schwester geschlossene Ehe zu vollziehen
wohl befuegt V.R.W. Pastoribus itaqve licet inqvirere in proxi-
mitatem, modo id fiat tempestive, scil. ante, & non post primam
proclamationem, postmodum n. vergeret in Sponsorum injuriam.

Q. III. An pastor poterit recusare proclamationem, Si se-

nex

nex juvenculam, vel juvenis annosam foeminae matrimonio sibi
jungi petat?

34 Puto qvod non: Cum jus nostrum tales nuptias non improbet, unde & tam Theologi

Dante indecis. Cas. Conscient. cap. 19. fest. I. quest. 2. 3.

Pruckner in Manual. cent. 8. quest. 36. 37. 39. qui plures alle-
gat

qvam J Cti easdem permittant

Harprecht. pr. I. de Nupt. n. 27. seqq.

Carpzov. lib. 2. Conf. def. 13.

Struvius in Iprud. lib. I. tit. 7. §. 2.

Brunneman. ad L. sancimas. C. de nuptiis

Stryk. ad J. Eccles. Brunneman. lib. 2. cap. 17. §. 2. p. 665.

35 Sed cum hæc qvæstio sit bipartita, & hinc accuratius examinanda, inqviram I. An Senex juvenculam possit ducere in uxorem? Qvod

36 affirm. Licet enim finem conjugii principalem, qvi est sobolis pro-
creatio & remedium libidinis senex non semper asseqvi possit, ta-
men non deerit beneficium mutui adjutorii

Carpz. d. l.

Martin de Fur. Senum singul. cap. 2. §. 10.

Qvanqam non desint exempla, qvod Sexagenarii, Septuagenarii
& ulterioris ætatis fenes liberos generaverint

Mevius Conf. 42. qui Plin. Cypraeum

38 Schenck & Mercator. allegat consentientes.

& hinc alii distinguant inter generationis actum unter das Ehe-
Werck & inter generationis effectum unter die Ehe-Frucht/

Stryck. ad Brunneman d. l.

39 Sæpe etiam senis res œconomicæ non permittunt esse extra matri-
monium. Nam mortua uxore œconomia vel plane esset dissol-

40 venda, vel continuanda. Illo casu non opus habebit aliam elige-
re uxorem, maxime autem hoc casu. Nec enim confidet propri-

41 is liberis, utpote qvi parum solliciti erunt de habenda patris cura
vel continuanda vita, sed teste experientia potius anhelabunt ipsius
mortem, qvo eo citius paternam asseqvantur hereditatem; Nec
ancillis vel servis, curam œconomicam tuto committere potest, ut-
pote

pote qui proprio i[n]hiant commodo, scharren auf ihren eigenen Küchen / nec ut decet patris fam. Curam habent. Uxor autem cum sit socia rerum gerendarum, nec vivente Marito, tam accuratas reddere debeat rationes administrationis, magis sollicita erit de patris familias & mariti salute. In hoc tamen non ero difficilis, q[uo]d senex sibi magis consulat, si eligat foeminam mediocris status & aetatis 43 q[ua]m juvenculam. Q[uo]d si vero res non amplius sit integra, nec impeditiri liceat poterit ducere juvenculam juxt. præjudicium Consisto. 44 rii supremi Saxonici wiewohl auch nun rathfamer wäre bey euren angezogenen 60. jahrigen Alter und Leibes beschwehrung anderweit vereheligung einzustellen / und bey guter Wartung des Gebets und Gottes Diensts in diesen betrübten Zeiten desto fleißiger zu pflegen / oder da ihr mit unverleßten Gewissen außer dem Ehestande nicht leben könnet / eine solche Person / die euch am stande und alter nicht gar ungleich zu erwehren w. Wofern ihr aber dennoch dieses alles unerwogen eure gefaste intention zu endern nicht gemeinet / so seyd ihr aus Zulassung geistl. und Landüblichen Rechten / weil dießfals kein wiedriges Gesetz vorhanden / oberwehnte eure Dienerin zu ehelichen nicht allein befuegt / sondern auch da zwischen euch albereit eine verbindliche Zusage geschehen / solches zu thun schuldig V. R. W.

Carpzov. lib. 2. Consist. def. 13. n. 23.
Nec facit pro Pastore 1. q[uo]d Senectus tam apta sit nuptiis, q[ua]m 45
bruma messibus

Harprecht. b. t. n. 28.

2. rara sit concordia cum Noverca & liberis primi Matrimonii, pro- 46
ut nec 3. defutura sit Zelotypia. *Ex. n. ad I.* q[uo]d jam in præcedenti- 47
bus sit dictum, senes ad nuptias non esse absolute inhabiles, sed has 48
similesque strophas esse à juvenibus, q[ui] statum viduitatis & fene-
ctutis ignorant, senumq[ue] mortem exoptant, q[uo]d juvenes in Offi-
cio & bonis succedant, in senum ignominiam excogitatas, q[ua]les
facile etiam contra juvenes nupturientes proferri possent. Ad 2. *Ex. 49*
q[uo]d hoc de pacificis Novercis & privigenis non præsumatur;
Q[uo]d si vero fiat, hoc fieri ex accidenti, insimulque lites, ut prudens
pater fam. decidet. Pro ut & 3. juvenculæ in moribus ita se gerent, 50
ne Senex Maritus signistram de ipsa concipiatur opinionem: Insimul-

51 que distinguendum erit inter matrimonium ipsum quia tale, & inter
 52 vitia seu accidentia & supervenientia. Restabit autem quæstio se-
 cunda. An Vetula possit nubere juveni viro? Puto quod sic, cum
 œconomia & negotiatio non ferat vitam solitariam, sed requirat
 Sociam, & rationes supra adductæ etiam hic allegari possint. Ob-
 53 stare quidem videtur, quod matrimonium hoc vocetur monstro-
 sum.

Carpzov. lib. 2. Conf. def. 13. n. 2.

54 2. quod hic neque spes proli, neque solatum vitæ, neque honestum
 adversus carnis stimulos sit expectandum remedium; 3. quod hoc
 55 Matrimonium minus felicem sortiatur exitum, cum irrationali
 56 superstruatur fundamento; irrationalis enim amor pecuniae, aut
 officii cupiditas, hic paronymphi esse solent, & 4. metuendum ejus-
 57 modi juvenes Maritos aliatum foeminarum querere amplexus, &
 58 s. vetulæ mortem expectare. Autem ad 1. vocatur monstrosum
 59 forte propterea, quod sicut monstra raro eduntur, ita & matrimonia
 talia raro incoantur, & si sunt, sine dubio vetula juvenem instiga-
 vit ad amplexus conjugales. Ad 2. quod & extensum exempla, quod
 60 Sexagenariae peperint liberos, & sic congressus non fuerit sine
 delitiis
 61 ad 3. quod in viris & foemini honestis potius ad affectionem con-
 jugalem, quam ad divitias sit respiciendum.

ad d. disput. Inaug. Johann Helfrich

Sandra sub præsido Heurici Bodini

habita de Erroribus Communibus circa matrimonialia §. 17.

62 Ad 4. & 5. quod hoc ex accidenti etiam fieri possit, si uxor sit ju-
 venis. Ex quibus apparet, quod si in hisce personis concedantur
 nuptiae, nec poterit pastor ob inæqualitatem ætatis proclamatio-
 63 nem & benedictionem recusare. Recte etiam Pastor benedicendo
 senibus addit hæc verba: Crescite & multiplicamini se yd fructs-
 bar und mehet euch/ und erfüllt die Erde

Genes. 1. V. 28.

64 Lieet enim per hasce personas raro fiat multiplicatio hominum,
 quæ tamen non impossibilis, recte tamen retinetur ordinatio di-
 vina, ut pote quæ sine scandalo omitti non poterit

Mül-

Muller d. l. sect. 4. §. 11. qxi Kesler.

allegat consentientem

Martin. diff. de Jure Senni singul. cap. 2. §. 10.

Pruckner iu manual. cent. 8. qvast. 38.

Q. IV. An si sponsus in mortis articulo experat benedictionem Sacrae 65
cerdotalem & copulationem cum sua Sponsa, Pastor eandem possit
recusare? N. Matrimonium enim cum morti vicino 66

Harprech. §. u. I. de nupt. n. 19.

& constituto iu articulo mortis recte contrahitur

Gail. lib. 2. Obs. 141. n. 8.

Videtur enim hic nupturiens præter affectionem Conjugalem ad. 67
huc habere spem salutis recuperandæ, & liberorum procreando-
rum

Harpr. d. l. n. 21.

Nec patrocinabitur Pastor i. qvod hic nulla impetrata fuerit dispen- 68
satio

in similiqve proclamatio tria omissa. Nam & distinguendo inter 69
regulam & exceptionem. Nam in casu extremæ necessitatis abs-
que speciali Magistratus superioris dispensatione, omissa etiam pro. 70
clamatione novi Conjuges copulari possunt

Carpz. lib. 2. Cons. def. 141.

Muller diff. de Benedict. Sacerdot. sect. 4. § 345.

Nec obstat, qvod hæc benedictio Pastor i videatur esse frustranea, 71
maxime si præter spem Sponsus brevi moriatur. & nullatenus fiet
frustra; Sed habebit effectus civiles, tam ratione successionis,
qvam ratione legitimationis, & ita insimul voluntas ultima mori-
entis adimpletur

Harprecht d. l. n. 22.

Q. V. Au si Consistorium Pastor i mandet ulteriorem proclamatio- 73
nem, hoc non obstante Pastor eandem possit recusare? Ruto qvod
non, ne videatur sibi plus tribuere & considere, qvam Consistorio. 74
Nec obstat, qvod Pastor forsitan sic magis informatus in facto, qvam 75
Consistorium & absurdum fore mandata Superiorum corrigi & mu- 76
tari ab inferiore

Carpzou. lib. 3. cons. def. 14. n. 15. Obs. 17.

77 Cum Consistorium præsumptionem juris præ se ferat, & lumen ma-
jus obfuscet minus

Anthon. de rescript. Moraz. Concl. 8. n. 18.

78 Q. VI. An pastor possit recusare tertiam proclamationem, si sponsa
sit refractaria & nolit venire ad Pastorem & confessionem fidei
Christianæ edere, wenn sie nicht wil kommen und beten? qvod di-
spositum in Constitutione der Theordnung Electorali Saxonica. Tit.
von der Copulation und Hochzeiten. ibi, und da es junge Leuthe/ob sie
auch ihren Catechismus gelernt/ohne dessen Erkäntnis sie nicht auff-
geboten werden sollen

Muller de benedict. Sacerdot. sect. 3. §. 2.

79 Puto qvod pastor recusare non posit; Cum res non amplius sit inte-
gra & sub tali pena hæc confessio non sic statuta & hinc non sit præ-
cise necessitatis, insimulq; ob Sponsæ contumaciam damnum iniret
Sponsus innocens, si differre cogeretur nuptias, maxime si convi-
vas jam invitasset, & epulas nuptiales præparasset: Cum tamen
81 contumacia unius alteri nocere non debeat, utpote qvæ non egre-
ditur personam contumacis

Tabor in Barbos. lib. 3. cap. 66. ax. 5.

82 Obstare qvidem videtur, qvod hæc consuetudo tentaminis fidei,
qvoad Sponsam bonum habeat finem, & tamen sponsa sit contumax
83 ex pena debet esse proportionata delicto, & non qvævis contuma-
cia pro pastoris luctu est punienda. Qvaritur VIII. An pastor
84 possit recusare proclamationem, si nupturientes adhuc sint in luctu?
85 Qvod affirm. Viduus enim ante dimidium anni post mortem uxo-
ris, & vidua intra anni spatium post mortem mariti ad secunda vota
transire non potest

Carpz. lib. 2. Cons. def. 159. 160. & 161.

Neuwenhahn tract. de jurib.

viduitat membr. 2. sect. 17. p. 146.

Clara enim est Constitutio Electoralis Saxon.

in ordin. Matrimon. de Anno 1646.

¶ Was endlichen Witber und Witben anbelanget/ so anderweit zur
Ehe schreiten wollen / erfahren wir daß etliche ihrer abgestorbenen E-
hegatten allzu zeitig vergessen/ und mit Angerniß wiederum zum E-
hestan-

hestande eilrn/ junct. verb. So wollen wir das hinführō ein Witber zum wenigsten ein halbes Jahr die Trauer Zeit halte / und für Ausgang desselben sich wieder zu verehelichen oder Hochzeit anzustellen nicht Macht haben sol item so wollen wir / daß hinführō eine Witbe ein ganzes Jahr ihre Trauerzeit halten / und für Ausgang desselben sich wieder zu verehelichen oder Hochzeit anzustellen nicht Macht haben soll sc.

Carpzov. d. def. 159. n. 15. & def. 160. num. 8.

Cui conformis est constitutio Anhaltina

Landes- Orden. tit. 6. §. über dieses sollen die Witber und Witben hiermit erinnert seyn / wen̄ sie ad secunda vota schreiten wöllen / die Erbarkt in acht zu nehmen / also daß ein Witber vor ablauf eines halben jahres zum wenigsten / eine Witbe aber / ehe drey viertel Jahr vergangen / sich nicht verheyrathen noch auch die Superintendenten/ Inspectores, un̄ Kirchendiener dieselbe vor solcher Zeit aufbieten sol bey vermeidung willkürlicher Bestraffung Tandem VIII. qvæ. 88
titut An non pastor peregri nos & pergere adventantes proclama-
re & copulare possit? Puto qvod non; Cum hi sit̄ extra ipsius pa-
rochiam, & exin saepius multa seqvantur inconvenientia, unde in
Constitutione Saxonica expresse prohibitum

In der Ehe- Ordnung tit. von Copulation und Hochzeiten
h. v.

Kein Pfarrer sol auch einige fremde Leuthe/ so nicht in seine Pfarr gehö- 90
rig/ copuliren, oder zusammen geben/ in Ansehung/ daß viel und oft-
mals allerley Unrichtigkeit hieraus erfolget. Cui ad stipulatur Con- 91
stitutio Anhaltina

Landes- Ordnung tit. 6. §. Was fremde und unbekante Per-
sonen betrifft/ sollen die Superintendenten Inspectores und Pfarrer
dieselben nicht aufbieten/ weniger zusammen trauen/ ehe und zuvor sie
ihres herkommens Wesens und ehelichen Wandels gnugsam
Schein und Beweß fürbringen/ oder sonst nach gestalten Sachen
mit gewissen Bürgschaften versicherung thun / denn es sich oft zutra-
get / daß solche unbekante Personen anderer Dörther albereit ehelich
und verbunden / dadurch hernach allerley Weiterung verursachet
wird: Si in securus faciat, poena vel pecuniaria, vel suspensionis, dignus 92
erit

Dedeken. Cons. Theolog. p. p. 3. lib. 2. de
Sponsal. sect. 1. n. 41.

Müller d. dissert. sect. 2. §. 2.

93 Nec ipsi patrocinabitur 1. favor matrimonii, & qvod 2. officium suum recusare non possit imploratus Nam 3. ad 1. qvod favor qvidem attendatur in jam junctis, sed non jungendis; Hic enim adhuc qvæstio est dubia, an sint jungendi

Tabor in Barbos. lib. 11. cap. 12. ax. 2.
ad 2. qvod imploratio officii non sit legitime facta, unde re re-
cusabit

Müller d. l.

Et hæcce de interpellatione improprie sic dicta dixisse sufficiant.

95 Pervenio nunc ad interpellationem proprie sic dictam, qvæ fit inter
96 competitores, ubi 1. qværitur, An interveniens interpellando pos-
sit impedire ulteriorem proclamationem, si dicat sponsum vel spon-
97 sam secum priora contraxisse sponsalia? Distinguendum erit, an
interpellans priora an posteriora, an publica an clandestina præten-
dat: Si intervenienris sponsalia fuerint priora & publica, tunc ia-
terpellatio erit justa: Sin fuerint clandestina, erunt iusta

Carpz. lib. 2. Cons. def. 67.

Siryk. dissert. de conuersu Sponsaliorum ap. 3. n. 3.

98 Et illo calu qvidem, sed non hoc, impedimento erit ulteriori procla-
mationi. Cum lippis & tonsoribus notum sit, qvod publica priora
præferantur posterioribus, tam clandestinis, qvam publicis. Si
99 qvidem hic non tansum circumstantia temporis, an sint priora vel
100 Posteriora, sed & modus contrahendi, an Sponsalia sint publica an
privata, veniunt consideranda

Carpz. d. l.

Struv. in Fprud. lib. 1. tit. 6. §. 3.

101 Qvibus non obstat, qvod qvi prior tempore, potior sit jure
c. qvi prior. 54. de Reg. Jur. in 6.

102 Nam hæc regula tantum procedit, qvando pares sunt in causa, alias
secus

Tabor in Barbos. lib. 14. cap. 81. ax 2.

103 Hic autem Sponsalia publica & clandestina disparis sunt conditio-

nis, cum illa sint obligatoria & valida: Hæc nouæque

Carpz. d. def. 67. n. II.

Struv. d. I.

Unde JCti regulam constituant: quoties Sponsalia publica & clausa.¹⁰⁴ destina concurrant, toties illa præferenda, etiam si hæc priora sint

c. 2. x. de clandest. Sponsal.

Contra contractum enim clam initum milicat præsumtio fraudis & ¹⁰⁵ doli, qvi illam annihilat

Cravett. Conf. 129. n. II.

Ergo nihil impedimento est, quo minus posteriora publica præferantur

Carpz. d. I.

Illustrat hoc seqvens rescriptum: So ist er seinen erbieten mit flass ¹⁰⁶ gers: Tochter die Ehe förderlichst zu vollziehen schuldig/ und wird dieses öffentliche dem mit der Intervenientin heimlich gehaltenen Verlobniß billig vorgezogen B. R. W.

Carpzov. d. I. n. 16. -

Hic autem & notandum, quod interveniens non tantum interpellare, sed & hoc tempestive facere debeat, scilicet ante trinam proclamationem. Nam si trina proclamatio jam rite facta, impeditum non amplius auditur: Licet enim benedictio nondum sit secuta, tamen ipsi omnis audientia denegatur, propterea quod trinæ proclamations habeant vim peremptoriæ citationis, & experientia teste sub pena perpetui silentii emanare soleant,

Supr. b. m. n. 8. 9.

quod tamen limitandum, si interpellans proclamationem ignoraverit & juret, se de novo demum didicisse, & se non malitiose opponere

Blarer. ad L. diffamari. 4. C. de

Ingen. manumiss. cap. 2. n. 23.

Berlich. part. 1. de cij. 76. n. 2. 3. 4.

Hanc sententiam egregie illustrat seqvens præjudicium. Habt ihr euch mit C. M. mit derselben Eltern Wissen und Willen verlobet/ und Christlichen Gebrauch nach zu dreyen unterschiedenen mahlten in der Kirchen öffentlich ausspieten lassen / und es hat sich nach beschiedenen
dritte

dritten Aufgebot/ als ihr eich mit gedachter C. M. von dem Priester in öffentlicher Versammlung trauen lassen wollen H. H. angegeben und bey eurer Braut einen Einspruch thun wollen / so ist er damit nicht zu hören/ er wolte denn schwehren/ daß er von solchen aufgebothen nichts gewußt/ in solchen Fall wird er billig zugelassen V. R. W.

Berlich. d. l. n. ult. & ex eo D. König in *dissertat. Inaugur. de Officio Mariti erga suam uxorem cap. I. §. 10.*

107 Ex in II. qværitur, An parentes nomine filiæ potius jus sponsaliorum prætendentis, possint interpellare ulteriori proclamationi, si forsitan ipsa filia ægrotet ? Aff. patet ex jam relato rescripto, qvia pa-
108 ter & filia in jure pro una eademqve persona habentur

L. ult C. de impub. & aliis Substitut.

109 Potestqve pater sine mandato agere, maxime in casu præsenti, qvo in jure filiæ illata daß er seine Tochter angeschafft/ mediatè redundat ad parentes

§. 2. I. de *Injur.*

101 Obst. qvod causa matrimonialis videatur esse personalissima & hoc
102 verum qvo ad conjungendos, qvod præter Sponsum & Sponsam alii
non snt jungendi ; Sed non qvo ad rectionem processus, cum &
procurator respectu acticis intervenire possit prout responsum fuit
à Facultate Juridica Helmstadiensi in causa H. H. contra M. E. S.
das Beklagtin vor dem Consistorio in person zu erscheinen nicht schul-
dig / sondern wenn sie an ihre stat einen guugfamen gevollmachtigten
darstellen wird / sie dem an 30. Jun. dieses annoch scheinenden 1676.
Jahres eröffneten decreto ein Gnügen gethan

public. 9. Novembr. 1679.

Decanus Senior Und andere Do-
ctores der Juristen Facul-
tät zu Helmstet

Fürstl. Quedlinb. Consi-
rium

Rationes decidendi

1. Findet sich in gegenwärtigen Casu keine gultige Ursache/ warumb
n für den Consistorio in eigener Person zu erscheinen anzuhalten sey/
in Betrachtung/ was sie sonst auf den veleugnungs Fall de non fa-
cta

Exa despohatione coram Consistorio bekennen sollte / sie albereit in actis gestanden / daß sie nemlich / plägern das Jawort gegeben / und von ihm die arrham angenommen habe / wenn gleich 2. Die Matri- monial Sachen denen Criminalibus æqvipariret, und des beklagten persönliche Gegenwart erfodert wird / solches alsdenn stat findet / wenn man ohne dessen Person und aussage weiter nicht kommen / noch das judicium recht supstantiiret werden kan / dieses aber 3. alhier nicht no-
tig ist / zumaln aus beklagtin gestandnis man schon zu ein mehres und weiteres schreiten kan / dannenhero 4. gnug seyn wird / wen sie an ihre stat einen gnugsaamen Gevollmächtigten stellen / und ihre nothurft durch denselben verhandeln lassen wird / gestalt denn auch 5. das Con-
sistorium selbst in der an 9. Jun. 1676. an Beklagtin abgelassenen Ci-
tation ihe verwiesen / daß sie nicht einmal durch einen gnugsaamen ges-
vollmächtigten erschienen sey / und also selbst davor gehalten / wen sie per Mandatarium erschienen wehre / sie nicht pro Concubace zu hal-
ten gewesen / woraus 6. Es von sich selbst giebt / daß wenn sie werde
durch einen gnugsaamen gevollmächtigten sich stellen / den in dem Ur-
theil angezogenen decreto ein Gewißen gehatt haben werde

Heimstadientes.

Addet tamen martin. Comment. for. tit. 4. §. 1. n. 214. ubi Carpzov.
Ayrer. Brunneman. & aliot allegat dissentientes.

Q. III. An interpellatio sit justa, si forte foemina qvædam, sive sit
virgo sive vidua, dicat, se à Sponso esse imprægnatam? Puto distin-
guendum esse, an imprægnatio facta sit sub promissione matrimo-
nii, vel sine præcedente ejusdem promissione

Bardil. diff. de satisfact. stuprata part. I. cap. I. n. ult.

Illo casu interpellatio erit justa, eum puella sub spe promissi matri-
monii decepta, in concubitum consensit; Et stuprator stupratam 115
ducere præcise cogitur

Carpzov. pr. Crim. quest. 68. n. 91. & lib. 2. Cons. def. 228. n. 8.

Siquidem hoc casu stuprator, an ducere, an doçare velit, arbitrium 116
amittit

Carpzov. d. I.

Bardil. d. I. part. 2. n. 3.

G

Qvod

117 Quod si renunt, carcere & aliis legitimis mediis ad hoc compelli poterit.

Carpzov. Bardil. d. l.

118 Si vero, sine promissione matrimonii quis imprægnaverit foemina, interpellatio erit injusta, quia ex generali consuetudine pas-

119 sim in arbitrio stupratoris positum est, utrum stupratam dotare an in uxorem ducere velit.

Bardil. part. I. cap. 2. n. 21.

120 Nec magistratus eundem ad ducendum cogere poterit.

Bardil. d. l.

121 qui dicit hanc sententiam esse communem. Hoc ergo casu ulterior proclamatio interpellando differri & impediri non poterit: Tenebitur tamen stupratam dotare, infanti alimenta præstare, & se submittere, pœnæ tam temporali, quam Ecclesiastica.

Muller. diff. de paenitent. Ecclesiast. cap. 6. n. 47.

122 Et ex hac præmissa distinctione etiam decidi poterit quæstio IV. An ancilla vel famula, quam Nobilis stupravit, qui postmodum aliam suæ conditionis Virginem querit, possit interpellare? Puto quod

123 non, nisi præcesserit promissio Matrimonii: Quia facta omnino tenebitur consumare sponsalia, & ipsum non excusabit Nobilitas vel status ancillaris, non tam enim ad hanc, quam ad promissionem matrimonii est respiciendum, cum foemina plebeja nubens Nobili Viro, fiat Nobilis, ac pro foemina Nobili habeatur.

Carpzov. lib. 2. Cons. def. II. n. 3. ubi

Alciat. Tiraquell. Sixtin. Reinking. & alios allegat consentientes.

Nec eum viro Nobili mitius agendum.

Carpz. pr. Crim. quest. 82. n. 62. seqq.

cum reatus excludat omnem dignitatem.

L. I. C. ubi Senatus vel clarissimi:

Wesemb. im. Parat. de question. n. 10. sub fin.

Matrimonio autem non promisso, alia erit quæstio, an non ipsi deflorata competit actio pro dote.

Carpz. pr. Crim quest. 68 n. 60.

Bardil. d. l. m. 3. n. 29.

124 Q. V. Anteius interveniens c. g. Corriialis possit impeditre ultro-

rio.

riorem, proclamationem si affexat, se carnaliter cognovisse Spon. 125
sam? Neg. videtur enim hæc interpellatio & assertio esse suspecta
& facta ab eo, qui Sponsæ est inimicus capitalis, à qvo omne malum
est expectandum.

Tabor in Barbos. lib. 9. cap. 59. n. 10.
Unde talis & à testimonio repellitur.

Farinac. d. testibus quest. 53. n. 3. seq.
eamque odit, qvod recusaverit cum ipso inire matrimonium, & sic
repulsam tulerit, ex qvo orta est inimicitia capitalis 126

Hoppe dissert. de Inimicit. Capit. §. 44.
insimulque propriam allegat turpitudinem

Brunnem. ad l. 30. C. de transact. n. 11.
Unde & negativam accurate defendit

Mevius Conf. 85.
Interveniens enim ex suo vicio ius habere nequit, magisqve fayen. 127
dum erit secundo Sponso, qui publica sponsalia contraxit

Mevius d. l. n. ult.
Nec ipsi patrocinabitur Sacra Scriptura 128

Exod. 22. v. 16. 17.

Deut. 22. v. 29.

Cum loqvatur de fœmina deflorata, non vero de Masculo defloran. 129
te. Illi enim propter sexus fragilitatem & honoris conservationem
ex copula carnali competit actio, sed non huic.

Mevius d. l. in princ. & n. 28. seqq.
Insimulque fœminæ contra interpellantem, & ejusmodi Thrasoni. 130
ca verba jactantem, & gloriantem dabitur actio injuriarum

Speckhan. cent. 2. class. 3. quest. 9.

Johan à Sande lib. 5. def. 8. def. 5.

Gail. 2. Obs. 99.

Carpz. part. 4. Const. 45. def. 2. & pr. Crim. quest. 96. n. 43.
& præterea ex Officio à judice erit puniendus

Bardil. d. l. cap. 3. membr. 2. n. II. 12.

Idem etiam in fœminis adversus Juvenes aut Maritos ejusmodi dif. 131
famationem proferentibus ob rationis identitatem statuendum e-
rit

Carpzov. d. quest. 96. n. 50.

132 & ex adductis præjudicis ostendit, diffamantibus modo poenam relegationis, modo mulier pecuniariæ esse indictam

Carpz. n. 51, 52.

133 Nec obſt, qvod hoc fieri poſſit ex inani jaectantia, & hinc ob lubricum lingvæ non facile qvis peena ſit afficiendus

L. famos. 7. §. 3. ff. ad L. Jul. Majestat.

L. un. C. si quis Imper. maledix.

134 Reſactum hoc nullatenus extenuandum, ſed omnino ſevere vindicandum, cum ſit notorium in tota Ecclesia. Qvarc & Sereniff. Elect. Saxon. conſtituit

part. 4. Cnoſt. 45.

135 Dieweil denn foſches eine ganz beſchwörliche diſfamation iſt, dadurch Frauen und Jungfrauen an Ehren böſlich verleget werden, ſo ordnen und ſetzen wir, daß ein foſcher Verbrecher und Verleumder neben den Wiederruf, ſo Er den part thun ſol, mit wilkürlichen Straffen, als Gefängniß, zeitlicher oder ewiger Landes-Verweifung ſamt Stauspenschlägen nach gelegenheit der Umbſtände belegt, Und geſtraffet werden ſoll. Juxta qvam & Sabini Lipsenses pronunciarunt: So iſt bemelter H. R. ermelter Witben vor Gerichte einen öffentlichen Wiederruf zu thun ſchuldig, und mag hierüber des Landes auf 3. Jahr lang verwiesen werden B. R. B.

Carpzow. d. quæſt. 96. n. 47. 48.

136 Q. VI. An Sponsus vel Sponsa poſſit recuſare ulteriore proclama-
tionem uſque dum perſona diſfamata ſe purgaverit à diſfamatione
intervenientis? Puto qvod ſic: Alias enim periclitarentur de ma-
trimonio iterum non ſine dedecore diſſolvendo;

137 Attamen ſub fe-
quenti diſtinctione: An diſfamatio fiat Sponſo à foemina, qvæ i-
pſum diſfamat, qvod eam defloraverit, & qvidem vel ſine promiſſi-
one, vel cum promiſſione matrimonii: Et tunc illo caſu proclama-
tio non erit diſſerenda, qvia ſe ab obligatione liberare poterit ſol-
vendo dote m, ut dictum

quæſt. 3.

138 modo Sponsa conſentiat, & condonet Sponſo. Hoc vero interve-
nientis & diſfamantis cauſa melior erit, qvam Sponsæ proclamatae,

cum

cum ipsius promissio matrimonii fuerit prior, quæ propter copulam carnalem transit in Sponsalia publica

Nicol. Resol. 5. n. 32.

Carpzov. lib. 2. Cons. def. 30. n. 6. seqq. ubi

*Cypr. Harprecht. Schneidvv. Beust. & alios
allegat consentientes.*

Si autem diffamatio facta Sponsæ de facta de virginatione & imprægnatione omnino ulterior proclamatio differenda erit, usque dum Sponsa se à diffamatione purgaverit. Non enim tenetur Sponsus 139 corruptam & gravidam pro virgine acceptare, vel etiam subsecuta benedictione Sacerdotali retinere, quod proverbialiter nostri exprimunt Er ist nicht schuldig die Kuh mit denn Kalbe zu nehmen und zu behalten

Finckelthaus Obs. 30.

Carpzov. part. 4. Const. 20. def. 12. & part. 2. quæst. 63. n. 53.

& lib. 2. Cons. def. 193.

Richter decis. 30.

Nicat. de divort. cap. 3. n. 44.

quam sententiam Dd. esse communem, & in praxi & Consistoriis Ecclesiasticis receptam statuit

*Esbach. in not. ad Carpzov. part. 4. Const. 20. def. 12. pluresque
allegat consentientes.*

Sed his obstat videtur, quod Sponsa non possit recusare sponsum 141 ex hac ratione, quod ante Sponsalia scortationibus & foedis libidinibus se maculaverit

Theodor. Colleg. Crim. cap. 6. §. 2. n. 28. p. 727.

Carpz. part. 4. Const. 20. def. 13.

Unde ex natura Correlatorum videtur concludi posse, quod nec 142 Sponsus poterit recusare Sponsam, quatenus cum aliis familialiter est conversata. R. Quod adhuc sub judice lis sit, an non Sponsæ 143 ob fornicationes Sponsi ante Sponsalia peractas possit Sponso repudium mittere? Affirmativam enim defendunt

Carpzov. Cons. lib. 2. def. 188.

Nicol. de repud. cap. 2. n. 65.

Brunnemann. in Jnr. Ecclesiast. lib. 2. cap. 17. §. 25. ibiq; Stryk.

*Nervius in Aequilibrio observando in judicand. & decid. fact.
hum. §. 43.*

Meerbach. dissert. Inaugur. de jur. divort. cap. 4. n. 30.

144 & ad minimum videntur Collegia Juridica hac in re discrepare.
Insimulque argumentum à correlatis sumptum non procedit quando in uno Correlatorum magna datur disparitas

Tabor. in Barbos. lib. 3. cap. 70. ax. un. lim. 2.

145 Sponsa enim promittet, virginitatem verbis, ingressu & factis, quam Sponsus promittere non cogitur. 2. ipsa natura formavit in virginibus signum & indicium virginitatis, quod est hymen, quod in masculis non reperitur. 3. Masculus non imprægnatur ex concubitu, ut virgo, & hinc nec ibidem sit iusitio alienæ stirpis, ut hic

Carpzov. d. def. 13.

146 Magis ergo hic favendum erit masculis, repudium mittentibus, quam fœminis Sponsis. Ad repudium autem non erit nimium properandum, cum aliud sit diffusatio, aliud ipsum stuprum; sed prius defloratio & imprægnatio veniet probanda: quod quomodo fiat, remissive tractat

Nicol. de divort. part. 2. cap. 3. n. 46.

148 Insimulque inquirendum, an sponsus stupri gnarus ab ea abstinebit, aut eam ut Maritus postmodum cognoverit; Cum posteriori casu injuriam tacite remisisse credatur, & hinc eam amplius repudiare non possit.

Nicol. d. l. n. 48. & 51.

149 *Q. VII.* An non facta interpellatione Sponsus vel sponsa præstata cautione impetrare possint continuationem ulterioris proclamatio-
nis? Videtur quod sic, cum cautio in arresto & seqvestriatione

Carpzov. part. 1. Const. 30. def. 59.

78 & in novi operis nunciatione

Struv. in Jpr. lib. 3. tis. 37. §. 26.

& in genere locum habeat: Cautio enim est ordinaria arresti medicina

Mevius part. 3. decis. 55. n. 5.

151 Sed hoc verum in causa debiti & civili, ut creditor reddatur secundus

rus pro impetrando credito, & avertendo damno; sed in causa matrimoniali locum non habet, cum interveniens neque per fidejus-
fores, neque per pignora possit reddi securus. Consummato c. 152
nim matrimonio res in integrum statum reduci, & ex uxore vir-
go fieri nullo modo potest.

Müller *dissert. de Benedict. Sacerdot. sect. 4. §. 1. sub fin.*

Qvod si vero sponsus prober, interpellantem dixisse, qvod animo 153
sponsum vexandi interpellare velit, vel in termino justificandæ
interpellationis emanscrit, continuatio proclamationis fieri pote-
rit etiam sine præstita cautione. Attamen tunc interpellans hoc 153
non feret impune. Q. VIII. An sœmina interpellando impedire
possit ulteriorem proclamationem, prætendens, Sponsum ipsi ma- 154
trimonium promisso, cum ipsius uxor adhuc esset in vivis, &
hinc ipsius Sponsalia sint priora posterioribus? Puto qvod non.
Sunt enim sine ullo juris effectu: Cum sint contra bonos mores, 155
contra honestatem, & contra Jus Canonicum

*Cap. super hoc 3. & cap. significasti. 6. X. de eo, qui duxit in uxori,
quam polluit adulterio.*

quam sententiam approbant Jcti

*Carpz. part. 4. Const. 20. def. 16. n. 12. & lib. 2. Cons. def. 15..
qui plures allegat.*

Nec obstat 1. qvod promissa sint servanda, nihilque æquitati na- 156
turali tam congruum sit, quam ea, quæ inter eos placuerunt, ser-
vare..

*L. I. ff. de part.
cum grave sit fidem fallere*

L. I. ff. de Constit. pecun.

2. qvod sponsus eamducere possit, si velit

157

Carpzov. d. def. 16..

3. qvod interpellantis Sponsalia sint priora, utpote vivente adhuc 158
uxore contracta. Nam s. ad 1. qvod pacta sint servanda sub limit. 159
nisi juri sint contraria, & turpitudinem in se contineant

Tabor, in Barbos. locuplet. lib. 14. cap. 95. ax. 7.

qualia sunt hæc, ut supra dictum. Ad 2. s. qvod si ipsius liberæ vo- 160
luntatis, non necessitatis,

L. ab

L. ab initio. 5. C. de Obligat. & act.

161 Potest itaque ipsam ducere, Si vult, at non potest cogi, maxime si
melior matrimonii offeratur conditio, vel interpellatus cum alia
publica & licita contra xerit sponsalia. Ad 3. & qvod non tam sit
respiciendum ad prioritatem, qvam an non concurrant publica
Sponsalia & licita, qvæ semper præferuntur clandestinis

Carpzov. lib. 2. Cons. def. 57.

192 & hinc interpellans minime erit audienda, nec proclamatio diffe-
renda. Q. IX. An non si duo parentes habeant liberos, & qvidem
alter filium, alter filiam, sed adhuc jacentes in cunabulis, qvi paci-
scuntur inter se in vicem, qvod hi duo liberi nulli alii, sed tantum si-
bi in vicem sint jungendi Matrimonio Sie sollen einander auch von
der Wiegen an ehelich verbunden seyn / postmodum autem virgo
vel filia nubilis alii nubat, alterius filius interpellando possit im-
163 pedire proclamationem. Puto qvod non: per tetum expres-
sum

c. un. caus. 30. qvæst. 2.

ubi hæc reperiuntur verba: Qvi liberi dant puellas in cunabulis
& è converso, nihil faciunt, nisi uterque puerorum postqvam ve-
164 nerit ad annos discretionis consentiat. Videtur enim qvod in-
ter parentes utrosque actum, magis jocose, qvam serio esse fa-
ctum

Stryk. vol. 1. disp. 21. de jure Sponsi & Sponsæ cap. 2. n. 25:

165 cum ad nuptias non tantum consensus parentum, sed & nupturi-
166 entium, & qvidem liber, postqvam venerint ad annos discretio-
nis, ut dictum, reqviratur. Nam liberi non obligantur ex Spon-
silibus à parentibus ipsorum nominę contractis, si ipsimet non con-
senserint

Carpzov. lib. 2. Cons. def.

167 Imo de hocce casu JCti ita loqvuntur: Laterem lavant, nihilque
prosunt agunt parentes, qvi pueris seu filiolis suis dant puellas in cu-
nabulis vel his illos, nisi ipsi postmodum, cum venerint ad annos
discretionis consentiant

Carpzov. d. l. n. II.

Harprecht in rubr. Inst. iur. de Nuptiis num. 8, ubi Cujac, Bocer.

Cabach. Cypr. Arnis. Hunn. &c. alios allegat consententes.

Si ergo nulla sunt hæc sponsalia, non operabuntur effectum juris, 168
neque in genere, neque in specie, quoad interpellationem procla-
mationis. Sed queritur X. An ob injustam interpellationem quis 169
possit injuriarum conveniri? Affirm. datur enim actio injuriarum
ob injustam pignorationem

Mevius part. 2. decis. 331.

& per impetrationem injusti arresti,

Peckius de Fur. Sistend. cap. 45. n. 3.

ut & si quis non debitorem, quasi debitorem, appellat

Berlich. part. 5. Concl. 59. n. 37.

vel aliquem diffamavit de paupertate, qui est dives

Berlich. d. l. n. 39.

& in genere ob quodvis factum injuriosum, quod infamandi alicu- 176
jus causa in ejus ignominiam factum est.

Meier in Colleg. Arg lit. de Injur. §. II. n. 1.

Quæ omnia superat injusta interpellatio, tum quod hæc injuria in 177
toto Ecclesiæ cœtu innotescat, & sic sit publica, tum quod inter nu-
pturientes eorundemque cognatos interrumcat gaudium nuptiale,
tum quod ex levitate, & doloso injuriandi animo, & ex proæredi
hæc injuria fiat. Obstat enim videtur, quod quivis per pro- 178
clamata publica incitatus & quasi coactus fuerit ad interpel- 179
lationem, quo casu cessabit injuria & hoc tantum obtinebit,
si justa interpellandi causa subsit, sine qua interpellatio est,
manetque injuriosa, ob quam interpellans non potest effugere
actionem injuriarum, sed tenebitur ad palinodiam & revoca-
tionem injuriaz, quam per injustam interpellationem intulit, ad pœ-
nam, & omnia quæ actionem injuriarum insequuntur. Et sic ex
præcedentibus quæstionibus constabit, quando interpellatio ulte-
riorem proclamationem impedit. Sed an reqvam hoc membrum
finiam, lubet paucis annectere affinia, quatenus Sponsus Sponsa 180
consummationem matrimonii recusare possunt, nempe si inter
Sponsalia & ante nuptias casus interveniat, qui præfigiat tristem
matrimonii eventum, vel quisi præcessisset, non fuissent contracta 181
Sponsalia

Trevisan. de Sponfal. tit. quib. mod. toll. sponfal. n. 10.

182 Tales casus accidere possunt, tum in bonis animi, tum in bonis corporis, tum in bonis fortunæ

Nicol. de Repud. cap. 2. n. 13.

183 Et qvidem in bonis animi 1. Si sponsus fiat furiosus, non attento, an furor sit perpetuus, an habeat intervalla, ob periculum reincidentia

Carpzov. lib. 2. Conf. def. 182.

Nicol. d. l. n. 27. allegans Zagchianus

Cypr. Brouuver.

1842. Si inimicitiae capitales inter Sponsos superveniant

Carpzov. lib. 2. Conf. def. 176.

Nicol. d. l. n. 15.

185 3. Si sponsus orthodoxus fiat hæreticus, &c in tota religione differentiat à Christianis

Nicol. d. l. n. 69.

186 Porro tales casus accidere possunt in bonis corporis 1. ob fornicationem Sponsæ supervenientem

Nicol. d. l. n. 47.

Etsi stuprum sit violentum

Nicol. n. 52.

ad. membr. 1. n. 70.

187 2. ob morbum, 1. si Sponsus ad coitum reddatur ineptus

Nic. n. 99.

2. Si fiat contagiosus

Nicol. n. 110:

188 3. Ob vitia corporis externa 1. quæ hominem ad expedienda negotia

189 tia minus habilem reddunt, ut si fiat claudus, surdus, coecus, aut alteram manum, vel pedem amiserit

2. Quæ foede hominem deturpant, ut si facta fuerit nasi labiorumve abscissio

Nicol. d. l.

1903. Si Sponsæ facies deformetur, ut si ex variolis wenn ihr das Gesicht

11 Durch die Bocken verderbet wird / vel ferro vel ligno dehongelletur

Sanchez de Matrimon. lib. 1. disp. 57 n. 4.

Treviran. d. l. n. 10.

Zacchias *Quæst. Medico. legal. tit. 10. quæst. 5. n. 24.*

Diss. Nicol. d. l. n. 130.

Exemplum, ubi Sponsæ faciem ob fidem ruptam Sponsus mediante 191
novacula corrupti, legi potest in

Harßdörffers jämmerlichen Mordgeschichten histor. 12. sub.

rubrica die Schrammien

Tandem recusatio fieri potest ob immutationem status, & fortunæ: 192

Et quidem ratione status, si post Sponsalia crimen aliquod atrocius 193

& capitale e. g. homicidium

Nicol. d. l. n. 136.

furtum

Nicol. n. 143.

Sponsus committat, vel innotescat, maximè si ob hoc delictum in
exilium mittatur

Nicol. n. 134.

2. Si fiat jactura honorum, wenn der Brautigam Banderoth spielt 194
und fällt wird

Nicol. n. 161.

Qui JCtus, quæ hic paucis tractavi, pluribus exponit. *Adiectis*
autem his affinium loco membrum II. finio.

M E M B R U M III.

D E I N J U R I I S,

Quæ novis Nuptis per ligationes Magicas;
vulgo

Durch das Nestel knüppfen
inferri solent.

S U M M A R I A.

Ligationum Magicarum va. Furum & latronum
Luria sunt species I.

Navium
 Molcadinorum
 Ignis 4.
 Canum
 Avium
 Ferarum
 Corporum
 Bombardarum 2.
 An Magi possint tempestates excitare, & removere 5.
 Grandines procurare, hominibus & pecudibus nocere, aut occidere
 Per aerem ad Conventus publicos convolare
 cum Demonibus concubere 6.
 Das. Nesteknupffen annumeratur ligationibus Magicis. 7.
 Q. I. An ha ligationes revera fiant in novis nuptiis 8.
 Non sunt mera illusiones Satanae, 10.
 Verba & ligula Magorum non faciunt ad rem, sed Diabolus perficit maleficium 12.
 Q. II. An ha ligationes Magicas fuerint naturaliter, an supernaturaliter 13.
 Naturaliter non
 sed supernaturaleiter
 non a Deo, non bonis, sed malis
 Ab Angelis 14. 15.

Magi sunt causa instrumentalis, sed
 Principalis est Satana. 16.
 Ligatio fit inter benedictionem Sacerdotis 17. vel per nodationem
 ligula vel observationem sera penitilis. 18. 9.
 Ligatio Magica ad occultas qualitates non est referenda 20. & quare 22.
 Lapidum & herbarum quidem aliqua virtus est, sed non verbis, characteribus &c. 24.
 Potestas Diaboli est sub potestate 25.
 Satanas est velut lictor & carnis rex Dei 26.
 Iehova propter hominum peccata permittit haec fascina 27.
 Diabolus se etiam sifit in templo. 28.
 Q. III. Quare ha ligationes fiant? 30.
 Causa
 Ex parte
 Diaboli est
 non a Deo, non bonis, erga genitum humum
 Solutio vinculi maritalis
 instinctus Diaboli
 ex parte Venefica
 Invidia
 lascivia
 Studium vindictae 31.
 Q. IV. An ha ligatio etiam fieri possit clericis nuptias celebrantibus A. 32.
 Q. V. Quamdiu duret ha ligatio 33.
 Est vel temporaria, vel perpetua.
 Q. VI.

Q. VI. An novis Nuptiis permittendum, ut ansequam fiat benedictio Sacerdotalis, anticipent concubitum. 40.

Nun sunt facienda mala, ut eveniant bona.

An Lethi factum prostitueret voluntatis filias, sit approbandum. 42.
44.

Quatenus stratagemata sint licita
45.

Q. VII. An hae artibus Magicis procuratae impotentia possit arte Medica curari. N. 47.

Medicus tantum curat morbos naturales, non supernaturales. 48.

Uli adficia fulgere incensa aqua infusa extingui non possunt, ita nec possunt curari morbi Magici si.

Q. VIII. An Christianus salva conscientia pro recuperanda coeundi potentia possit consulere Magos. N. 52.

Diabolus sanando corpus occidit vel ladiit animam. 55.

Christianus iuris est nullus mori, quam per peccatum operâ Diaboli sanari. 56.

Artes Magicae neque ad bonum finem sunt licita. 61.

Magi ore blasphemo utuntur, vel possum abutuntur, Domini nomine. 62.

Q. IX. Quomodo puniendi, quu

pro removendo hoc impedimento coeundi Magos consulunt. 63.

Arbitrarie puniuntur 64. quamquam qui sunt in Officio publico, etiam possint deponi. 64.
Insimul poena Ecclesiastica dictari solet. 65.

nec ita dupli poena afficiuntur. 68.

Sine prescitu Consistorii penitentia Ecclesiastica dictari non potest. 69.

Q. X. Unde indagabitur, quis sit autor hujus ligationis Magica. 70.

Cum sit difficilis probationis, recurrendum erit ad presumtiones & indicia 73.

que vel antecedentia. 73. vel con-
currentia, vel subsequentia,
Et quae talia. 74. 75. 76. 77.

Q. XI. Quomodo probabitur, Spon-

so potentiam coeundi artibus

Magicis esse adem. 30.

Mulium iribus Judicia Medicorum.

& obstericum 80.

Congressus tamen presentibus Ma-

troniis, Medicis & judice non re-

quiritur 81.

Membrum virile non potest aufer-

ri, bene tamen potentia coeundi.

86.

Deus Diabolo vix plus in aliis, quam

genitalibus membris permitit.

87. Videlicet

Q. XII. An pro magis sine habendi,

88. quā

H 3

qui hinc artibus ad causandam
novis nuptis impotentiam utun-
tur? N. 88.

Pueri. & Magia ignari, has ligu-
las nodare possunt. 89.

Ligula & verba nihil faciunt ad
rem 90. Sed Diabolus hoc malum
perficit.
attamen est primus gradus, & initi-
um ad veneficium 91.

Q. XIII. An ligans vinculis, carce-
ribus, & verberibus possit cogi, ut
solvat ligulam. N. 93.

Q. XIV. An Maritus occidens li-
gantem ordinaria homicidii po-
ena sit plectendus. N. 97.

Q. XV. An mala inferat hac ligatio? 98.
Homicidium, quod non est dolosum,
sed culposum, non est capitale 100.

Q. XV. An filius, qui patri ad se-
cunda vota transiunt, magice ra-
les nodat ligulas, delecto hoc ma-
leficio possit exheredari? Aff. 101.
Infert n. manus patri, si non imme-
diate, tamen mediate sc. ope &
auxilio Diaboli, quod patri potest
esse funestum

Nihil tam sanctum, quod non ali-
quando violet audacia. 104.

An exhereditatio fieri possit ob similes
& aequae graves causas? 105.

Q. XVI. An uxor durante nodati-
one adulterans, ordinaria adul-
terii poena sit plectenda N. 106.

Maritus retinens adulterans, non

committit lenocinium. 109.

Q. XVII. An ob hanc Magicam
nodationem, & ad meam coeun-
di potentiam matrimonium posse
dissolvi Dist. 110.

An impotentia praecepsit, an secuta
III.

Fortuitorum casum Conjuges sunt
participes. 112.

Explicatur regula, quod nuprias non
concubitus, sed consensus faciat.
114.

An hac fœmina ob Mariti impoten-
tiam dissolutionem Matrimonii
impetrans, possit coronam gesta-
re, & in habitu Virginali incede-
re 118.

Licet naturaliter sit virgo, civiliter
tamen, & per fictionem juris pro
tali non habetur. 119.

An ad alia vota possit transire? Aff.
123. quia prima erant nulla 124.

Q. XVIII. **Quam** diu sana & po-
tens expectare debeat, ut hanc
matrimonii dissolutionem cum
effectu petere possit? 125.

dist. an impotentia sit certa, an du-
bia. 126.

Q. XIX. **Quenam** poena sit eorum,
qui novis Conjugibus, mediis
Magicis & superstitiosis potenti-
am coeundi adimunt. Dist. 127.

Ex eventu & exitu apparet, quod
Strigum actiones non sint mere
phantastica 132. Sed & ha Sagi
recte

recte imputantur, & quare 133.
Magus confessus recte condemnatur, necc exequitio poena impedienda 135.

In delictis occultis, presumtiva & Conjecturata probatio pro plena & concludente habetur. 137.
Sagarum poena est vivi comburimus 139.

Nullo colore & pretextu negari possit Sirigiporium, sed est realis exportatio. 141.

Pactiones Sagarum cum Diabolo sunt vel expressa, vel tacita 143. 146. & quanam sibi invicem promittant. 143.

Interdum instrumenta conficiuntur & subscribuntur. 144.

Vere etiam cum Demonibus concubunt 147. qualemque inde percipiunt Voluptatem 148. 149.

Diabolus assumo corpore imponit Amasis & Amatoribus. 150. quanquam exinde nullam percipiatur voluptatem. 152.

Ligationes Magis recte adscribuntur, & hinc promeritis poenis afficiuntur 152.

Extra numerum Magorum nodantes non poena capitali, sed fustigatio cum perperua relegatione puniuntur 156. qua iamen, si per-

jocum facta, mitigatur. 156.

Q. XX. Quanam Sponis contraligantes competat actio 160.
Potest agi Civiliter. 160.

Et ligatus poterit deferre juramentum. 161.

Vel criminaliter. 162. & ianc presuppositis sufficientibus indictis rens tortura subjici poterit. 163.

Affinia hujus delicti I. Si muliercula juvenes, ut eorum amore potiantur, Diabolo mediante in capro vel birco sibi advehi carent, wenn sie die Jungen Gesellen lassen auff dem Bocke holen. 165.

Poena est fustigatio cum perpetua relegatione. ib.

Differunt, quod in ligatis concubitus impediatur, quod hic promovetur. 166.

II. Si concubentes sibi invicem adharent 167.

III. Si Magica arte urinam emittere impediatur das Harnen verstricken oder vernageln. 168.

Unde maleficiati non tantum maxima persentiscent tormenta, sed & sapientis morte perire necesse habent. 168.

1 **O**bservarunt J. Cti, quod ligationum Magicarum variæ Sunt spes-
cies, qvarum aliquot refulit

Besold in Thesaur. Pract. Lit. N. voc. Nestel Knüpffen
Datur enim ligatio furum & latronum ut in aliquo loco furari
non possint; Ligatio Mercatorum, ut in aliquo loco emere & ven-
dere nequeant; Ligatio Navium, ut nulla vi ventorum etiam infa-
nitis velis per ventum tensis portum egredi non possint; Ligatio
ignis, ut in aliquo loco accendi non possit, ut ut aliquod combusti-
bile apposito etiam fortissimo igne non ardeat; Ligatio canum, ut
latrare non possint; Ligatio Avium, ut volare nequeant

Besold. d. l. ex Agrippa

2 Qvibus addi potest ligatio bombardarū das Büchsen Versprechen;
Item ligatio ferarum, qvando feræ in sylvis errantes narcotica arte
indurantur, ut nullo globulorum iætu perforari, aut vulnerari,
multo minus à Canibus capi possint, qvæ germanice inter venato-
res vocatur einem einen Weidemann machen

Walburger differt. de Lamiis qvæst. 4. §. 8.

3 Pertinet & hoc ligatio & induratio Corporum das feste machen

Besold. in thesaur. pract. v. feste machen

Speidel. in Specul. Jurid. v. feste machen

qvatenus cutem impenetrabilem gladiis, telis & pyrio pulvere red-
dunt, & bombardas incantant

Osiandr. de magia §. 97. p. 220.

4 Item si Magicis exorcismis, adjurationibus, & incantationibus in-
cendia extinguntur wenn sie das Feuer versprechen

Barthold diff. de Incendiar. famos. cap. 4. n. 63.

5 In qvibus omnibus non tantum multum superstitionis, sed & Sata-
næ vis & opera intervenit. Elucet hoc in Strigibus & Magis, qui
telle experientia norunt tempestates excitare, & removere

Goldastus im Rechtlichen bedencken von Confiscation der Zauberer und Hexen - Guther §. 37. Lit. F.

Carpzov. pr. Crim. qvæst. 48. n. 55.

Dissent. Dedeken. vol. 2. sect. 19. n. 12. p. 445.

grandines procurare,

Goldast. Carpz. d. l. dissent Dedeken.

hominibus, pecudibusque nocere, imo eosdem plane occidere

Carpzov. d. l. Walburg. d. l.

per acrem ad conventus publicos volitare

Goldast. d. l. Lit. G.

Carpzov. d. l. n. 57-

Walburger d. l. quest. 5. Diffens. Gilhaus. in Arb. Jud. Crim. o.

2. tit. 17. n. 23. seqq.

remigio autem Diaboli eo transportantur. Nullo enim colore & prætextu negari potest illud strigipotum, illa realis & localis exportatio inquit

Osiand. de Nagia §. 46. p. 114.

possunt & cum Dæmonibus concubere

Goldast. d. l. Lit. I.

Carpzov. quest. 49. n. 41.

Pott. diffens. de nefando Lamiarum cum Diabolo coitu. cap. I.
n. 7.

Dissent. Dedeken. d. l.

Hisce diabolicis actionibus haud immerito an numero ligationem Magicam, qva Neonymphi ligantur, ut ad coitum conjugalem inhabiles reddantur, Germ. das Nestel verknüppfen/ de qva multa tra-
Etant

Besold. & Speidel. v. Nestel verknüppfen.

Zacchias in question. Medico. Legal. lib. 3.

tit. 1. & lib. 9.

Gædelman de Magis lib. I. cap. 6. n. 18.

Crusius de indicis

Walburger d. q. 4. §. 4.

Carpzov. decis. 186.

Qvam postremam ligationem, utpote qvæ meo scopo magis inser-
vit, in seqventib⁹ qvæstionibus examinabo. Sit ergo qvæstio I. An hæ
ligationes revera fiant in novis nuptiis? Aff. Effectus enim testantur
de sua causa; alias non possent hujus ergo institui querelæ, & peti
divortia in Consistoriis. Attamen sunt qvi putant, has ligationes
esse meras impressiones, illusiones, & imaginationes. Satanæ, qvos
citac

8

9

10

Speidel d. l.

Gilhaus. in Arb. Judic. Crimin. cap. 2. tit. 17. n. 23. seqq.

11 Sed experientia in praxi testatur contrarium; qvod scil. ejusmodi ligationes revera s̄epe fiant permittente Deo

Speidel. d. l.

Badin. in Daemonomania lib. I. cap. I.

Et ita mecum etiam sentit

D. Johann Adam. Osiander in tractat. Theologic. de Magia §.

97. p. 219. cujus hac sunt verba:

Homini animaliū Nobilissimo Magi & Sagae nocere possunt in con-
jugio ligando, ne coire possint, vel debitum conjugale sibi invicem
reddere, sboleū progenerare, qvod constat partim experientiā,
partim ratione, partim autoritate, & qvidem permittit Deus hoc ex
certis causis; modi etiam recensentur, partim naturales, partim
præternaturales, qvōs impostor per Magum adhibere queat. Vel
enim odia inter conjuges serit, vel phantasiam turbat, ut in compa-
re valde odiosum qvid avertant. Vel in congressu alterum alte-
ram lacinare facit, ut genitale nimis magnum, valde foedum ap-
pareat: Vel corpora impedit, ne conjungi possint, nebulam, phan-
tasma, aliudve interjiciendo: Vel spiritus ad genitalia decurrere
prohibet, ne seminis decisio generetur: Vel semen exsiccat & sub-
trahit, vel alia naturalia media adhibet, qvibus Veneri impedimen-
ta qværuntur. Hactenus Osiander: Et Statuit Bodinus qvini-
qvaginta & ultra esse modos conjuges ligandi; & qvod verba & li-
gulæ, qvæ adhibent Magi, ad hanc rem nihil faciant; Sed Diabolus
interea maleficium perficiat, & sive virum sive fœminam reddat
impotentem

Badin. d. l.

Delrio in disquis. Mag. lib. 3. part. I. quest. 4. scit. 8.

13 Ex in lucem accipit Q. II. An hæ ligationes Magicæ fiant naturali-
ter, an supernaturaliter? Naturaliter fieri non possunt, cum causa
efficiens non sit naturalis, neqve effectus talis. Nam nuda ligula,
vel sera, ejusqve ligatio & clausura nihil facit ad rem, uti dictum in
14 Qvæst. I. Proveniunt ergo hæ ligationes ex causa supernaturali, seu
prodigiosa: Sæd qvæ nam hæ? Ligationes non fiunt ex causa di-

vina, Nam Deus procreationem Generis humani potius prome-
vct, eidemqve benedicit,

Genes. cap. 3.

qvam impedit: Deoqve hæc ligationes non sunt amicæ, sed invisa-
casqve in Lege sua prohibet

Ofiand. d. tract. de Magia. §. 23, p. 41.

Ergo forte ex causa Angelica? Omnino: Fiunt autem non bono-
rum Angelorum opera, utpote qvi custodes sunt generis humani

Psalm. 91.

Ergo malorum Angelorum ope & auxilio perficiuntur, prout hac
inductiōne utitur

Delicto d. I. Lit. A. Ofiand. d. I.

Licet enim hæc actio per hominem (cilibet, vel Magum, vel super- 16
stitionis peragatur, tamen homo tantum est instrumentum, vel
causa instrumentalis, causa autem principalis est Satanæ gloriæ di-
vinæ humani generis hostis

Ofiand. d. I. §. 22. p. 40.

cui etiam propterea adscribitur effectus. Et sic hæc ligatio, qvando 17
malevoli homines, inter benedictionem à Sacerdote factam, ligu-
lam certis verbis superstitiose prolati, necunt, ubi Dæmon inte-
rea maleficium perficit, & sive virum, sive foemina reddit impo-
centem

Delicto d. I.

Qvæq; non tantum per nodationem ligulæ, sed & per obserati- 18
onem seræ pensilis, & multos alios modos durante benedictione Sa. 19
cerdotali hæc ligatio peragi soleat

Speidel. d. I.

Carpzow. decis. 186.

Nicol. de Repud. cap. 3. n. 3

Nec est, qvod quis dicat, hanc ligationem forte ad occultas qvalita- 20
tes esse referendam, cum in verbis, herbis, & lapidibus magna insit
virtus: 2. cum & potestas Diaboli sit sub potestate Dci, & 3. non
conveniat Spiritui impuro comparere in templo ceu loco sacro in- 21
qve conspectu Jehovæ, ibique suas actiones Diabolicas exercere.
Sed & neg. qvod hæc ligatio qvalitatibus occultis possit accense- 22

ti, cum qualitates occultæ referantur ad causas naturales
Sperling. in Synops. Physic. part. gen. cap. 3. ax. 1.

Hæc autem ligatio est supernaturalis, & Diabolica
jux. quest. preced.

23 Virtus Lapidum, & herbarum, est quidem magna, attamen natura-
 lis e. g. quod magnes attrahat ferrum; Et acum nauticam sua vi ta,
 Etiam catenus agit, ut illa directo Septendrionem spectet
Ofiand. de Magia 5. 140. p. 320.

Et quod venena subito, & misere, quam multos homines necent
Sperling. d. l.

24 verbis autem, characteribus, ceremoniis, imaginibus, & sigillis nul-
 lia naturæ vis subest, & propterea damnantur

Sperling cap. 4. ax. 3.

Imo Theologi statuunt, quod hæc omnia sunt superstitionis, vires-
 que suas acquirant à Dæmonibus

Gædelman. de Magis lib. 1. cap. 8. n. 44. 49.

Sprenger in mallo Malefic. part. 2. quest. 2. cap. 6.

25 Et licet 2. potestas Diaboli sit sub potestate Dei, & sic finita & limi-
 tata, alioquin uno momento nos omnes interimeret

Gædelm. lib. 1. cap. 1. n. 16.

26 unde nihil potest peragere, nisi ex jussu & permisso Dei. Est enim Sa-
 tanas, velut lictor, & carnifex Dei: Quemadmodum enim carnifex
 absq; sententia & licentia judicis, furem non suspendit; Homicidam
 gladio non ferit; Ita Diabolus summæ justitiae carnifex, nec pio, nec
 impio, absq; Dei permissione nocere potest, aut damnum inferre

*Gædelman. lib. 1. cap. 7. n. 14. Quenstsdt. in System Theolog. pars.
 4. cap. 10. De Crute 5. 5.*

27 attamen Jehova, etiam in hoc casu, propter hominum peccata haud
 raro permittit hæc fascina.

*c. ult. de frigid. v. & si forte placet Deo, qui matrimonii fuit ins-
 titutor, & auctor Gædelman. cap. 6. n. 18.*

28 Nec mirum 3. quod Diabolus se impudentem præbeat, & se sistat in
 templo cœuloco sacro. Referam res gestat, tempore Lutheri, quo
 Studiosus quidam adolescens, luxui plus justo deditus, ut tantum
 pecunias, quantum vellet, semper in loco habere posset, se Spon-
 te Dia-

te Diabolo devoverat, idque chirographo sanguine proprio conscripto, Dæmonique oblate exhibuerat. Verum paulo post ex concionibus Lutheri ipsum facti poenituit, & Lutherus anxius suum facinus confessus est, ejusque consilium petiit, quomodo à Satanæ potestate posset liberari. Lutherus effusis ardentibus ad Deum precibus, additis quoque pro concione publicis precibus, coagit Diabolum, ut adolescentis chirographum sub concione ad altare 29 projiciat

Gadelms. d. c. 6. n. 32.

Qyod facere non potuisset, nisi fuisset, in templō: Imo testantur Sa-
cræ literæ, quod Diabolus seducens Protoplastos fuerit in Paradiso

Genes. cap. 3.

& constat ex historia Hiobi, quod Satanus se stiterit in Conspectu
Dei, cumque eodem locutus fuerit depictate Hiobi

Hiob. cap. 1. 2.

Qværitur autem III. Qvare hæ ligationes fiant? Causa ex parte 30
Diaboli, est odium Vaticanum erga genus humanum

Genes cap. 3.

ut pote qvi propagationem generis humani qvovis modo qværit
impedire; Deinde arctissimum illud amicitiae vinculum inter Ma-
ritum & uxorem tollit, & ligatos ad adulteria instigat

Gadelman d. cap 6. n. 18:

Ex parte veneficæ autem causa est, tum instinctus Diaboli, 31
qvem seqvitur venifica, tum invidia, tum lascivia, tum studium vim-
dictæ

Carpzov. decis. 186.

Q. IV. An hæc ligatio etiam fieri possit clericis nuptias celebranti- 32
bus? Ob man das Nestel verknüpfen auch könne bey den Geistlichen
anbringen? Puto quod sic; si fiat permittente Deo, cum & hi sint
homines & peccatores: Exemplo sit Aaron, qui erat Idololatrus, &
Sacerdotes Christum innocentem damnantes & occidentes Imo
inveni exemplum Presbyteri maleficiati in Civitate Bononia,
quod refertur

in doctr. philib. fugandi Spiritus Malignos cap. 18. p. 55.

33 Nec obstat, si quis 1. dicat clericos esse Viros Sanctos, imo Jehovæ
 34 papillam qvibus Diabolus nocere non poterit. Verum cum Sata-
 nas non erubuerit Christum suum Creatorem in statu exinanitio-
 nis tentare cum in deserto

Matth. 4.

35 Tum in passione, imo per totam vitam usqve dum cruci affixus
 obierit mortem. Christo autem clerici sint longe inferiores: Nec
 liberi erunt ab hac superstitionis ligatione. Nec obstat, 2. qvod cle-
 rici magis devoti sint in precibus: Cum Christus longe devotius
 oraverit, & discipulos docuerit, qvomodo sit orandum, & tamen
 Satanæ tentationes non effugerit, sed omnium hominum San-
 Etissimus à Diabolo fuerit abreptus, & in pinnam Templi Hierolo-
 limitani deductus, atqve iterum in montem excelsum, ubi ipsi
 ostensa sunt regna Mundi

Luc. 4. Marc. 2. Matth. 4. v. 5. ibique Osiander & de Magia.

§. 46 p. 14.

& Paulus Apostolus secundum propriam confessionem à Diabolo
 alapis cælus sic

2. Cor. 12. v. 7.

Osiand. de Magia §. 60. p. 151.

37 Q. V. Qvamdiu duret hæc ligatio? Fieri solet vel in diem, vel in an-
 num, vel in perpetuum, vel donec nodus ligulæ solvatur, aut sera
 reseratur

Sprenger. in malleo Maleficarum part. 2. quæst. 2. c. cap. 2.

Speidel. d. d. l.

Delrio d. l. Lit. B.

Unde qvoad circumstantiam temporis, alii dicunt, hoc impedi-
 mentum esse vel temporarium, vel perpetuum, qvod usqve ad
 mortem est duraturum, & nullo naturali remedio, nec alias licite
 auferri potest

Delrio d. l.

38 Et de temporaria ligatione, qva nodus tantum ligatus est vexandi
 animo, ut Sponsus prima nocte cum Sponsa concubere non possit,
 præjudicium refert

Car.

Carpzov. deciscis. 186. & ex eo

Schöpfius in dissertat Inaugur. sub. prafidio

Meteri habita. de serio Virginum cap. 3. §. 19.

Cujus verba huic quæstioni liceat addere.

Hat M. G. von M. in guten bekant und gestanden / daß sie am nächst verwichenen Pfingstage zu M. in der Kirchen nach mittage wie H. O. mit C. T. getrauet worden ein Schloß/ so sie bey sich gehabt / als der Pfarr dem Brautigam und der Braut die Hände zusammen gefüget/ zugeschlossen/ und solches darumb/ daß O. Ihr die Ehe zugesaget/ darneben vermeldet/ wenn Sie ehe/ als Er freyen würde / wolte Er Ihr einen Possen thun; Darauf sie geantwortet / wenn Er eine andre freyete / wolte Sie Ihm gleichfalls einen Possen thun / massen auch ießo geschehen/ und sie das Schloß nicht ihm zum Schaden/ sondern nur deswegen zugeschlossen/ daß Er die erste Nacht nicht bey der Braut schlaffen könnte/ das Schloß hätte auch nicht zugeschlossen bleiben können / weiles täglich für die/ Stalther geleget/ und täglich auf und zugemachet würde / sie hätte von den Sachen gehöret/ als Sie noch ein klein Mägdchen gewesen/ gestalt Sie denn das Schloß/ welches Sie hinter die Feuermauer gestecket/ dem Pfarrer zu Händen geliefert/ und wieder aufgeschlossen/ und solches ferner dem Richter zugesellet. H. O. auch uſ befragten berichtet / daß Er nach der Trauung am ehelichen Wesen keinen Mangel verspühret: So wird M. G. solcher Begünstigung wegen zwey Jahr mit Landesverweisung in Straffe genommen / und Ihr hiernebenst mit Ernst untersaget / sich hinführō vor dergleichen Händeln zu hüten/ damit nicht im wiedrigen Sie mit schwerer Straffe geleget werden möchte B. R. W.

Q. VI. An novis nupis permittendum, ut anteqvam fiat benedictio Sacerdotalis, anticipent concubitum, qvo evitent fascina & ligationes Magicas? Neg.

Müller dissert. de Benedict. Sacerdot. sect. 5. §. ult.

Non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona

Roman. 3. v. 8.

c. ex tuarum. 2. de sortileg.

Tabor in Barbos. locuplet. lib. II. c. 6. ax. 5.

nec praetextu boni malum faciendum

39

40

41

Tira-

Tiraquell, tract. de pœn. temp. can. 52. n. 8.

42 His non obstat 1. Attamen Loth voluit prostituere filias, ut serventur hospites passivi

Genes. 19. v. 8.

43 Unde inferre licet, qvod sint facienda mala, ut eveniant bona 2. liceat in bello uti stratagematibus & 3. hac ratione irritus fiat Satanæ, & ligulas nodantium conatus. 4. ad 1. qvod non exemplis, sed Legibus sit judicandum.

Tabor in Barbos. locuplet. lib. 5. cap. 28. ax. 9.

insimulqve factum Lothi refertur, non approbatur, qvanqvam sint, qvi Lothum propter ingentem animi perturbationem & flagrantem hospitum amicitiam excusent

Schultz differt. de rebus pessimi exempli sect. 2. cap. 2. qvæst. 2. qvo Dannhavver. & alios allegat consentientes.

45 ad 2. 4. licet in bello uti stratagematibus, sed non promiscue qvi- busvis, sed licitis tantum

Wurmser. exercit. jur. publ. 3. ax. 26,

Reinking. in Biblischer Polizey lib. 2. ax. 162.

46 ad 3. 4. interim tamen Satanæ, qvod per ligationem non impe- travit, consecutus est per anticipatum concubitum, cum Sponsi non, ut casti compareant coram facie Dei & Ecclesia, sed ut fœ- dis cupiditatibus, affectibus, & peccatis polluti, seqve pene in- dignos reddant benedictionis divinæ. Sed

47 Q. VII. An hæc artibus Magicis procurata impotentia possit arte Medicæ curari? Neg. Nam Medicus tantum curat morbos natu- rales:

48 Hic autem morbus est supernaturalis, & Dæmonis virtute procuratus, qvi non admittit naturalem curationem

Zacchias in qvæst. Medico-Legalib, lib. 3. tit. I. qvæst. 5. n. 56.

qui refert Girland. de sortileg. qvæst. 2. n. 20.

49 Et ut causæ hyperphysicæ sunt, ita hyperphysicam qvoqve curan- di rationem reqvirunt

Gædelman lib. 1. cap. 8. n. 5.

50 Unde tale maleficium nemo curare potest, nisi qvi vel Dæmone superior est, ut ipse Jehova, vel Dæmonicæ artis est peritus: Nam coeteræ qvæcunqve artes in hoc in cassum laborabunt

Zach.

IOI

Zacchias. d. l.

Uti enim ædificia, & alia corpora fulgere incensa, aqua infusa
extingui non possunt, imo vero magis accenduntur; ita morbi Ma-
gici remediis physicis exacerbuntur potius, quam tolluntur

Gædelman d. l. n. 6.

& ita etiam statuit

Binsfeld. tract. de Confessione Magarum p. 27. §. 8.

Cujus hæc sunt verba: Die Zauberer und Unholden können viel
Krankheiten heilen, denen kein Doctor der Arzney helfen mag. Et
licet ligatis aliquot remedia suppeditare velit

Berlich. part. 4. Concl. 3. n. 21. ad 26.

videntur tamen tum fallacia, tum minus practicabilia, quare nec
huc referre volui.

Q. VIII. An Christianus salva conscientia pro recuperanda coeundi §2
potentia possit consulere Magos & eorum auxilio uti? Puto quod
non i. Ob severissimam ipsius Iehovæ prohibitionem, quæ reperi- §3
tur

Levit. 19. v. 31.

Deut 18.

quam sequitur non tantum Jus Civile,

L. 3. & 5. C. de Malef. & Malbemal.

Sed & Canonicum,

c. qui sine Salvatore 26. quest. 2.

c. admonent. 26. quest. 7.

c. nec mirum 26. quest. 5.

& imitantur tum Theologi

Binsfeld. tract. de Confes. Mag. §. 9. p. 28.

Dante in Casib. Conscient. cap. 10. sett. 1. quest. 43.

tum JCti

Delrio disquis. Mag. 6. cap. 2. sett. 1. quest. 2.

Theodoric. Colleg. Crim. cap. 7. §. 6. n. 17.

Gædelm. de Mag. lib. 1. cap. 8. n. 37.

Berlich. part. 4. Concl. 5. n. 84. seqq.

Canprou. pr. Crim. quest. 50. n. 64.

Sirnu. Syntagm. Jur. exere. 49. §. 66.

54 2. Ob astutiam Diaboli. Auxilio enim à Magis petito prodimus turpissimam animi nostri erga Deum verum diffidentiam, infidelitatem, rebellionem

Gædelm. d. l. n. 41.

55 3. Ob periculum animæ. Diabolus enim per sagas sanando corpus, occidit, vel lædit animam

Gædelm. d. l. n. 39. & 75.

imo beneficia Dæmonum sunt nocentiora vulneribus, unde citius mors homini Christiano subeunda, qvam vita ita commodior redimenda

Dunte d. quæst. 43.

56 Hisce enim auxiliis contrahimus iram Dei, & mortem æternam

Gædelm. d. l. n. 42.

Unde homini Christiano tutius esset millies mori, qvam per peccatum operâ Diaboli sanari

Theodoric. d. l. cap. 7. n. 18.

Gædelm. d. l. n. 39.

& potest huc repeti regula, qvod non sint facienda mala, ut eveniant bona

Rom. 3. v. 8.

57 Prout nec licet uti exorcismis,

Sprenger in Malleo Malef. part. 2. quæst. 2. cap. 6.

Cum exorcistæ ut plurimum sint Magi

Gædelman. lib. I. cap. 6. n. 21.

Dunte. d. l. quæst. 44.

58 Nec obſt. 1. qvod in angustiis auxilium qvovis modo sit qværendum, juxta vulgi regulam Wer das Feuer von nöthen hat und bedarf, der sucht es in der Aschen. Nec obſt. 2. qvod artes Magicæ

59 ad bonum finem sint licitæ

L. 4. C. de Malefic.

60 Nam n̄ ad 1. qvod auxilium qværendum sit à solo Deo, qvi noster est Medicus

Exord. 15. v. u. Ich der HErr dein Arzt
insimul qve legitimis mediis & medicamentis, non superfluous &
Ma-

Magicis sit utendum: Cum non periude sit auxilium querere à Deo,
aut à Diabolo

Jerem. 8. v.

ad 2. 14. qvod ne quidem ad bonum finem artibus Magicis, harum- 61
qve consolitoribus uti liceat, ut jam dictum: textus a.

L. 4. C. de Malefic.

Sapit reliquias Gentilismi

jux. Carpzov. part. 4. Const. 2. def. 7. n. 7.

Bunneman ad d. l. 4. C. de Malefic. n. 3.

Bartold. dissert. de famosis Incendiariis cap. 4. n. 68.

Nec obstat, 3. qvod Magi omnia, qvæ sanando peragunt, faciant in
nomine Domini s. qvod ore blasphemio utantur, vel potius abu- 62
tantur nomine Domini, contra secundum Decalogi præceptum,
& Diabolus etiam utatur nomine Domini,

Luc. 4. v. 41. &c. 8. v. 28.

& tamen sit, maneat qve Diabolus

Dunte. d. l. quest. 42. Obj. 1.

Q. IX. Qvomodo puniendi, qvi pro removendo hoc impedimen- 63
to coeundi, vel solvendis ligulis Magicis, Magos consulunt? Li-
cet sint, qvi statuant qvod consulens Magos, & ipsi Magi, inter se
in vicem colludant, & hinc propter hanc collusionem ambo aequa-
li poena sint affiendi, unde consulens poena capitis punien-
dus

juxta Chirland. tract. de sortileg. quest. II. n. 5.

Sprenger. in Mallo Malef. part. 2. quest. 2. p. 393.

arbitrariam tamen poenam hic sufficere statuunt

64

Moller. part. 4. Const. 2. n. 7.

Gœdelman lib. 3. cap. II. n. 31.

Carpzov. pr. Crim. quest. 50. n. 64. seqq.

dicticant qve poenam carceris, vel multam pecuniariam

jux. Berlich. d. l. n. 95.

qvanquam & multi, consulentes habeant pro infamibus

Sprenger d. l.

ut hinc si sint in officio publico, etiam deponi possint

Carpzov. d. l. n. 66.

65 Insimulqve per Ministros Ecclesiæ consulentibus Magos dictari solet pœnitentia Ecclesiastica

Berlich. d. Concl. §. n. 91.

Muller. dissert. de pœnitent. Ecclesiast. cap. 4. n. 33.

66 cum Sacra Scriptura non tantum damnet Magos & id genus alia Satanæ Mancipia, sed & eos, qvi consulunt tales

Levit. 20.

Dedeken. vol. 2. scđt. 16. rubr. de revelatione & Inquisitione oc-
culorum Num. 4.

67 Nec obstante qvod nemo ob unum idemqve delictum duplii pœna sit afficiendus

Tabor. in Barbos. locuplet. lib. 4. cap. 41. ax. 8.

68 consulens autem dupliciter puniretur &c. neg. Nam deprecatio publica proprie non est pœna, insimulqve hic est duplex finis. Per pœnitentiam enim fit satisfactio Ecclesiæ: Per pœnam autem secularem fit satisfactio Reipubl. ob delictum offendæ

Muller d. l. n. 3.

69 Non tamen potest solus Minister Ecclesiæ, in cuius Dioecesi reus existit, sine præseitu & Consensu Consistorii Ecclesiastici hancce pœnitentiam Ecclesiasticam dictare consulenti

Muller d. l. cap. 2. n. 41.

70 Q. X. Unde indagabitur, qvis fuerit autor hujus ligationis Magicæ? Cum in factis, qvæ sunt difficilioris probationis, sufficiat probatio per Conjecturas

Mascard. de probat. vol. 1. Concl. 496. n. 4.

Tabor in Barbos. lib. 14. cap. 86. ax. 13.

Esbach in not. ad Carpz. pars. 3. C. 5. d. 11. n. 7.

71 Et plures præsumptiones conjungantur ad faciendam plenam probationem, juxta illud, si non prosunt singula, multa juvant collecta

Farinac. Conf. 38. n. 8.

Theodoric. Colleg. Crim. cap. 6. §. 3. n. 41.

72 prout ex turpi tactu, osculatione, amplexu arctissimo, secessu in thalamum occulto ostio cum mora redundi conjuncto adulterium probatum esse tradit

Bero.

Bertazoli Conf. 20. n. 9.

Farinac. & Theodor. d. l.

Hæc ligatio Mágica autem fiat in occulto. Hinc non dubium 73
erit, qvam & hoc casu recurrendum sit ad præsumptiones & in-
dicia, qvæ erunt vel antecedentia, vel concurrentia, vel subse-
quentia. Antecedentia sumuntur ex vita ante acta, si qvis vel 74
qvæ antea hisce mediis superstitionis fuerit usus. Wenn sie ders
gleichen Stückchen schon mehr gebraucht. 2. Si hasce artes alios
docere voluerit.

Besold. thesaur. pract. voc. Hexen. Indic. 1.

3. Si libri Magici & superstitionis; penes aliquem fuerint inventi

Theoderic. Coll. Crim. cap. 7. §. 6. Lit. C.

Huc & 4. refero præparatoria, ut si qvis visus fuerit, qvod ligu-
las vel seram secum sumserit in templum 5. Si qvæ Sponso mina-
ta fuerit nodationem ligulæ, qvale exemplum supra ex Carpzo-
vio n. 38. retuli. Concurrentibus 2. an numero, si qvis ipso facto
visus fuerit nodare ligulam, cum Sacerdos benediceret novis 75
nuptis: Et refert Bodinus exemplum, quo foemina observavit
juvenem, qvi sub pileo benedicente Sacerdote nodavit ligulam,
qui cum nodata ligula deprehensus subito aufugit

Bodin. in Daemonoman. lib. 2. cap. 1. p. 75.

cujus verba brevibus addam Auch fällt mir jetzt ein / daß ich den
Hauptmann Riale, General Lieutenant zu Blois habe hören erzeh-
len / wie ein Weib in der Kirchen einen Buben gesehen / der unter
seinem Hütlein einen Nestel geknüpft allweil man zwey hat ehes-
lich eingesegnet / und darüber auch mit dem Nestel begriffen
worden / aber, alsbald davon geflohen. Ad subseqventia refe-
ro 1. Si nodans postmodum glorietur de hoc facto, & hujus glo- 77
riationis convincatur. 2. Si sponte confiteatur factum, vel judi- 78
cialiter.

Carpzov. decis. 186.

3. Si promittat Curationem Er wolle es ihm hinwieder bezeichnen. 79

Besold. thesaur. pract. voc. Hexen Indic. 9.

Q. XI. Qvomodo probabitur sponso potentiam coeundi artibus
Magicis esse ademtam, daß ihm an seiner Mannigkeit durch das 80
Nestel

Mestel knüppfen Schaden geschehen/ oder ein Schelmstücke gethan
sey? Multum hic tribuo judicio Medicorum, & corporis inspecti-
oni per Medicos, chirurgos, & obstetrices factæ, si attestentur,
qvod nullo remedio naturali Sponsus possit curari

Zacchias in quæst. Medico Legal. tom. 3. quæst. 48. & 56.

Mascard. de probat. vol. 1. Concl. 312. 816. & 888.

81 Congressus tamen præsentibus Matrimonis Medicis & judice daß
der Maritus auff solche maße eine Probe und Schulrecht ablegen
soll/ non reqviritur, cum sic honestati naturali contrarium

Speidel. Specul. Fur. voc. Ehescheidung

Nicolai de divort. cap. 3. n. 11.

82 Nodatio hæc porro præsumitur, si hæc impotentia subito superven-
iat absqve ulla prævia debilitatione, cum tamen naturales infir-

mitates successive soleant debilitare

Sprenger. in Mall. Malefic. part. 3. quæst. II. p. 541.

84 Hic succedit, si constet, qvod Sponsus antea in re Venerea fuerit sa-
tis potens, habeatqve ex priori matrimonio liberos, qvi autem cum
præsenti Sponsa, vel uxore plane non possit concubere, cum ipsi-
us virga, qvæ ante erat admodum erecta, jam sit flaccida, & Spon-
sus, qvi ante erat satis hilarius, jam sit qvam maxime tristis. Nec

85 obst. qvod membra virilia non possint auferri, cum hoc sine læsio-
ne & dolore corporis humani fieri non possit & ita est, licet autem

86 membrum virile auferri non possit, attamen potentia coeundi &
87 imprægnandi adimi poterit, cum Deus Diabolo vix plus in aliis
qvam genitalibus membris permittat

Sprenger d. l. part. I. quæst. 3. cap. 7. p. 295.

88 Q. XII. An pro Mago vel venefica sint habendi, qvi hisce artibus ad
causandam novis nuptis impotentiam utuntur? Certum est, qvod
Magi hasce calleant artes

Farsac. pr. Crim. quæst. 20. n. 103.

Bodin in Demonum. lib. 4. cap. 5. p. 146. 147.

Damhoued. pr. Crim. cap. 73. n. 2.

Berlich. part. 5. Concl. 5. n. 52. seq.

Goldast. im rechtlichen bedenken von Confiscation der Zaus-
berer

herer und Hexen Güther §. 51. v. oder zum ehelichen Werken untauglich machen *Lit. B.*

Sed jam vice versa queritur, an omnes, qui hisce artibus utuntur, sive sint masculini, sive foemini sexus, sint Magi? *Putto quod non:* 89 *cum & pueri, & homines simplices nodare possint hasce ligulas certis adhibitis verbis, qui Magiae plane sunt ignari, & cum Satana neque expressum neque tacitum pactum iniverunt*

Bodin. in Damonom. lib. 2. cap. 1. p. 74. 75.

Speidel. in Specul. Jurid. voc. Nestel knüppfen

Simon. disserr. de impotent. Conjugali cap. 5. §. 4. n. 6.

Quanquam nec ligula, nec vebra in se considerata quicquam ad 90 rem faciant; Sed Diabolus interea hoc malum in nuptientibus perficiat

Bodin. d. I. p. 76.

Liceat ejusdem verba hic adjicere: Dass weder Worte noch Nestel etwas zur Sache thun / sondern dieses alles durch des Teuffels Bosheit und arglistigkeit zugehe/ welcher allein der Menschen Dienst dazu gebrauchet/ damit Er ihrem schändlichen bösen Willen dadurch forthelfsse: Qui tamen fatetur, quod hæc ligatio sit primus gradus & 91 initium ad Veneficium

Bodin. lib. 4. cap. 5. v. Und bis der Anfang zur Zauberey sey.

p. 247.

& cum hæc actio sit diabolica, nodans, quisquis etiam sit, hoc non 92 feret impune

Bodin. d. I.

Speidel. d. I. v. Nestel knüppfen

Q. XIII. An ligans vinculis, carceribus, & verberibus possit cogi, 93 ut solvat ligulam Magicam? Neg.

Delrio in Disquis. Magic. lib. 6. c. 2. sect. I. quest. 2.

Theodoric Colleg. Crim. cap. 7. §. 6. n. 18.

Brunneman de Jure Ecclesiast. lib. 2. cap. 17. §. 4. ibique Stryk, quia non modo credit, Daemonem medelam afferre posse, sed & 94 concurrit positive ad actum positivum: Daemon autem pluris hoc facit, quam mancipii sui injuriam, cuius afflictione sollet gaudere.

Nec

95 Nec potest dici expers pacti taciti, qui cogit maleficum ista perficie
re virtute pacti, quod maleficus cum Dæmone iniit

Delrio d. l. qui ad contra ibidem pluribus respondet.

96 Interim referam ex Bodino aliquot exempla, ubi ligantes carceri-
bus & verberibus coacti sunt solvere ligulam, & res bene cessit.
Et quidem de incarcerata hæc leguntur. Anno 1560. Hat ein peinli-
scher Richter zu Niort auf ein schlechtes Angeben einer jungen Hoch-
zeiterin/ die ihre Nachbarin deshalb verklagt gehabt/ daß Sie ih-
rem Brautigam den Riemen verknüppft/ habe dieselbe in einen fin-
stern Thurm geworffen/ und ihr gedrauet/ Sie ihr lebtage aus dieser
Gefängniß nicht zu lassen/ Sie habe denn den verknüppften Mann
entbunden: darauf die Gefangene zween Tage hernach den jungen
Eheleuthen entboten/ wiederumb bey einander zu schlaffen. So
bald nun die verstrickten des Zauberbandes entledigt/ hat Er die ges-
macht binderin und Löserin gleichfals ledig gelassen

Bodin. in Damonoman. lib. 2. cap. I. p. 76.

Insimulque exponit hasce res gestas, ubi Maleficiatus verberibus
coagit veneficam restituere sanitatem: Zu Regensburg sev eine Hexe
gewesen/ so iemand den Bundschaden gethan/ die Er erwischet/ geschla-
gen/ und sie gleichsam erwürgen wollen/ darob Sie sich also bewegen
lassen/ daß Sie wieder Ihren willen Ihm den Knopff hat. auflösen
müssen

Bodin. d. l.

Et recordor pharmacopolæ ὑπὸ τοῦ ἀριστοῦ, qui quæsitus de hoc ma-
leficio, non aliud suppeditabat consilium, quam hoc, quod venefi-
cam obtorto collo tenere, verberare & tam diu continuare debeat,
usque dum vel solvat, vel promittat solvere ligulam Magicam.
Alius pacto sibi recuperavit ademtam generandi potentiam: Zu
Speyer hat iemand gemeinet/ Er sey seiner Mannschaft ganz berau-
bet/ hat deshalb sich von dem Medicis und Wuntarkten besuchen
lassen/ welche aber weder Wunde noch Mähler/ noch andere Verseh-
nung an Ihm befunden; Und also Ihm auf diese Weise kein Rath
geschehen mögen/ hat Er die Hexin/ so Ihn bezaubert gehabt/ begüti-
get/ und ist also dadurch wiederumb zu rechte gekommen

Bodin. d. l.

Sed

Sed jam supra dictum, qvod neqve blandis verbis erga Sagam uti, nec carceribus, neqve verberibus contra Magas procedere liceat hunc in finem, quo solvatur ligula Magica. Interim haec ex Bodino retuli, sed non approbavi. Q. XIV. An Maritus occidens ligantem ordinaria homicidii poena sit plectendus? Puto qvod non: Cum ligans latroni qvam maxime possit comparari, præter qvam qvod hic subito, ille vero pedetentim occidat: Et perinde erit, ac si ligato porrigat venenum; imo lædit ipsum in bonis tum animi, tum corporis, tum fortunæ: Et qvidem qvoad animum, qvatenus indices contristatur, Zelotypia imprimitur, amor conjugalis flaccescit, physi, melancholia & morore contabescit, & tandem mors acceleratur. De bonis corporis non dubitandum, cum haec ligatio continuum inferat morbum, forma venustra pereat, cibi porusqye sumantur sine appetitu, stomachus concoctionem recusat, noctes ducantur insomnes, medicamenta frustra applicentur, & qvid tandem morte erit certius. Damnum etiam qvod accedit bonis fortunæ, est in aprico. Nam patres familiæ, ægorante bona nulla acqviruntur, præsentia male administrantur, negliguntur, perduntur; Insimulqve propter omisam sibolis procreationem Stirps cum Vasallo interit, & feuda ad familiam extraneam transferuntur. Omnia haec mala possunt ex hac ligatione Magica oriri

mein Harßdörffer in Schauplatz lust und lehreichen Geschicht
hiften, 19. §. 7.

Qvis autem justum tunc poterit tolerare dolorem

L. si ad adulterium 38. §. si Imperator ff. ad L. Jul. de
adulter.

Lubet hic ex Harßdörfero addere historiam. Zu Lion waren 99 Peron und Gilbert zwey Französische von Adel / lebten in fast Brüderlicher Vertraulichen Freundschaft; Gilbert hält mit einer Adelichen Dame Hochzeit / welcher Peron auch beywohnet / bindet unter der Erquung einen Messel und verwahret ihn in seiner Lade: Darauff wird Peron nach Paris berufen / und reiset noch am Hochzeit, Tage hinweg. Gilbert spühret daß er bey seiner Vertrauten ohne Mannschaft / und die Eheliche Schuldigkeit auff keiner

nerley Weise abstatten kan/ darüber betrübet er sich sehr/ fraget ums Rath/ und höret/ daß sein Gebrechen vom Nestel knüppfen entstanden/ möchte doch nicht errathen / wer ihm solches gehan/ weil er keine Feinde noch Nebenbuhler gehabt: Inzwischen aber nimt er am Leibe ab/ dorret aus/ und erkranket an der Schwindfucht mit grossen Herzeleid seiner Jungen Frauen. Nach zweyen Jahren kommt Veron wieder nach Lyon/ und besuchet seinen alten vertrauten Freund im besagten Zustande: Als er aber sein Unglück vernommen/ und den verknüppften Nestel die ganze Zeit vergessen gehabt/ eilet er alsobald die Nestel auzzulösen/ und kommt Colbert umb Verzeihung zu bitten / daß er aus Unbedacht so grossen Schmerzen versachet: Gilbert verstehtet solch Bekantniß mit ergimmeten Gesmuth/ ergreift das nächste auf dem Tische liegende Messer/ und stößet es Veron in das Herz/ daß er so bald zu Boden gesunken/ und tott hinweg getragen werden müssen. Ob nun wol Gilbert in das Gefängniß geleget/ wurde er doch wegen der gerechten Ursache seines Zorns nicht an dem Leben/ sondern am Gelde gestraffet/ und hat sich von der Stunde besser befunden/ und hernach seinem Ehefraue gebürlig beygewohnet/ und Kinder mit ihr gezeuget. Hieraus ist zu erschenen/ daß der böse Feind seine Hand allezeit mit in dem Spiele habe.

Harßdörffer d. hist. 59. §. 5. 6. 7. 8. 9.

100 Propterea autem poena mortis hic cessavit, qvia homicidium non fuit dolosum, sed saltem culposum, qvod non solet esse capitale

Carpzov. pr. Crim. quest. 27. n. 33. seqq.

& cum hæc qvæstio non sit dissimilis

quest. 3. memb. 1.

101 repeatas ibidem, qvæ pro & contra sunt prolata. Ex his inquirere licet in gravitatem hujus delicti. Unde jam porro XV. qværitur, An filius, qvi patri ad secunda vota transeunti magice tales nodet ligulas, detecto hoc maleficio possit exheredari? Puto qvod sic. Videtur enim, qvod hoc horrendum factum (qvod contrariatur Sacrae Scripturae, & in specie qvarto p̄cepto, imo recte

recte rationi & juri naturæ) referri possit ad primam causam 120
exheredationis, si scilicet Parentibus manus intulerint.

Nov. 115. cap. 3. §. 1.

Qvod hic maximè fit, Infert enim hic manus, si non immediato, tamen mediate, scil. opere & opera Diaboli, & quidem tantope-
ne, ut hoc factum patri possit esse funestum. Nec oblit, qvod 130
tanta perversitas in liberis non præsumatur; Cum filio semper
honesta & sancta esse debeat persona patris

L. 9. ff. de Obseq. parent. & Patron. præstand.

Sanctum autem est, qvod ab injuria hominum munitum est

§. Sancta L. de R. D.

¶. Nihil tam sanctum, qvod non aliquando violet audacia; 140

Cic. pro Rosc. Harpr. §. fin. Inst. de exhered. n. 17.

Et qvos natura in Officio retinere non potest, hos patris cokee-
bunt fulmina. Cum ratione parentum inimici, non liberi esse in-
telligantur

Harpræcht d. l.

Gerhard. diff. de exhered. §. 20.

Optimo ergo jure obtineri poterit exheredatio. Nec oblit. 2. 150
qvod exheredatio ob causas similes seu æque graves vel gravio-
res, qvæ in

d. Nov.

enumeratae sunt, fieri non possit. ¶. de hoc adhuc sub judice
lis est

Hahn ad Wesemb. Parat. de liber. & posthum hered. inst.

Struvius in Syntagma. exere. §. 33.

imo hic casus non videtur esse similis, sed sub d. Nov. compre-
hensus, ut ostendi in præcedentibus. Sed qværitur XVI. An si 106
uxor durante nodatione Magica, & hinc subsecuta impotentia
Mariti, cum alio convivescat, & sic adulterium committat, ipsa
ordinaria adulterii pœna sit plectenda? puto qvod non

cum Carpzov. pr. Crim. quæst. 61. n. 14. seqq.

Nam cum uxor benignè egerit cum Marito, qvod dissolutionem 107
Matrimonii nondam qvæsiverit, æque Marito incumbet, qvodam-
modo connivere, ipsi condonare, & ad ulteriorem cohabitatio-

108 nem pro meliori cura se offerre; & tunc cessabit non tantum pœna gladii, sed & fustigationis & relegationis. Unde pronunciant Scabini Lipsenses: Dieweil aber dennoch gedachter Ihr Ehemann selbsten berichtet und ausgesaget/ daß er von wegen seines Alters und Leibes Unvermögenheit bemeltem seinem Ehereife in das sechste Jahr keine eheliche Pflicht leisten können/ so mag sie auch nach Gelegenheit diffals von wegen obberührter ihrer Verbrennung am Leben nicht gestraffet werden. Sie wird aber gleichwohl mit Staupenschlägen des Landes ewig billig verwiesen: Es wolte denn gedachter ihr Ehemann ihr solche Verbrechung verzeihen/ sie wiederumb annehmen/ und ferner bey sich umb seiner besseren Wartung und Pflegung willen behalten/ auf den Fall bliebe sie dem heiligen Ehestand zu Ehren mit der öffentlichen Staupen/ so wohl auch der ewigen Landes Verweisung billig verschont/ und würde allein im Gefängniß mit Ruthem ziemlicher massen gezüchtiget/ und hernach auf einen gewöhnlichen Urpheden desselben entlediget. B. R. W.

Carpz. d. quest. 61. n. 20.

109 Nec obstat, quod Maritus ita se suspectum reddere videatur lenocinii n. quod sine probro lenocinii, permittente Lege Maritus hoc facere possit,

Carpz. pr. Crim. quest. 55. n. 3.

maxime si ipsius Oeconomia hoc non permittat, & uxor promittat,
110 vitæ emendationem. An a. XVII. Ob hancce Magicam nodationem, & ademtam coeundi potentiam matrimonium possit dissolvi.

111 Ob wegen des Nestel knüppfens die Ehescheidung zu verstatten? Puto distinguenduti esse, an impotentia in ipso primordio, & ingressu Matrimonii appareat e. g. cum Sponsus prima nocte nuptiarum cum Sposa vellet concubore, concubitum autem propter impotentiam non potuerit perficere: An vero demum post consummatas nuptias, & peractum primum concubitum superveniat. Illo enim casu, sive impotentia sit absoluta & totalis quoad omnes, sive sit respectiva respectu scilicet solum Sponsæ, dissolvitur Matrimonium.

112 nm. Cum videantur deficere substantialia matrimonii: Hoc ve-
zononæque; cum nihil videatur esse tam humanum, quam fortui-
tis

cis casibus mulieris Maritum, & contra uxorem viri q[ui] participem esse

L. si dotem 22. §. si maritus. 7. ff. solue. Matrim.
qvæ distinctio fundata est

in c. quod autem. 27. quest. 2.

cujus h[oc]c sunt verba: Impossibilitas coeundi, si post carnalem co-
pulam inventa fuerit in aliquo, non solvit conjugium; Si vero ante
carnalem copulam deprehensa fuerit, concedendum erit mulieri
alium virum accipere. Et ita etiam sentiunt

Harprecht §. 11. l. de nupt. n. 136. s399.

Carpzov.

Brunnem. de Jure Eccles. 1. b. 2. cap. 17. §. 2.

ibique Stryk.

Nicol. de divorce. part. 2. cap. 3. n. 6.

Nec obſt. q[ui]od dicitur

in L. nuptias 30. de Reg. Jur.

q[ui]od nuptias non concubitus, sed consensus faciat. 114. q[ui]od tri- 113
plex detur matrimonii consummatio, vel ratione tutelæ, qvæ inci-
pit à momento Sponsaliorum, vel ratione tacite hypothecæ, per
copulam sacerdotalem, vel ratione successionis per ingressum
thori

Carpzov. p. 3. Const. 19. def. 10.

In hac materia dissolvendi matrimonii ob impotentiam, non tam
respiciendum ad desponsationem, qvam consummationem matri-
monii per copulam, ita ut illa impotentia præcedens dicatur, qvæ
adest ante primam copulam. Cum ergo tali casu interveniente 115
ligatura Magica nunquam consummari possit Matrimonium, alte-
ra vero pars dissolutionem urgeat, locus separationi dandus erit

juxta. d. c. quod a. 27.

Et ita etiam sentit

Stryk. ad Brunn. J. Eccles. lib. 2. cap. 17. §. 3. p. 667.

Nec obſt. 1. q[ui]od tradit

Müller differt. de Hierolig. Sacerd. scđ. 3. §. 7.
excipitur tamen impotentia ex maleficio orta mit. Neque Philippon
qvæ matrimonium non dissolvit n[on] q[ui]od hoc vel intelligendum
sit, si in odatio, & exinde descendens impotentia, vel sit temporalis, 117

& non perpetua, vel post consummatum matrimonium demum existat, alias enim obstatet non tantum

d. c. quod a.

118 Sed & jam allegata autoritas Strykii & aliorum J. Ctorum. Si jam Sponsa ob Mariti impotentiam impetrat Matrimonii dissolucionem, incidenter quæ sit. An hæc fœmina, quæ ob Mariti impotentiam coeundi dissolutionem Matrimonii impetrat, possit coronam gestare, & in habitu virginali incedere? Neg.

Swendendorf. de privit virgin. cap. 6.

Schöpfius diff. inaug. de serco Virginum cap. 2. §. 7.

119 Licet enim naturaliter sit virgo, civiliter tamen, & perfectionem juris pro tali non habetur. Fictio autem idem operatur, quod veritas
Tabor in Barbos. loc. lib. 6. cap. 13. ax. 5.

Illustrat hoc quam maxime præjudicium à Facultate Juridica Lipsensi Anno 1692, latum: Hat Eva Melhack in sich mit Johann Friederich Erähniern ehelich versprochen / darauff dieser in eine schwere Krankheit gefallen / und sich mit derselben vor dem Bette trauen lassen / ist auch etliche Tage darauf verstorben. Weil er nun ihr nicht ehelich beygewohnet / hat Sie sich noch vor eine Jungfer aufgegeben / und einen Kranz tragen wollen / welches Ihr aber die Geistlichkeit nicht verstattet / sondern heftig dawieder geeyfert. Nach dem nun Michael Mirus Sie mit dem Bedinge zu heyraten verlanget / wenn sie noch unberühret / und mit guten Gewissen einen Jungfer Kranz tragen könne / Als wollet Ihr / ob Ihr solchen als Jungfer tragen / und Sie auf Hochzeiten sich zu den Jungfern zu halten / zu verstattet berichtet seyn. Ob nun wohl Sie Erähniern niemals ehelich beygewohnet / auch seiner Krankheit halber nicht beywohnen können / der Kranz hingegen ein signum virginitatis Corporis ist / und es daher das Ansehen gewinnen möchte / daß absonderlich vermöge Sächsischer Rechte, da ad effectum Matrimonii die Beschreitung des Ehebettes erfodert wird / Ihr nicht zu verwehren sey. Dennoch aber und dienweil als das zwischen Ihr und Erähniern getroffene Ehegelobnis durch die Prüsseliche Copulation vollzogen worden / Sie sich vor dessen Ehenweib / und daß Sie Ihn zum Ehelichen Mann haben wolle / öffentlich bekennen / darauf sie auch beyde im Anges

Angesicht der Kirche durch den Priester vor Eheleute declararet, und
vergestalt/ als über neue Eheleute vor der jügegen gewesenen Crissi-
chen gemeine gebetet / und der Segen von dem Priester gesprochen
worden/ dadurch Sie auch dem Ehemann über ihren Leib / so viel die
eheliche Pflicht betrifft/ macht gegeben/ und vermöge derselben Rechte/ in
welchen die Verlobte auch vor der ehelichen Beywohnung Eheleute
und mit ausdrücklichen Worten Mann und Weib genennet werden:
Die Ehe nicht so wohl durch den Beyschlaf/ als den Consens und Eins-
willigung beyderseits geschlossen wird/ des Mannes Krankheit hinge-
gen daß die vollige Consummation so viel die wirkliche Beywohnung
betrifft/ nicht erfolget/ verursachet; Hierüber die Sachsischen Rechte
und Thürfürstliche Constitution nur de singulari effectu successio-
nis Conjugum redet / und also hieher nicht zu ziehen ist; Dieses alles
auch Ihr zu keinem Vorwurf oder Nachtheil gereichen mag/ in Anse-
hen mit gleichen Rechte so wohl die Witwen/ davor Sie denn zu ach-¹²⁰
ten/ als die Jungfrauen zum heyrathen zuzulassen schuldig seyn. So
mag Ihr auch einen Kranz zu tragen und auf Hochzeiten zu andern
Jungfern sich zu gesellen/ und mit denenselben in processionen zu ge-
hen/ nicht verstatet werden D. R. W.

Schöps. d. 1. §. 7.

Nec obſt. 1. qvod tamen illæſa adhuc ſit ipsius virginitas, 2. qvod ^{2m} multi alii diſſentiant.

Moller. lib. 3. ſomſt. 23. n. 3.

andigni. Neuenhan de jure videtur. memb. 1. ſeſt. 6. Lit. A.

Carpzov. part. 3. Conſt. 19. def. II.

ubi ſeqvens refert praeditum hingegen aber wehet iſt einer Jung-
ſrauen gleich Euch zu kleiden/ und einen Kranz zu tragen/ wohl be-
ſugt 1c. 24 ad 1. qvod hic non ad ſtatuum naturalem, ſed Civilem ſic re-
ſpiciendum, ad 2. 25 qvod non autoritatibus, ſed rationibus ſit cer-¹²²
tandum, alias regeri poſſit autoritas Facultatis Lipsensis & Erfurten-
sis, & ſic æqvalis. Sed qvaritur 2. An haec, propter nodationem
Magicam, & inde ortam impotentiam Conjugalem à primo matri-
monio abſoluta, poſſit ad alia vota transire? Ob Sie ſich mit einem
andern könne ehelich einlaſſen? Aff. qvod enim ob impotentiam, fi-¹²³
ve ſic totalis & abſoluta, ſive reſpectiva, modo perpetua prius ma-¹²⁴
tri.

trimonium penitus, tam qvoad Conjugationem, qvam qvoad cohabitationem dissolvatur, immo potius pro conjunctione ab initia nulla declaretur, & conjugi sanæ & potentilibera facultas ulceriaris contrahendi matrimonii permittatur, probat

Nicol. de divorce. cap. 3. n. 14. ad 26.

qui Gerhard. Mascard. Schrader. Menoch.

Bonifacius Harprecht. Brunnem. & alios

allegat consentientes.

125 **Non tamen nimum maturanda est hæc matrimonii dissolution: Unde Q. XVIII. qvamdiu sana & potens expectare debeat, ut hanc Matrimonii dissolutionem cum effectu petere possit? Sunt, qui putant, integrum triennium esse expectandum**

per cap. laudabilem 5. x. de frigid. & malefic.

126 **Alii tamen distinguunt, an certo & liquido constet de frigiditate & impotentia viri & mulieris, illamq; perpetuam, incurabilem, & talam esse, qvæ congressum Conjugalem penitus impedit; An vero impotentia adhuc sit dubia, & externis sensibus comprehendendi non possit. Illo casu statim, nullo expectato tempore, ad separationem procedi posse: Hoc autem triennium continuum, non à die contrati matrimonii, sed tentatæ copulæ, computandum esse expectandum putant**

Brunnem. ad J. E. lib. 2. c. 17. §. 2. ibique Strig. hab. 11. 11. 11.

Nicol. d. c. 3. n. 11. ad 14. ubi in banis sententias plures allegat.

127 **Sed Q. XIX. Qvænam poena sit eorum, qui novis Conjugibus mediis Magicis & superstitiosis, potentiam coeundi admittunt? Distinguendum, an Striges vel Magi ut tales, an alii, hasce ligulas 130 nodayerint. Si striges, ut striges, haec fascina perpetrarunt, non dubitandum, qvin ordinaria ignis poena afficiantur**

Part. 4. Conf. Sax. 2. ibique Carp. 22.

131 **Quanquam sint, qui putant poenam hanc esse nimis duram, cum Strigum actiones sint meræ illusiones, & Phantasias Diaboli, & hinc etiam 2. ipsam confessiones sint falsæ, eroneæ, & mera somnia. Unde ipsæ 3. tam gravi poena non sint afficiendæ, maxime a. 4. in dubium vocant, qved translocentur, ad conveniæ & qvad 5. paæta cum Sarana iniuste non possint, multo minus 6. concubere cum**

cum Satana, utpote qui Spiritus, & careat membris genitalibus & semine, sine quibus generare nihil possit;

Supr. b. m. n. 5.

Ehinc etiam falsa erunt, quæ ratione ligationis Magicæ in nupurientibus Strigibus imputantur. Verum hi omnes falsis nuntuntur principiis: Cum ex eventu, & exitu appareat, quod ipsa. 132 rum actiones non sint mere phantasticæ, maxime cum per sua fascina occidant tam bruta, quam homines. Et posito, sed non 133 concessio, quod sint illusiones Satanae, tamen recte sagis imputantur, & propterea poenis subjiciuntur meritis, tum quod iisdem delectentur, tum ob pactionem cum Diabolo, tum ob commercium, quod cum eodem habent, tum ob instigationes, informationes, tum ob præstatum obsequium, tum ob consensu communicationem

Carpz. pr. Crim. quæst. 48. n. 60. & 64.

Non etiam 2. negligendæ sunt ipsarum confessiones, quatenus 134 seiphas quasi accusant, & suspectas reddunt. Nam in hoc crimen maleficii hoc est singulare, quod reus confessus condemne. 135 tur, nec executio poenæ impediatur, etiamsi de pactione inter Magum & Diabolum contracta, vel concubitu Satano non conster

Carpz. quæst. 49. n. 37.

Idque sit, tum ob hujus criminis atrocitatem, tum quod vers. 136 mur in delictis occultis, & difficilioris probationis, in quibus sufficit, de corpore delicti constare per conjecturas; In delictis enim occultis præsumtiva & conjecturata probatio pro plena & con- 137 cludenti habetur

Carpz. quæst. 49. n. 60. 61.

nec sunt mera somnia, cum pleræque actiones peragantur à vigili- 138 lantibus. Præsupposito autem hoc delicto 3. statuta poena recte infligitur, quæ est Vivicomburium

Esbach ad Carpz. p. 4. Const. 2. def. 1.
vel ut vivi comburantur

Berlich part. 4. Concl. 5. n. 38.

Carpz. part. 4. Const. 2. def. 3. ibique Esbach

Scribunt in Syntagma. ex. 49. §. 63.

140 **Frustra autem 4. translatio ad conventus in dubium vocatur**,
cum communis experientia sit in contrarium, & plerique Jcti ex
Sagarum confessionibus referant, quod Sagae in monte Brusterio.
rum auf dem Blaetters Berch aliaque loca ad conventus diabolicos,
commessiones, & choreas transferantur

Theodoric. Coll. Crim. cap. 7. §. 3. Lit. L. m. 33.

Berlich. p. 4. Concl. 3. n. 36.

Binsfeld von Befanenib der Glaubter pralad 12. p. 30.

Carpzov. pr. Crim. quest. 48. n. 57. qui

Chirland. Remig. Baldwin. Bodin & alios

allegat consententes.

Esbach ad Carpzov. part. 4. Conf. 2. def. 2.

141 **& nullo colore & praetextu negari potest Strigipotium**, sed est re-
alis, & localis exportatio

inquit Osander de Magia §. 46. p. 114. sub fin.

qui ad motas abjectiones respondet

142 **Frustra etiam 5. negantur pacta Sagorum cum Diabolo** siquidem
tam Theologi, quam Jcti observarunt, duplēcē pāctionē cum

143 **Satana contrahi**; Unam expressam, qua omnipotenti Deo renun-
tiant, foedus Baptismi rescindunt, Filium Dei abnegant, ejusque
beneficia detestantur; econtra Diabolo homagium pāstant, obse-
quium perpetuum promittunt; & scelē, sasque animas & corpora,
in aeternam condemnationem tradunt.

Gadolmā de Magis lib. I. cap. I. n. 8.

Dambouder. pr. Crim. cap. 61. n. 125.

Carpzov. d. quest. 48. n. 10.

Satanas autem reciproce promittit, se suos devotos beatum, ho-
stes ulturum, in alia avernum, bonaque adjecturum

Osander. de Magia §. 26. p. 45.

144 **& interdum ratione horum pāctorum instrumenta conficiuntur** &
subscribuntur, quorum formulam Duci eijusdam Gallia sub finem
addidit.

Pott. dissert. de nefando Luctarum cum Diabolo coitu.

145 **Qua hīsc pāctis ex. Vltero opponi possunt, resolvit.**

Esbach

Esbach ad Carpz. part. 4. Conf. 2. def. 1.

verb. cum Dæmoni pactum.

Alteram tacitam seu implicitam, quatenentur omnes alii, qui abs. 146
que foedere expresso quid commercii, ac consuetudinis habent
cum Diabolo, quive scientes hærent superstitionis observationi-
bus

Carpzov. d. q. 48. n. 11. & quæst. 49. n. 12.

qui Gædelman, Moller, Farinaq. & alios allegat. consentientes.

In simili que 6. negari non potest, quod cum Dæmonibus vere & na- 147
turaliter Magi & & Veneficæ, & quidem Viri cum succubis, mulie-
res vero cum incubis concubant, & rem venereum exerceant,
quod non solum autoritate Theologorum, Medicorum, Philoso-
vorum, & JCtorum, sed & experientia probat.

Theodoric. Coll. Crim. cap. 7. §. 3. l. 1. N. n. 45.

Berlich. part. 4. Cancl. 3. n. 42.

Carpzov. pr. Crim. quæst. 49. n. 30. seqq. & part. 4. Conf. 2. def.
3. ibique Esbach

Osiander de Magia §. 64. p. 162. & responder ad contraria. §. 67.

p. 173.

imo satentur ipsæ striges, quod postquam cum Diabolo concubu- 148
erint, non amplius carent congressum cum Maritis, cum ex illo
majorem percipient voluptatem h. v. Er hätte dermassen mit ihr ges-
buhlet / daß Sie zu ihres Mannes Beischlaff keine lust mehr gehabt.

Osiander d. l. §. 64.

Walburger differt. de lamiis quæst. 6. §. 2.

insimili que describunt membrum à magnitudine, Ec hätte ein groß 149
Ding / wie ein Esel gehabt

Carpz. quæst. 50. in sentent. num. 29.
à sensu, es sehr bald gewesen / & à duratione congressus es hätte als
leimal eine halbe oder ganze Stunde gewehret

Carpz. d. quæst.

Ecli autem Dæmon vera carne & corpore destruatur, certum ta- 150
men est, cum sibi corpus, idque vel mortui cadaveris, vel ex vapo-
ribus, ut puta aëre, terra, & aqua concretis, densatisque, molem,
quæ & videri & palpari possit, circumdare, & tali assumto corpore

sæpiissime se imponere & supponere Amasis & amatoribus, ut vel cum juvenibus, vel formosa virgine fæc coire opinentur

Theodorit. Carpzov. d. 1.

151 impulsu autem aëris excitari potest titillatio, jucundusque aliquis ex coitione sensus, qui re ipsa concubentes cum Dæmonc dele. Et

ex Danao Carpzov. d. 1. n. 43.

152 licet Diabolus nullam exinde percipiat voluptatem, cum destruatur vita sensitiva, unde nec voluptatibus sensitivis delectari potest

Pott. d. dissert. cap. 4. §. 1.

153 Cum itaque actiones Magicas supra recensitæ revera peragantur, & hæ ligationes etiam fiant cooperante Satana, recte eadem Magis ascribuntur, & hinc non immerito pro meritis afficiuntur poenit.

154 Sed si hasce ligulas Magicas extra numerum Magorum nodent alii superstitionis homines, tunc queritur, quomodo hi sint puniendi? Et quidem multi propter publicum & perniciosum scandalum dicunt pœnam capitalem & gladii

Crusius de Indic. part. 2. cap. 32. n. 223.

Bodin. in Damonoman. Magor. lib. 4. cap. 5.

Gædelman de Magis lib. 1. cap. 6. n. 17.

Hoppius dissert. de joco. cap. 5. §. 33.

Hartung. dissert. d. Superstit. cap. 4. §. 33.

& pro hac sententia plures adducunt rationes

Bodin. & Gædelman d. 1.

155 Ex quibus non est minima, quod qui impedit procreationem librorum, & que sit homicida, quam qui homines jugulat. In mitigationem tamen partem inclinat

Carpzov. decis. 186.

156 qui putat pœnam fustigationis cum perpetua relegatione hic sufficeret, quam tamen adhuc esse mitigandam, si quis per jocum ad bre-

157 ve tempus, forsan quod Sponsus prima nocte non possit concubere, nodaverit ligulam: Cum voluntas delinquentis semper in delictis sit spectanda

L. 53. pr. ff. de furt.

L. 1. §. 3. L. Divus Hadriannus. 14. ff. ad L. Cornel. de Sicar.

quæ hic non fuit damnum dare, aut perpetuum impedimentum creare, sed vexandi tantum causa offendiculum aliquod Sponso prima tantum nocte præbere. Qvod si ergo causa bestialis & fatua 158 sufficit ad mitigationem poenæ

Rensner, lib. 3. decis. 2.

Pape. Consil. 31. n. 34.

Quidni multo magis jocus & vexatio

Carpzov. & Hoppe d.l.

Sententiamque suam probat præjuditio

Carpz. d. l. & ex eo Schöpflins in dissert de serio Virgin. cap. 3.

§. 19.

quod retuli supra n. 38. h. m.

Porro quæritur XX. quænam Sponsis contra ligantes competat 159 actio? Puto, quod ob hoc delictum possit agi vel Civiliter, vel criminaliter. Et quidem Civiliter i. ut nodans cogatur solvere ligulam, & resarcere seram pensilem

Carpzov. d. decis. 186. n. 2.

2. dabitur injuriarum actio Civilis & æstimatoria, cum nodans injurius sit in ipsum Sponsum & Sponsam, & hic jocus sit nimium mor-dax, ob quem dicta actio competit

Hoppe de joco cap. 5. §. 14. & 16.

3. dabitur actio utilis ex L. Aquilia

L. 13 ff. ad L. Aquil.

ad refundendos sumtus in curatione factos, nec non ratione operarum, quibus ligatus caruit, & cariturus erit ad exemplum injus-ti torti

Carpzov. quest. 127. n. 17.

Si autem ligatus hocce ligantis factum non poterit probare, refugi-161 um quæret in delatione Juramenti, ut quod & locum habet in acti-onibus ex delicto descendantibus

Martin. Comment for. tit 18. §. 1. n. 96.

Potest autem & agi criminaliter, & tunc petitur, ut liganti poena fustigationis & perpetuæ relegationis infligatur

Carpzov. decis. 186.

& tunc, siacto sufficiens indicia proferat tortura reus subjici po-

163 terit. Constat enim, qvod si supplicium mortis, vel pena corporis afflictiva sit infligenda, tortura locum habeat

Carpz. quest. 118. n. 7.

& exemplificat in fustigatione.

Carpz. d. l. n. 20.

164 Anteqvam huc abcam, liceat & hic qvædam affinium loco addere.

165 Et qvidem hue referri poterunt. Si mulierculæ juvenes, ut amore corum potiantur, Diabolo mediante in capro vel hirco sibi advechi curant tamen Sie die Jungengesellen lassen auf dem Roche holen, qvibus etiam fustigatio cum perpetua relegatione infligitur

Cöller decis. 180. n. 14.

Berlich. part. 4. Concl. 5. n. 67.

Carpzov. pr. Crim. quest. 50. n. 61. & decis. 186. n. 10. & part. 4. Concl. 2. dcf. 9. ibique Esbach.

Hartung. dissertat. de Superst. cap. 4. §. n.

166 Interim tamen hæc subest differencia, qvod in ligatis concubitus impediatur, hic autem promoteatur, attamen omnia ope & au-

167 xilio Diaboli hant. Retero 2. huc veneficum, qvod contigit. Vitis in Urbe Karentina (apud Rugianos) quo coeuntes cum foeminiis ad instar Canum sibi invicem adhærcere fecerunt, nec ab ipsis subito divelli potuerunt: Unde ridiculum populo spectaculum exhibuerunt.

Delrio. Disquisit. Mag. lib. 3. part 4. quest. 4. sed. 9. Lii. E

Simon de Impotent. Conjug. cap. 6. §. 4.

Osiander de Magia §. 97. p. 220.

168 Convenit huc 3. veneficum, quo homines arte Magica urinam emittere impediuntur, qvam speciem Magi phasi, das harnen vers stricken oder vernageln / exprimunt, unde maleficiati non tantum maxima persentisunt tormenta, sed & sepius morte perire necesse habent

Bodin in Damnonian. lib. 2. cap. 1. p. 75.

169 Plures veneficiorum species hoc referri possent, si non intenderem portum. Memor autem sum promissi in proœ nio facti, qvod injurias qvæ nupturientibus fieri solent, in tribus Membris ostende-

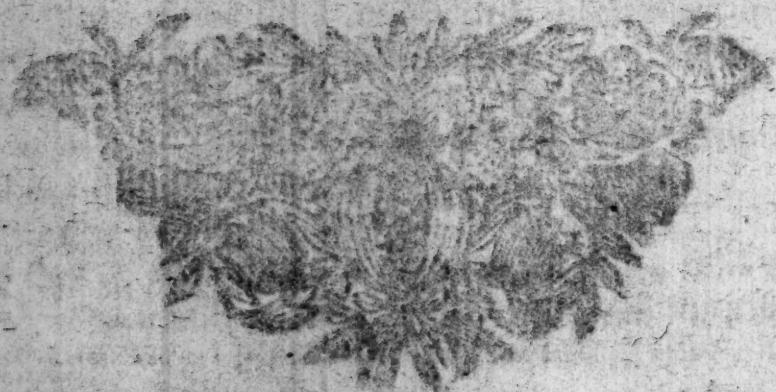
rc. 703

re voluerim: Itaque postquam in membro I. de Sparsione dissectorum culmorum frugum von dem Heckerling streuen egi, ibidemque XII. quaestiones proposui; In membro II. Injustam interpellationem tractavi, ibique XV. quaestiones enucleavi; In membro III. autem Injurias per ligationes Magicas durch das Nestelknupffen in XX. quaestionibus exhibui, benevolus lector me ab ulteriori obligatione liberabit, veniamque dabit, si ob judicii imbecillitatem in omnibus rem acu vel calamo non tetigerim, cum in nullo errare sit potius divinitatis, quem humanarum virium; promptus autem meliora edoctus seqvar. Interim Deo ter Optimo Maximo immortales ago gratias, quod sua clementia & gratia meos labores huc usque direxit; Cui sit laus honor & gloria; Et sic
 imponendo ultimam manum
 hic sit

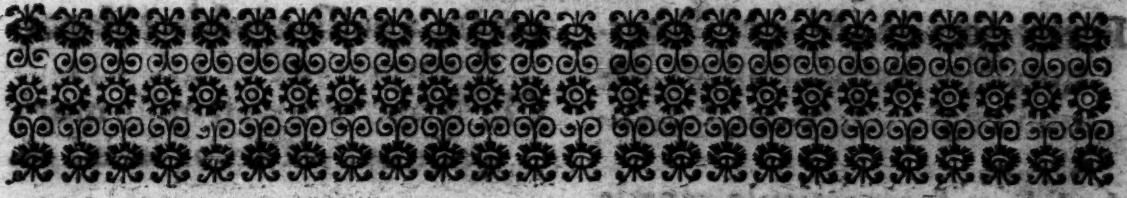
F I N I S

IN-

• [ ] • [ ]

INDEX RERUM ET VERBORUM

In hoc tractatu comprehensorum

Ubi

*Prior numerus Membrum, alter numerum marginalem
denotat.*

~~Actio~~ in illoq. an. **A.**
~~Qvænam Sponsis contra ligantes~~ **ACTIO.**
Competat actio. 3. 159.
Potest agi vel civiliter, vel criminaliter 160.
vid. *Inuria.*

ADULTERIUM.

An si uxor Mariti ligati adulterium committat, ipsa ordinaria adulterii poena sit plementa. 3. 106.

An maritus retinens adulteram, videatur suspectus lenocinii. 109.

AUXILIUM.

An licet consulere Magos, & corum auxilio uti? 3. 52.

*Auxilium quæcudum à sole
Deo, qui noster est Medicus.*
ib.

B.
Banckeroth spielen.
Facta jactura honorum rescinduntur Sponsalia, wenn er Banckeroth spielt 2. 194.

BENEDICTIO SACERDOTALIS.

In ædibus privatis sine speciali dispensatione fieri non potest 1. 187.

Benedictio Sacerdotalis, licet non sit de essentia matrimonii, quoad effectus iuris tamen necessaria est publicæ utilitatis & honestatis causa 2. 4. & 5.

N

Præ-

Prater peenam ad hancce Sacer-
dotalem benedictionem de-
nuo cogi possunt nupturien-
tes. 6.

An si Sponsus in articulo mortis
expetat benedictionem Sa-
cerdotalem, Pastor eandem
possit recusare. 2. 65.

Uffdem Bocke hohlen.
Pæna muliercularum, qvæ juve-
nes in hirco advehi curant,
wenn sie dir Jungengesellen
auf dem Bocke holen lassen/est
fustigatio cum perpetua rele-
gatione. 3. 165.
qvomodo differat à ligatione
Magica 166.

BONA:
Bona sunt, vel animi, vel corpo-
ris, vel fortunæ 2. 182.
& qvæ talia ib.

C.
CAUTIO.
Cautio est ordinaria Arresti Me-
dicina. 2. 150.
Sed hoc in causa debiti & Civili-
non vero matrimoniali lo-
cum habet. 2. 151.

CHRISTIANUS.
An Christianus salva conscién-
tia pro recuperanda cocundī

potentia possit consulere Magos,
& eorum auxilio uti. 3. 52.
Christiano tutius est mille mori,
qvam opera Diaboli sanari. 56.

CLERICUS.

An hæc ligatio fieri possit cleri-
cis, nuptias celebrantibus. 3.
32.

Cum Diabolus nec Christi pe-
percerit. 35.

CONCUBITUS.

Anticipatus dicitur sie hätten
den Specz zu fruhe angeschnit-
ten. 2. 14.

An propter incusationem anti-
cipati concubitus possit re-
cusari ulterior proclamatio-
ib.

Si sponsus reddatur ad coitum
inhabitæ, rescinduntur Spon-
salia. 187.

An liceat concubitum anticipa-
re, ut evitentur falcina & li-
gationes. 3. 40.

CONFESSIO.

In Crimine Maleficij hoc est sin-
gulare, qvod reus confessus
condemnetur. 3. 135.

CONJECTURÆ.

Ex qvibus conjecturis præsuma-
tur autor ipsionis culmo-
rum dissectorum. 2. 128

CON-

CONSENSUS.

Quomodo nuptiae perficiantur
consensu 2. 2.

Ad nuptias non tantum consen-
sus parentum, sed & nupturi-
entium, & quidem liber, post-
quam venerunt ad annos di-
scretionis reqviritur. 165.

Regula, quod nuptias non con-
cubitus, sed consensus faciat,
explicatur. 3. 113.

CONSLIUM

Au Christianus salva consci-
entia possit consulere Magos. 3.
52.

Quomodo consulentes punien-
di. 63.

Qui in officio publico sunt, et
iam possunt deponi 64.

In simile Consulentibus di-
ctari solet poenitentia Ecclesi-
astica 65.

CONSISTORIUM.

An si Consistorium mandet ul-
teriorem proclamationem
pastor eandem possit recusa-
re. 2. 73.

Consistorium præsumptionem
juris pro se habet. 77.

CONVERSATIO

Conversatio, si fiat cum honestis
& honeste, est res adiaphora

& indifferens, quæ in melio-
rem partem interpretanda,
1. 31.

CONTUMACIA.

Contumacia unius alteri nocere
non debet. 2. 81.

Non quævis contumacia pro
Pastoris iubitu est punienda.
83.

CORONA,

Vide Krantz.

CORRELATA.

Argumentum à correlatis sum-
tum non procedit, quando
in uno correlatorum magna
datur disparitas. 2. 144.

D.

DECLARATIO.

Declaratio de bona Actoris fa-
ma, in atrocioribus injuriis
locum non habet, dissencion-
te Actrice. 1. 26.

Nec si civiliter vel æstimatoric
fuerit actum. 29.

Nec in realibus. 30.

DEFLORATA, STU-

PRATA.

Defloratam quis non cogit
retinere 1. 69. & 2. 140.

Licet stuprum sit violentum, &
sponsa vi compressa sit; 70.

N 2

nisi

¶) o (¶

Nig stuprignarus eam, ut Maritus cognoverit. 148.

An Ancilla vel famula, qvam Nobilis stupravit, possit interpellare. 2. 1.

Corruptam pro Virgine retinquevis non cogitur. 2. 140.

Lim. Si eam postea ut Maritus cognoverit. 148.

Suprum reddit infamem. 1. 164.

An stuprator stupratam praeciducere cogatur. 2. 115.

DEFORMATI O.

Ob deformitatem faciei sponsa potest repudiari. 2. 190.

DELICTUM.

Interest Reip. ut delicta puniantur, attamen vera delicta sunt praesupponenda & probanda. 1. 111.

DIABOLUS, SATANAS.

Satanas nihil petagere potest nisi ex permisso Dei. 3. 25.

Satanas est velut lictor, & carnisfex Dei, & qvomodo. 3. 26.

Diabolus sanando corpus, laedit animam. 53.

Sc fistit etiam in templo.

DIFFAMATIO.

Diffamatio liberat à poena Ca-
lumniae, non autem ab actio-
ne injuriarum. 1. 40.

An Sponsus vel Sponsa possit recusare ulteriorem proclamationem usque dum persona diffamata sepurgaverit à diffamatione. 2. 136.

DISTINCTIO.

Distingvendum inter regulam & exceptionem. 2. 69.

DOLOR.

Quis justum poterit perficere dolorem. 3. 98.

D O S.

Suprator stupratam dotare tenetur. 2. 21.

E.

Einspruch.

Interpellatio est vel justa, vel injusta. 2. 10.

Fit vel à Pastoribus, vel à committitoribus. 2. 12.

Quoad Pastores, si recusent ulteriorem proclamationem ob scandalum. 13.

An Pastor ulteriorem proclamationem possit reculare ex rumore, qvod jam concubuerint. 14.

Vid. proclamatio Publica.

EXEMPLUM.

Non exemplis sed Legibus ex-
judicandum. 3. 44.

EX.

EXHEREDATIO.

An filius nodans Patri ad secunda vota transuenti ligulas Magicas possit exheredari. 3. 101.

Exheredatio ob causas similes, vel aequaliter graves, quae in Nov. 15. cap. 3. §. 1. enumerantur, fieri non potest. 105.

**EXPOSITIO INFAN-
TUM.**

An expositio sit licita. 1. 160.

An non exponere infantes sit injuriosum. 1. 72.

An non Sponso contra exponentem competit actio injuriarum. 174.

Quomodo puniatur exponens, 178.

add. **G**indel-**K**inder.

EXPOSITIO LIBERI.
vid. Expositio Infantum.

An liberis expositis possit recusari receptione in Collegia Opificum. 1. 180.

An habeantur pro legitimis. 182.

F.**F A M A.**

Fama est fallax & mendax, si initium non cepit a honestis personis & fide dignis. 1. 41.

Fama & vita paribus passibus ambulant, & quomodo. 11. 56.

Quemadmodum existimationi illius, qui laudatur ab eo, qui nulla laude dignus, parum, aut nihil accedit, ita de honore & existimatione Sponsa nihil detrahitur, verbis injuriis a levi quodam homine in cum prolati. 92.

Gindel-**K**inder.

Liberos expositos tollere & educare competit Magistratu, qui altam habet Jurisdictionem. 177.

Expositi liberi vocantur **G**indel-**K**inder. 176.

An non exponens infantes ante Sponsi fores, teneatur injuriarum. 174.

add. Expositio Infantum.

FORNICATIO.

Ob Sponsae fornicationem disolvuntur Sponsalia, 2. 186. et si stuprum sit violentum. ib. ut deflorata.

FORTUITUS CASUS.

Nihil videtur esse tam humanum, quam fortuitis casibus mulieris Maritum, & contra uxorem viri partipem esse. 3. 112.

F U R O R.

Furor interveniens impedit Sponsalia. 2. 173. etiam si ha-

beatissimis intervalla, ob periculum
revertentiae. ib.

G.

GENITALIA MEMBRA.
Membra virilia non possunt au-
ferri, attamen potentia ehe-
undi & imprægnandi adimi-
poterit. 3. 85. 86.

Deus Diabolo vix plus in aliis,
quam genitalibus membris
permittit. 87.

GLORIARI.

Qui gloriatur de criminis, ma-
gnam suspicionem contra se
habet. 1. 134.

Contra gloriandum datur actio
injuriarum. 2. 130.

Qui gloriatur de facto facti per-
petrati est suspectus. 3. 77.

Vid. Jactans.

GRADUS PROHIBITI.
An in gradu tertio lineaæ inæ-
qualis sint jungendi. 2. 30.

An quis Vitrici Sororem ducere
possit in uxorem. 31.

Vid. Matrimonium.

H.

Heckerling streuen.

Unde ortum traxerit. 1. 4.
Sponsa sive nocens sit, sive non,
exinde magnam persentit in-
juriam. 1. 5.

An Sponsæ contra taliter delin-
quentem competit actio In-
juriarum. 1. 11.

An reus mediante declaratione
eam possit avertere. 1. 20. ad
30.

An Sponsæ ob hoc delictum de-
tetur actio injuriarum. 58.

An Sponsæ propter hoc deli-
ctum, daß ihr Heckerling ge-
streuet worden / sponsam pos-
sit repudiare. 86.

Quomodo investigabitur autor
hujus delicti 1. 126.

Ex quibus conjecturis præsu-
matur. 128.

An tortura in hoc delicto locum
habeat? 1. 135.

An pro investigando hoc deli-
cto reo possit deferri jura-
mentum. 138.

Quanto tempore hæc injuria
præscribatur. 142.

Quomodo puniatur. 146.

Quomodo nupturientes hasce
injurias effugere possint. 155.

Hochzeit NUPTIÆ.

Hoc tempus vocatur der Hoch-
zeitliche Ehren- und Freuden-
Tag. 1. 14.

Nuptiarum laudes. 2. 1.

Quomodo nuptias non concu-
bitus, sed consensu faciat. 3. 113

Vid. Matrimonium.

HO.

HOMICIDUM.

An Sponsus deprehensum in ipso actu Spargendi, auff handhaffter That daß Er Hederling gestreuet / verberans, ut post aliquot dies moriatur, ordinaria homicidii poena sit plectendus? 1. 72.

Homicidium culposum non est capitale. 1. 73. & 3. 100.

Wer Menschen Bluth vergeußt/ dessen Blut soll wieder vergossen werden/ quomodo obtinet. 1. 84.

An Maritus occidens ligantem ordinaria homicidii poena sit plectendus 3. 97.

Qui impedit procreationem liberorum, & qvæ est homicida, quam qvij jugulat. 3. 128.

HONOR.

Honor non servatur ei, qui se seduxit in seclus. 1. 163.

Honor fundamentum habet virtutem, pudicitiam, & virginitatem. 168.

I.

JACTANS.

An contra jactantem & gloriantem, detur actio injuriam. 2. 10.

Insimul & à judice erit puniendus ib.

Licet alias ob lubricum lingvæ quis non sit puniendus. 133.
vid. gloriari.

ILLUSIONES.

An Sagorum actiones sint meras illusiones Satanae. 3. 132.

An sagis possint imputari. 133.)

IMPOTENTIA.

Si impotentia appareat in primordio Matrimonii e.g. cum Sponsus prima nocte nuptiarum vellet concubere, dissolvi potest Matrimonium. Si supseqvatur, non æquæ 3. 111.

An fœmina ob Mariti impotentiam dissolutionem Matrimonii impetrans, possit coronam gestare, & in habitu virginali incedere 3. 118.

An fœmina impetrans ob Mariti impotentiam dissolutionem Matrimonii possit ad alia vota transire 3. 123.

Quam diu sana & potens persona expectare debeat, ut hanc matrimonii dissolutionem cum esse petat, 3. 125.

INDICIA

Indicia sunt vel antecedentia, vel concurrentia, vel subsequentia, & quæ talia. 3. 74.

INIMICITIA.

Inimicitia repellit testem à testi-
monio. 2. 125.

Ob inimicitias capitales rescin-
duntur Sponsalia. 124.

INJURIA

Injuriis à Principibus graves
sunt indictæ pœnæ. procem.

2.

Qvænam injuriæ novis Nuptiis
inferri solent. 1. 4. 5. 6.

An & qvando declaratio habeat
locum 1. 20.
vid. declaratio.

An veritas convitii excusat? 38.
Qui ob potentiam vel divitias
Adversarii injuriarum agere
non vult, non subit pérícu-
lum famæ. 49.

Crudelis, qui famam negligit 51.
Pium & Christiano homine
dignum, patienti animo per-
ferre & contemnere injurias.
53.

Injuria diffamat non infamat, ni-
hilque nocere potest his, qui
sua laude celebres, & sua con-
scientia innocentes sunt. 54.
91.

Injuria fit vel immediatæ, vel
mediate. 59.

An Marito secundo competit
actio injuriarum, si uxori,
cum primo nuberet Marito
hæc sparsio facta fuit. 100.

Ubi nulla injuria dicta vel facta,
ibi nee dabitur injuriarum
actio. 102.

An secundus Maritus tertium
mediante injuriarum actione
cogere possit, ut manifestet
delinqventem 108.

An non wegen des Heckerlings
streuens actio injuriarum
competat patri filiæ. 1. 117.

Injuria realis est, vel extra cor-
pus, vel in corpus commis-
sum: Illa est annalis, hæc per-
petua 144.

Contra conduceantem tertium
ut faciat injuriam, datur actio
injuriarum 148.

Si sponso exponatur infans ante
fores domus, contra expo-
nentem dabitur actio injuria-
rum. 159.

Sacerdos ex rumore vulgi ali-
quem convitii non convi-
ctum traducens, actione inju-
riarum conveniri potest. 2.
22.

Ob lubricum lingvæ qvis non
facile pœna est afficiendus 2.
133.

An ob injustam interpellatio-
nem qvis possit injuriarum
conveniri. 169.

Injuriarum tenetur ob qvodvis
factum injuriosum infamandi
causa in alicujus ignominiam
fa.

factum 170.

INSPECTIO VENTRIS.

Actus de ventre inspicioendo
pertinet ad Jurisdictionem.
2. 24.

INTERPELLATIO.

vid. supra Einspruch.

JOCUS.

Jocus est vel licitus, & mode-
ratus vel illicitus / excessivus
& mordax. 145.

Ob hunc competit actio inju-
riarum. 46.

JURAMENTUM.

An pro investigando crimine
vel Heckerling gestreuet / jura-
mentum deferri possit. 1. 138.
Indiciis tamen gravato jura-
mentum purgationis deferri
poterit. 141.

K.

Kranz.

Prostibulis & scortis relegan-
dis sarta straminea imponun-
tur. 1. 1.

Sponsa primo nuptiarum die si-
ne injuria non potest privari
corona Sponsalitia des Hoch-
zeit-Kranzes. 1. 186.

An foemina ob Mariti impoten-
tiam Matrimonii dissolucio-
nem impetrans possit coro-
nam gestare N. 3. 118.

L.

LIGATIO MAGICA.

Ligationum Magicarum varie
sunt species. 3. 1.

Referri huc potest ligatio
Bombardarum. 2.

Ferarum. ib.

Corporum. 3.

vid. Nestell' nuppfen.

Unde indagabitur autor hujus
ligationis. 70.

Quomodo probabitur Sponso
potentiam coeundi artibus
magicis esse ademam. 80.

LUCTUS.

An Pastor possit recusare pro-
clamationem, si nupturica-
tes adhuc sint in luctu. 2. 84.

Et quamdiu alter alterum luge-
re debeat. 86.

M.

MAGI. VENEFICÆ.

An striges possint tempestates
excitare & removere. 3. 5.
grandines procurare. ib.

Hominibus, pecudibus que no-
cere, vel occidere. ib.

An liceat consulere Magos. 3. 5.

Homini Christiano tutius es-
sere millies mori, quam per pec-
catum opera Diaboli sanari,
56.

Quomodo Magi sanent in no-
mine Domini. 3. 62.

O

Qvo.

Qvomodo puniendi, qvi Magos
consulunt. 63.

An pro magis sint habendi, qvi
hisce artibus ad causandam
impotentiam utuntur. 88.

Si foemina juvenem in capro si-
bi advehit curavit, fustigatio
cum perpetua relegatione in-
fligitur. 3. 137.

An striges possint ad conveni-
tus volitare. 140.

Strigī portium est realis expor-
tatio. 141.

An possint cum Dæmonibus
concubere. 147.

qvanq; Diabolus nullam ex-
inde percipiat voluptatem.
152.

An possint pacisci cum Diabolo
142.

Pactio Strigum est vele xpressa,
vel tacita. 143. 146.

Qvid sit das Harnen vernageln.
140.

MAGICÆ ARTES.

Magicis artibus non licet inqui-
rere, iuxta Heckerling gestreuet.
1. 137.

An artes Magicæ sint licitæ ad
bonum finem. 3. 59.

MALUM.

Mala non sunt facienda, ut eve-
niant bona. 1. 137. & 3. 41.
nec prætextuboni, 41.

MANDATUM.

Mandans injuriam, æque tene-
tur, ac qvi candem exeqvi-
tur. 1. 149.

Mandans homicidium cum ho-
mida parem sustinet poe-
nam. 150.

Qvomodo rei turpis nullum sit
mandatum 151.

MATRIMONIUM.

Qvotuplex est matrimonii
consummatio? triplex. 1. 68.

An in gradu tertio lineæ inæ-
qualis possint jungi. 2. 20.

An Vitrici sororem qvis duce-
re possit in uxorem. 31.

Sine præcedente Matrimonii
promissione Magistratus stu-
pratorem non potest cogere
ad ducendum. 2. 119.

Matrimonii consummatio recu-
fari potest, si inter sponsalia
& nuptias interveniat casus,
qvi præsagiat tristem matri-
monii eventum. 2. 180.

Casus hi fiunt vel in bonis ani-
mī, vel in bonis Corporis, vel
in bonis fortunæ. 182. 183.

An ob furtum sponsus possit re-
pudiari. 193.

An ob jacturam bonorum. 194.

An ob nodationem Magicam &
adem tam coeundi potentiam
matrimonium possit dissolvi.
3. 110.

Favor

400
Favor matrimonii attenditur in
jam junctis, sed non jungen-
dis. 2. 94.

Vid. Nuptiae.

MEDICUS.

Super vulneris lethalitate Medi-
ci sunt consulendi. 1. 75.

Qvibus dissidentibus mitior
poena dictari solet. 77.

An ligatio Magica possit arte
Medica curari. 3. 47.

Medicus tantum curat morbos
naturales. 48.

Medicus judicabit an sponsa
potentia coeundi Magicis ar-
tibus sit ademta. 80.

Congressus tamen præsentibus
Matronis & judice non re-
quiritur. 81.

MISERICORDIA.

Qvomodo misericordiam qvæ-
ret & inveniet in aliis, qvam
quis penes se non habet. 1. 171.

MORBUS.

Medicus tantum curat morbos
naturales, non autem super-
naturales. 3. 47.

Vid. Medicus.

Uti ædificia & alia corpora ful-
gure aceensa aqua infusa ex-
tingui non possunt, ito ma-
gis accenduntur, ita morbi
Magici remediis physicis ex-
acerbuntur potius, qvam tol-
luntur. 3. 51.

Morbi naturales successive se-
lent debilitare 3. 83.

MORS.

An in mortis articulo constitu-
to expertenti Benedictionem
Sacerdotalem, eadem possit
recusari. 2. 65.

N.

NATURALE.

An ligatio Magica sit naturalis.
3. 43.

Virtus lapidum & herbarum est
naturalis, sed non æquæ ver-
borum. 24.

Causæ hyperphysicæ reqvirunt
hyperphysicam curandi ra-
tionem. 49.

Naturales infirmitates successi-
ve solent debilitare. 83.

NECESSITAS.

In casu extremæ necessitatis
absq;ue speciali dispensatione
novi Conjuges copulari pos-
sunt. 2. 70.

Mestel verfnüpffen.

Fit, si Neonymphi ligantur, &
ad coitum conjugalem inhabi-
biles redduntur. 3. 7.

An hæ ligationes revera fiant in
nevis nuptis. 3. 9.

An fiant naturaliter, an superna-
turaliter. 13.

Ejusdem causa principalis est
Satanas. 16.

An hæ ligatio ad occultas qva-
lita.

¶) O (¶)

litates sit referenda 3. 20.
Quare fiat hæc ligatio 30.
An hæc ligatio etiam fieri possit
 Clericis nuptias celebrantibus. 32.
Quamdiu duret 36.
An ad evitandas hasce nodationes anticipare liceat concubitum. 40.
An arte Magica possit curari. 47.
An pro recuperanda coeundi potentia liceat consulere Magos. 52.
Unde indagabitur quis sit autor hujus ligationis. 70.
Quomodo probabitur Sponsa potentiam coeundi artibus Magicis esse ademtam. 80.
An pro Mago & Venifica sint habendi, qui hisce artibus ad causandam novis nuptis impotentiam utuntur. 88. seqq.
Hæc ligatio est primus gradus & initium ad Veneficium. 90.

NUPTIÆ.

vid. supra Hochzeit.

OCCULTÆ QVALITATES.

An ligatio Magica occultis qualitatibus possit accenseri 3. 22.
Occultæ qvalitates referuntur ad causa, saturales ib.
Virtus lapidum & herbarum est magna, attamen naturalis e.g.
 quod Magnes ferum attrahit.

hat, & venena necent. 23. at verborum, characterum, & ceterum nullam nulla est vis naturæ. 24.

OCCULTUM.

De occultis non judicat Ecclesia. 2. 18.

Contra contractum clam in iustum militat præsumtio fraudis, quæ illum anihilat. 2. 105.

An ligatio Magica occultis qualitatibus possit accenseri. 3. 22.

Qvalitates occultæ referuntur ad causas naturales, ib.

P.

PATER.

Pater est is, quem nuptiæ demonstrant. 1. 184.

Pater & filia habentur pro una eademque persona 2. 108.

& agere potest sine mandato. 109.

PERJURIUM

Perjurium qvovis modo est præcavendum. 1. 140.

POENA.

Qvænam poena sit uodantim ligulas Magicas. 3. 127. 154.

Poena Sagarum est Vivicombrum. 139.

Ligantibus poena fustigationis & perpetuæ relegationis infligitur, 162.

POE.

POENITENTIA ECCLESIASTICA.

Consulentibus Magos dictari solet poenitentia Ecclesiastica. 3. 65.

Quæ proprie non est poena 68. Attamen sine præscitu Consistorii dictari non potest. 69.

PRESCRIPTIO.
Quanto tempore Injuria realis præscribatur. 1. 43.

PROBATIO.
In causis, quæ sunt difficilis probationis recurrentum est ad conjecturas. 1. 1. 27. & 3. 70.
Quæ erunt vel antecedentes, vel concurrentes, vel subsequentes, & quæ tales 3. 47. seqq.

PROCLAMATIO PUBLICA.

Benedictionem Sacerdotalem præcedere debet proclamation publica. 2. 7.

Quem effectum habeat hæc proclamatio. 8. 9.

An pastor proclamationem ulteriorem recusare possit ex rumore vulgi, quod jam conuebuerint. 14.

An si oriatur scrupulus ratione Consanguinitatis, & Affinitatis. 26.

An possit recusare si senex juvenam, & juvenis vetulam fœminam sibi jungi petat 2. 33.

An si sponsus in mortis articulo expetat benedictionem, Pastor possit recusare. 65.

An si Consistorium mandet ulteriorem proclamationem, Pastor possit eandem recusare 73.

An possit recusare, si Sponsa confessionem fidei edere nolit, wenn sie nicht will beten. 78.

An si nuptrientes adhuc sint in luctu. 84.

An peregrinos possit proclamare 88.

An interveniens interpellando possit impedire ulteriorem proclamationem, si dicat sponsam secum priota contraxisse Sponsam. 2. 96.

An parentes possint interpellando impedire proclamationem 107.

An tertius possit impedire proclamationem, si afferat, se carnaliter cognovisse Sponsam. 124.

An Sponsus vel Sponsa possit recusare ulteriorem proclamationem usque dum persona diffamata se purgaverit à diffamacione. 136.

An præstica cautione quis impetrare possit continuacionem proclamationis. 2. 149.

Quid si fœmina prætendat sibi à Marito promissum esse Matrimoni.

monium, cum uxor adhuc es-
set in vivis. 154.

An si parentes liberis adhuc ja-
centibus in cunabulis promit-
tant Matrimonium, filia au-
tem nubilis alii nubat, filius
interpellando possit impedi-
re proclamationem. 162.

PROMISSIO.

Promissa sunt servanda 2. 156.
modo non sint iuri contraria, vel
turpitudinem in se contine-
ant. 159.

PROTESTATIO.

Protestatio ut ut solennissima
non excusat ab iuria. 1. 27.

Q.
QUALITATES OCCULTÆ.
Supra occultæ qualitates.

R: RELIGIO.

Sisponsus orthodoxus fiat hære-
ticus, rescinduntur sponsalia
2. 184.

REPUDIUM.

An sponsus propter hoc factum,
daß ihr Heckerling gestreuet
worden/ sponsam possit repu-
diare 1. 86.

Repudiare potest eandem ob vi-
tia animi, corporis, & fortunæ
87.

Ad repudium non est nimium
properandum. 2, 146.

Maritus si stupri gnarus, eam, ut
Maritus postmodum cognō-
vit, defloratam repudiare
non potest. 148.

REVELATIO.

Pravus animus injuriose reve-
lantis, rem efficit iniquam. 1.
37.

S.

SANCTUM.

Sanctum est, quod ab iuria ho-
minum munitum est. 3. 103.

Nihil tam sanctum, quod non a-
liquantando violer audacia 104.

SATANAS.

Vid. Diabolus.

SENES.

An Senes matrimonio jungi
possint cum juvencula, & ju-
venes cum Vetula 2. 35.

Senes possunt generare 37.

Dist. inter generationis actum
& generationis fructum 38.

Senes opus habent mutuo adju-
torio 36.

Senes à nuptiis non sunt areen-
di ib.

An Pastor benedicendo senibus
recte addat verba seyd frucht-
bgr und mehret euch. 63.

Add. Vetula.

SPONSA.

Sponsa in favorabilibus æqvipa-
gatur uxori. 1, 60.

Spon.

Sponsæ defensio non oritur ex potestate Maritali, sed ex sponsatione. 68.

An Sponsa posse recusare sponsum ex hac ratione quod antea sponsalia fœdis libidinibus se maculaverit. 2. 141.

Sponsam corruptam quis pro Virgine acceptare, & retinere non cogitur. 140.

Sponsa promittit Virginitatem verbis, inglestu, factis. 144.

SPONSALIA.

Publica sponsalia præferuntur posterioribus tam clandestinis, quam publicis. 2. 99. 104.

Liberi non obligantur ex sponsalibus à parentibus ipsorum nomine contractis, si ipsi non consenserint. 166
nullumque operantur effetum. 168.

Si inter sponsalia & nuptias intervenit casus, qui præfigit tristem matrimonii eventum, & qui si præcessisset, non fuissent contracta sponsalia, consummari non debent. 182.

Et qui sint tales casus 182.

STRATEGEMA.

Stratagematibus licet uti in bello, sed non quibusvis. 3. 45.

STUPRATA.

Vid. deflorata.

T.

TEMPUS.

Qui prior tempore, potior est jure, si pares sunt in causa. 2. 101. 102. & 161.

TORTURA.

An tortura loeum habeat heym dem Heckerling-streuen 1. 135.

Gravius quis non est puniendus in modo probandi, quam ex modo condemnandi. 136.

Quando supplicium mortis, vel poena corporis afflictiva est infligenda, torturæ locus est. 3. 163.

Si indicia ligationis ad sunt, reus torturæ subjici potest. 363.

V.

VENATIO.

Ligatio ferarum sit, quando feræ errantes narcotica arte indurantur, ut nullo globorum ictu perforari aut vulnerari, multo minus à canibus capi possint. 3. 2.

Einen Weideman machen. ib.

VERITAS.

An Veritas conitii excusat injuriantem. 1. 38. 39.

Et qualia debeant esse requisita. 39.

Amicus Socrates, sed magis amica Veritas. 1. 169.

VE.

monium, cum uxor adhuc es-
set in vivis. 154.

An si parentes liberis adhuc ja-
centibus in cunabulis promit-
tant Matrimonium, filia au-
tem nubilis alii nubat, filius
interpellando possit impedi-
re proclamationem. 162.

PROMISSIO.

Promissa sunt servanda 2. 156.
modo non sint juri contraria, vel
turpitudinem in se contine-
ant. 159.

PROTESTATIO.

Protestatio ut ut solennissima
non excusat ab injuria. 1. 27.

Q.

QUALITATES OCCULTÆ.

Supra occultæ qualitates.

R:

RELIGIO.

Si sponsus orthodoxus fiat hære-
ticus, rescinduntur sponsalia
2. 184.

REPUDIUM.

An sponsus propter hoc factum,
daß ihr Heckerling gestreuet
worden/ sponsam possit repu-
diare 1. 86.

Repudiare potest eandem ob vi-
tia animi, corporis, & fortunæ
87.

Ad repudium non est nimium
properandum. 2. 146.

Maritus si stupri gnarus, eam, ut
Maritus postmodum cogno-
vit, defloratam repudiare
non potest. 148.

REVELATIO.

Pravus animus injuriose reve-
lantis, rem efficit iniquam. 1.
37.

S.

SANCTUM.

Sanctum est, quod ab injuria ho-
minum munitum est. 3. 103.

Nihil tam sanctum, quod non a-
liquo violenter audacia 104.

SATANAS.

Vid. Diabolus.

SENES.

An Senes matrimonio jungi
possint cum juvencula, & ju-
venes cum Vetula 2. 35.

Senes possunt generare 37.

Dist. inter generationis actum
& generationis fructum 38.

Senes opus habent mutuo adju-
torio 36.

Senes à nuptiis non sunt areen-
di ib.

An Pastor benedicendo senibus
recte addat verba seyd frucht-
begr und mehret euch. 63.

Add. Vetula.

SPONSA.

Sponsa in favorabilibus æqvipa-
ratur uxori. 1. 60.

Spon-

Sponsæ defensio non oritur ex potestate Maritali, sed ex dispensatione. 68.

An Sponsa posse recusare sponsum ex hac ratione quod ante sponsalia fœdis libidinibus se maculaverit. 2. 141.

Sponsam corruptam quis pro Virgine acceptare, & retinere non cogitur. 140.

Sponsa promittit Virginitatem verbis, ingessu, factis. 144.

SPONSALIA.

Publica sponsalia præferuntur posterioribus tam clandestinis, quam publicis. 2. 99. 104.

Liberi non obligantur ex sponsalibus à parentibus ipsorum nomine contractis, si ipsi non consenserint. 166. nullumque operantur effetum. 168.

Si inter sponsalia & nuptias intervenit casus, qui prælagit tristem matrimonii eventum, & qui si præcessisset, non fuissent contracta sponsalia, consummari non debent. 182.

Et qui sint tales casus 182.

STRATEGEMA.

Strategematis licet uti in bello, sed non quibusvis. 3. 45.

STUPRATA.

Vid. deflorata.

T.

TEMPUS.

Qui prior tempore, potius est jure, si pares sunt in causa. 2. 101. 102. & 161.

TORTURA.

An tortura loeum habeat heym dem Heckerling-streuen 1. 135. Gravius quis non est puniendus in modo prebandi, quam ex modo condemnandi. 136.

Quando supplicium mortis, vel poena corporis afflictiva est infligenda, torturæ locus est. 3. 163.

Si indicia ligationis ad sunt, reus torturæ subjici potest. 363.

V.

VENATIO.

Ligatio ferarum fit, quando feræ errantes narcotica arte indurantur, ut nullo globorum ictu perforari aut vulnerari, multo minus à canibus capi possint. 3. 2.

Einen Weidemann machen. ib.

VERITAS.

An Veritas coniitii excusat injuriantem. 1. 38. 39.

Et qualia debeant esse requisita. 39.

Amicus Socrates, sed magis amica Veritas. 1. 169.

VE-

460(46)

VETULA.

An Vetula possit nubere Viro
juveni. 2. 52.

Qvare hoc matrimonium voce-
tur monstrosum. 53. & 59.

Qvomodo hoc matrimonium
irrationabili superstruatur
fundamento. 55. 61.

Add. Senes.

VIRGINITAS.

In Virginibus potius Virginitas,
pudicitia, & honestas præsu-
mitur, sive sint divites, sive
pauperes. 1. 32. & 2. 16.

Virginitas est qualitas, qvæ à
natura proficileitur 34. &
2. 16.

Transfert onus probandi in ad-
versarium. 1. 35. & 2. 17.

Fœmina ob impotentiam Mari-
ti absolute, licet sit virgo, ta-
men civiliter protali non ha-
betur. 3. 119.

Sed æqviparatur Viduæ. 120.

VOLUNTAS.

Qvod est liberæ voluntatis, non
est necessitatis. 2. 160.
vid. Consensus.

VULGUS.

Qvæstio Juris non debet depen-
dere ab opinione vulgi. 2. 21.
Pastor qvi ex vulgi rumore ali-
qvem convitii non convi-
Etum traducit, actione injuri-
arum conveniri potest. 2. 22.

UXOR.

Uxor de Mariti salute magis erit
sollicita, qvam liberi & ancil-
læ. 2. 42.

Z.

Zauberer.

vid Supra Magi.

ZELOTPPIA.

Sene ducente juvenculam non
deerit zelotypia. 2. 47.

Per ligationes Magicas zeloty-
pia imprimitur. 3. 98.

F I N I S.

